

## Onze defensie.

DOOR

W. COOL, *Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf.*

(Vervolg van blz. 603).

### II. LEGERORGANISATIE.

Hield het Ontwerp-militiewet van den Minister ELAND verband met eene gelijktijdig voorgestelde wet tot regeling van de samenstelling der landmacht, zoo is dit bij de tegenwoordige Militiewet niet het geval. De Minister KOOL toch, maakte zich bij de verdediging van deze los van de ontworpen legerwet, die door de Regeering werd ingetrokken, terwijl van eene nieuwe verder geen sprake was.

Ofschoon de noodzakelijkheid dezer intrekking, ware het slechts door de geheel andere beteekenis, die de kortgeoefenden in de nieuwe Militiewet verkregen, niet te ontkennen valt, en de bezwaren tegen het vastleggen der legerorganisatie in de wet gedurende den korten tijd der indiening reeds duidelijk waren gebleken <sup>1)</sup>, zoo komt het ons voor, dat toch de hoofdlijnen voor de legerorganisatie zouden moeten worden vastgelegd. Niet de details, niet de beoordeeling of de militaire instellingen of tactische onderdeelen een man of gegraduateerde meer of minder zullen tellen, zouden moeten worden gerekend tot de bevoegdheid van de Volksvertegenwoordiging, die toch in elk geval nog de koorden van de beurs in handen houdt. Dat blijve de zaak van het legerbestuur. Maar de beginselen voor de samenstelling en encadreering dier onderdeelen, de wijze van samenvoeging van deze tot, ten slotte de vorming der strategische eenheden, waarmede 's lands verdediging zelve ten nauwste samenhangt, dat alles behoort tot de algemeene zaak, die wettelijk dient te worden vastgesteld.

Om juist te oordeelen over den aard en de hoeveelheid der voor een gebouw benoodigde bouwstoffen zullen toch zeker inrichting en vorm vooraf moeten zijn bepaald.

<sup>1)</sup> De noodzakelijkheid tot uitbreiding van het Departement van Oorlog, van de Artillerie-Inrichtingen en van de Permanente Militaire Spoorwegcommissie met enkele officieren, de behoefte aan eenige nieuwe schrijvers en aan een korporaal-amanuensis voor de H. Krijgsschool, wijziging in de samenstelling van het personeel der militaire administratie en der intendance maakten reeds dadelijk eene nota van wijziging noodig!

Uit hetgeen van de plannen van den tegenwoordigen Minister van Oorlog bekend is omtrent de nieuwe legerorganisatie — zie de mededeelingen in de M. v. A. op het VIII<sup>ste</sup> Hoofdstuk van dit jaar — volgt, wat het *hoofdwapen* betreft, dat dit bestaan zal uit 4 divisieën, elke van 3 regimenten, in vreedetijd elk van 4 bataljons. Bij mobilisatie zal elk der 12 regimenten 6 bataljons vormen, waarvan de eerste 4, uit de jongste lichten samengesteld, voor het veldleger zullen zijn bestemd, terwijl de 5<sup>e</sup> en 6<sup>e</sup> bataljons, uit de oudere jaarklassen gevormd, de bezettings- en bewakingstroepen in de liniën en stellingen zullen uitmaken, welke laatste in eene latere periode van den oorlog door landweertroepen zullen worden vervangen en alsdan tot reserve van het veldleger zullen dienen.

Omtrent de *cavalerie* merkt de M. v. A. op, dat, met het oog op de te vormen 4 divisieën, ook de vorming van een 4<sup>de</sup> regiment noodig zal zijn. De regimenten, die thans uit 5 veldeskadrons en een depoteskadron bestaan, zouden alsdan tot 4 veldeskadrons teruggebracht worden, waar tegenover echter eene eenigszins grootere uitrukkende sterkte zou staan.

Aangezien omtrent het type van het aan te nemen veldgeschut nog niet was beslist, kon omtrent de hiervan afhankelijke organisatie der *veldartillerie* nog geene beslissing genomen worden. Werd echter in de M. v. A. de waarschijnlijkheid in uitzicht gesteld, dat de batterijen uit 4 stukken zouden bestaan, zoo schijnt thans tot de invoering van batterijen van 6 stukken besloten en zou elk der 4 regimenten, waaruit ook de veldartillerie zou worden geformeerd, evenals thans 6 batterijen, benevens enkele reserve-batterijen, tellen.

In de formatie van de rijdende artillerie schijnt geene verandering te zullen komen.

Met het oog op de oprichting der 4<sup>e</sup> divisie zouden de *genietroepen* met eene veldcompagnie worden uitgebreid. De verdere organisatie der genietroepen zou echter vereenvoudiging kunnen ondergaan.

Sedert werden bij de Wet van 11 April 1903, Staatsblad No. 102, gelden voor wijziging van de organisatie van het Korps Genietroepen toegestaan, zoodanig dat het zou worden samengesteld uit een staf en 2 bataljons, waarvan het eene zou bestaan uit de z.g. pionietroepen, nl. de veld- en vestingcompagnieën en het andere uit de technische troepen, nl. de spoorweg- en de telegraafcompagnie, terwijl tot dit bataljon ook zou behooren de school- en depotcompagnie.

Voorts zou, om de zelfde reden als bij de genietroepen, het veldleger nog met eene compagnie *hospitaalsoldaten* worden vermeerderd, terwijl eindelijk nog het voornemen bestaat ééne compagnie administratietroepen ten behoeve van het geheele leger te vormen.

Het veldleger zou aldus eene sterkte verkrijgen van rond 63.000 man.

Voor de *bezettings- en bewakingstroepen* worden, behalve bovengenoemde 24 bataljons infanterie, bestemd:

De *vestingartillerie*, van eene zelfde sterkte als de tegenwoordige, derhalve van 4 regimenten, elk van 10 compagnieën.



De *vestinggenietroepen*, mede van de zelfde sterkte als thans.

De sterkte dezer troepen zal aldus ongeveer 40.000 man bedragen.

Aan *depottroepen* — infanterie — zullen alsdan beschikbaar blijven:

Aan infanterie bedraagt het contingent <sup>1)</sup>:

9089 volledig en 4200 kort geoefenden = 13.289, van welk eerste cijfer intusschen nog het aandeel in de zeemilitie moet worden afgetrokken. Aannemende, dat hierdoor het totaal van het voor de infanterie in te lijven contingent tot rond 12.800 wordt verminderd, zou dus over 8 lichten beschikbaar zijn

$$6.94 \times 12.800 = 88.832 \text{ man.}$$

Aan infanterie is benooidigd voor de 72 bataljons veld-, bezettings- en bewakingstroepen, aannemende, dat deze de tegenwoordige sterkte behouden, rond 64.000 "

blijft 24.832 man,  
of rond 25.000 " ,

behalve de 12 bataljons, die later (bij afflossing door de landweer) voor reserve beschikbaar komen.

Is het bovenstaande tot stand gebracht, dan zal natuurlijk, vergeleken bij den tegenwoordigen toestand, eene aanmerkelijke verbetering zijn verkregen. Daarbij toch, telt het veldleger met 3 divisiën, elke sterk rond 13.500, niet veel meer dan 42.000 man, terwijl de nieuwe organisatie ook in vergelijking met het ontwerp-ELAND, dat ons slechts eene reserve-divisie meer schonk, alleen uit infanterie bestaande, <sup>1)</sup> een groote vooruitgang mag heeten.

Voorals onderscheidt zij zich van dat ontwerp gunstig door het beter gebruik, dat van de kort geoefenden gemaakt wordt. Vormden deze toch in het ontwerp-ELAND bij mobilisatie eene massa van  $6.94 \times 5.200$  of ruim 36.000 man depottroepen, zoo is het bij de nieuwe legerorganisatie, door de betere samenstelling en den gunstiger oefeningstijd, mogelijk geacht deze 4-maanders, evenals de overige dienstplichtigen, dadelijk in het gewone verband bij de tactische eenheden op te nemen.

Intusschen is men in deze richting, o. i., nog niet ver genoeg gegaan.

En ook is, naar onze meening, door het tot de mobilisatie uitstellen van het formeeren der 5<sup>e</sup> en 6<sup>e</sup> bataljons, dat wil zeggen van  $\frac{1}{3}$  van onze infanteriemacht, te veel de noodzakelijkheid uit het oog verloren voor een kleinen Staat om dadelijk *gareed*, te allen tijde strijdvaardig

<sup>1)</sup> Zie de „Staat voor de verdeling over de korpsen en onderdeelen van korpsen van hen, die worden ingelijfd voor de aandeelen van de onderscheidene Provinciën des Rijks in de lichte van 1903”.

<sup>2)</sup> Billijkheidshalve moet echter opgemerkt worden, dat door de, door den Minister ELAND voorgestelde vermeerdering der veldartillerie van 6 op 8 batterijen bij elke der 3 divisiën, het totaal aantal veldbatterijen bij beide organisaties geen verschil zou opleveren. Naar men meent, komen echter bij de nieuwe organisatie bij elk regiment nog 2 reserve-batterijen, zoodat alsdan over 32 veldbatterijen zou kunnen worden beschikt.

te zijn, ten einde tegen het grootste gevaar, dat ons dreigt, overrompeling, gevrijwaard te wezen.

Zoo te recht is het door den Generaal REUTHER in zijn meermalen aangehaald werk gezegd (bladz. 8):

„Niet minder noodzakelijk is het ook, dat over al onze strijdkrachten dadelijk, dat is van den aanvang af, reeds in de eerste dagen van den oorlog kan worden beschikt. Meer dan waarschijnlijk is het toch, dat onze vijand een aanval op ons land met de meeste kracht zal doen en doorzetten, ten einde eene spoedige beslissing van den strijd te verkrijgen. Dit laatste is voor hem van overwegend belang, omdat het welslagen zijner onderneming vermoedelijk hiervan zal afhangen. Om zulk een aanval te weerstaan, zullen wij van onze zijde dadelijk alle krachten moeten inspannen en een talrijke legermacht noodig hebben. Onze geheele krijgsmacht moet bijgevolg van den aanvang des oorlogs af beschikbaar zijn en met zekerheid in korten tijd in strijdvaardigen toestand gebracht kunnen worden. Daarom zou het onvoorzichtig en roekeloos zijn, indien wij tot het voeren van dien strijd op troepen rekenden, die wij tijdens den oorlog in het leven zouden hopen te roepen.”

Hoe is thans de toestand?

Door eene indeeling van ongeveer 45 miliciens voor volledigen en van circa 20 voor verkorten oefeningstijd, of te zamen 65 dienstplichtigen per compagnie infanterie, wordt in 4 lichten, ad  $3.6 \times 65 = 234$  man, ruim de sterkte aan miliciens verkregen, bij eene compagnie in te deelen. Het totaal bij de infanterie in te deelen aantal miliciens voor de 12 regimenten van 4 bataljons, elk van 4 compagnieën — derhalve van  $12 \times 4 \times 4 \times 65 = 12.480$  man — blijft aldus nog iets beneden het volgens bovengenoemden staat voor de infanterie beschikbaar gestelde cijfer (van 13.289).

De overige 4 lichten zullen dus voor formatie der 5<sup>e</sup> en 6<sup>e</sup> bataljons en verder voor de depottroepen worden bestemd.

Ongeveer de helft van de beschikbare infanterie is dus *niet* te allen tijde in georganiseerde troepenafdeelingen strijdvaardig, terwijl, zooals wij verder zagen, 25.000 man, d. i. meer dan  $\frac{1}{4}$ , in het geheel niet georganiseerd, slechts als aanvulling kan dienst doen.

Hoe hierin te voorzien?

Naar onze meening is de encadreering en organiseering dezer 5<sup>de</sup> en 6<sup>de</sup> bataljons reeds in vreedstijd en hunne opname bij het veldleger, dat, naar verhouding tot onze bevolking en onze beteekenis als Staat, zelfs met 4 divisieën in vergelijking met andere landen toch nog te gering blijft, een dringende eisch. <sup>1)</sup>

De 5<sup>de</sup> en 6<sup>de</sup> lichting zouden hiervoor de noodige stof kunnen leveren.

Vanwaar dan echter de voor de bezetting en bewaking onzer forten en liniën benoodigde troepen te verkrijgen?

<sup>1)</sup> Zie ook het artikel van driestar in het jongste Januari-nummer van dit Tijdschrift: „De Oorlogsbegroting voor 1903 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal”.

Ongetwijfeld uit de landweer — zoodra wij die zullen bezitten.

Herhaaldelijk is op de wenschelijkheid hiervan gewezen <sup>1)</sup>, bezetting en bewaking van kust en grens, van liniën en stellingen is mede de hoofdbestemming der landweer... maar hierop komen wij later terug.

Zoolang intusschen de tegenwoordige wetten, doordien zij nog te kort in werking zijn, voor het beoogde doel geen voldoende sterkte aan landweer hebben geleverd, zal hierin op andere wijze moeten worden voorzien en ligt het, dunkt ons, voor de hand om daartoe de oudste 2 lichten — de 7<sup>de</sup> en 8<sup>ste</sup> dus — in plaats van voor de depots te bestemmen, die, als boven op 25.000 man berekend, daarvoor voldoende sterkte bezitten.

Op deze wijze waren dan — in den geest ook van het vroegere legerontwerp van den Minister BERGANSIUS — de jongste lichten voor het veldleger, de oudste voor de bezettings- en bewakingstroepen te bestemmen. <sup>2)</sup>

Voor depottroepen zouden dan de met elk jaar meer beschikbaar komende landweerafdeelingen kunnen worden gebezigd, tot deze, eindelijk op voldoende sterkte, geheel hare eigenlijke bestemming konden volgen.

Op de beschreven wijze zouden dan bij het veldleger onze 12 regimenten infanterie, van het begin af uit 6 bataljons geformeerd, dadelijk ten gebruike gereed staan.

Eene alleszins deugdelijke organisatie is daarmede echter nog niet verkregen. Terwijl toch nu reeds het commando voor een kolonel over een regiment van 4 bataljons eene zware taak wordt geacht — waarom in de meeste legers de regimenten dan ook slechts uit 3 bataljons zijn samengesteld — moet een commando over het dubbel aantal ongetwijfeld worden afgekeurd. Wij zouden dus het voorbeeld van het buitenland kunnen volgen en, als daar, de regimenten (van 3 bataljons) twee aan twee tot brigades — van 6 bataljons dus — samenvoegen.

Ofschoon dit stelsel door meerdere schrijvers ook voor ons leger wordt aanbevolen, kunnen wij ons daarmede niet vereenigen; in de legermachine, die toch reeds niet altijd even vlug en gemakkelijk werkt, wordt op nieuw eene schijf ingevoerd, waarover de commando's hebben te loopen.... Beter ware het, o. i., daarom, wanneer het regimentscommando van den kolonel over 6 bataljons behouden bleef, maar dit regiment, evenals de regimenten veldartillerie van 6 batterijen, werd onderverdeeld in 2 afdeelingen, aan het hoofd waarvan luitenant-kolonels zouden staan. Op deze wijze wordt geen nieuwe administratieve eenheid ingelascht, en tevens op minder kostbare wijze dan in het buitenland,

<sup>1)</sup> Zie o. a. de artikels van den Kapitein W. F. POP in „Onze Eeuw”, December 1901, en in de Vereeniging van Krijgswetenschap, 1e Afl. 1902—1903. „Herziening van de vestingwet, urgent of niet?”

<sup>2)</sup> Met dit verschil, dat bij het Ontwerp-legerwet BERGANSIUS de jongste 5 jaargangen voor het veldleger en de 3 daarop volgende voor de bezettings- en bewakingstroepen waren bestemd.



waar generaal-majours aan het hoofd der brigades en kolonels aan het hoofd der regimenten (van 3 bataljons) staan, eene goede organisatie voor ons land verkregen.<sup>1)</sup> Bij manoeuvres of mobilisatie, wanneer andere wapens aan de infanterieregimenten worden toegevoegd, zou, evenals thans, voor deze den naam van brigades behouden kunnen blijven.

Recapituleerende, zou ons veldleger, op deze wijze georganiseerd, bestaan uit: 4 divisien, elke à 3 regimenten (brigades) infanterie van 6 bataljons,

1 regiment veldartillerie van 6 batterijen,

1 " cavalerie van 4 eskadrons,

benevens de rijdende artillerie, de genietroepen, pontonniers en hulptroupen. Aldus ware, zonder te groote kosten, eene aanzienlijke versterking van ons leger tot stand te brengen.

Intusschen, welke eene belangrijke verbetering op deze wijze ook zou worden verkregen, zouden wij voor ons land toch aan eene andere organisatie de voorkeur schenken. Zeker, ook elders en met name in het Duitse leger, komen divisien voor uit 3 brigades samengesteld,<sup>2)</sup> maar in verhouding tot ons, betrekkelijk toch steeds kleine leger komen zij ons wat „schwerfällig”, te weinig manoeuvrevaardig voor, beperken zij te zeer het aantal strategische eenheden — bij ons de divisien —, waarmede wij de landsverdediging hebben te voeren. In verband nu met de wijze, waarop wij ons die voorstellen — waarover later —, zouden wij aan eene sterkte der divisien, meer met de tegenwoordige overeenkomende, de voorkeur schenken.

In plaats van uit 3 brigades, zou men de divisien dan uit 2 kunnen samenstellen, waardoor de zelfde formatie wordt verkregen, als regel is in het buitenland, en waardoor bij de zelfde totale sterkte het aantal infanterie-divisien tot 6 kan worden uitgebreid.

<sup>1)</sup> Het spreekt vanzelf, dat door deze splitsing der 12 regimenten in 24 afdelingen, het aantal hoofdofficieren met dit cijfer — 24 — zal toenemen. Tegenover deze vermeerdering van 24 luitenant-kolonels, afdelingscommandanten, staat eenigszins, dat alsdan aan het hoofd van alle bataljons majours zullen komen, in plaats dat deze, als thans, voor de helft door luitenant-kolonels worden aangevoerd. Verder zal op andere wijze, voornamelijk door vermindering van het aantal subalterne officieren (de 3de luitenant per compagnie), van het vaste kader, enz. — waarover later — bezuiniging moeten worden verkregen.

<sup>2)</sup> de 2e Garde infanterie-divisie (Berlijn),  
 „ 4e „ „ (Bromberg),  
 „ 10e „ „ (Posen),  
 „ 11e „ „ (Breslau),  
 „ 13e „ „ (Münster),  
 „ 16e „ „ (Trier),  
 „ 17e „ „ (Schwerin),  
 „ 30ste „ „ (Straatsburg),  
 „ 34ste „ „ (Metz),  
 en „ 35ste „ „ (Graudenz).

Zeer goed begrijpen wij, dat, om de kosten, hiermede geenszins eene gelijktijdige uitbreiding met 2 regimenten veldartillerie en cavalerie kan gepaard gaan.

De zelfde sterkte aan veldvuurmonden aanhoudende, die al dadelijk bij de 4 divisieën beschikbaar zou komen, n.l.  $4 \times 6 \times 6 = 144$  vuurmonden, konden deze evenzeer over de 6 infanterie-divisieën verdeeld worden <sup>1)</sup>, door hetzij elk der beide afdeelingen, waaruit de regimenten veldartillerie bestaan, uit 2 in plaats van uit 3 batterijen van 6 vuurmonden te formeeren, hetzij door de afdeelingen van 3 batterijen te behouden, maar de batterijen uit 4, in plaats van uit 6 stukken te laten bestaan, overeenkomstig de Fransche organisatie.

Door verder de 8 reserve-batterijen tot 12 te vermeerderen <sup>2)</sup>, hetgeen vermoedelijk zonder te groote kosten kan geschieden, wanneer men zich slechts bij de vredesformatie beperkt in het aantal paarden per batterij en bij manoeuvres en mobilisatie ruim gebruik maakt van gerequireerde paarden, zal men geleidelijk bij elk der 6 regimenten tot de sterkte van 36 vuurmonden kunnen geraken. <sup>3)</sup>

Eene vermeerdering van cavalerieregimenten bij uitbreiding van het veldleger tot 6 infanterie-divisieën zou zelfs in het geheel niet noodig zijn. Integendeel kan naar onze meening het 4e regiment, dat bij de beoogde indeeling in 4 divisieën noodig zou zijn, vervallen. Vervormt men nl. onze tegenwoordige 3 regimenten, van 5 veldeskadrons met een depoteskadron, in 3 regimenten, elk van 6 veldeskadrons, evenals thans verdeeld in 2 afdeelingen, dan zal hierdoor, bij gelijktijdige uitbreiding mede van de sterkte der eskadrons en opheffing van het eskadron ordonnansen, zonder vermeerdering van kosten, eene aanzienlijke verbetering worden verkregen, als door den toenmaligen Luitenant-Kolonel

<sup>1)</sup> Door vermindering van de regimentsstaven bij de vestingartillerie — zie beneden — wordt deze vermeerdering van twee regimentsstaven bij de veldartillerie uitgewonnen.

<sup>2)</sup> Het spreekt vanzelf, dat bij de aanschaffing hiermede al dadelijk rekening moet worden gehouden en dus in plaats van  $4 \times 8 \times 6 = 192$ ,  $6 \times 6 \times 6 = 216$  vuurmonden, behalve nog de vereischte reserve, voor de veldartillerie zouden moeten worden aangeschaft.

<sup>3)</sup> De vraag of deze in 6 batterijen van 6 vuurmonden, als bij de bestaande organisatie, of in 9 van 4 stukken waren in te deelen, kan hier buiten beschouwing blijven. Tegenover groote voorstanders van deze laatste formatie als de Luitenant-Generaal ROHNE (zie de April-aflevering van de „Jahrbücher“ van dit jaar), staan talrijke tegenstanders (zie o.a. het artikel van den 1ste Luitenant VAN DAM VAN ISSELT in het Februari-nummer van dit jaar van dit Tijdschrift).

Bij het nieuwe ontwerp van den Zwitserschen federalen raad, aan de beide Kamers ingediend (1 Mei jl.), zie Bulletin de la Presse et de la Bibliographie van 31 Mei 1903, is de aanschaffing van 72 batterijen van 4 stukken — in plaats van de tegenwoordige formatie van 56 batterijen van 6 stukken — voorgesteld. Per divisie komen dan 9 batterijen van 4 stukken en dus, evenals bij ons, 36 vuurmonden.

der cavalerie F. N. THIANGE in de lezing van 24 Februari 1899 in Krijgswetenschap uitvoerig uiteengezet werd.

Door alsdan van elk der 6 afdeelingen, waaruit de 3 regimenten bestaan, één eskadron te detachieren bij elke der 6 infanterie-divisiën, worden deze — in verband met de afdeelingen wielrijders — van de noodige beveiligende troepen voorzien en blijven de 3 regimenten cavalerie, elk à 2 afdeelingen van 2 eskadrons, voor den ophelderingsdienst, als cavalerie-brigade beschikbaar.

Op deze wijze zou ons veldleger dan bestaan uit:

6 divisiën, elk van 2 regimenten (brigades) infanterie van 6 bataljons,  
 1 regiment veldartillerie, aanvankelijk van 24, later  
 van 36 vuurmonden,  
 1 eskadron cavalerie,

alsmede eene cavalerie-brigade van 3 regimenten à 4 eskadrons, benevens rijdende artillerie <sup>1)</sup>, genietroepen, pontonniërs en hulptroupen, als boven.

Geheel voldoet ons echter deze organisatie, al komt die ook het meest met de buitenlandsche overeen, niet. De tweedeelige indeeling van de divisie heeft n.l. weder andere — tactische — bezwaren. Wordt toch eene divisie in gevecht gewikkeld, dan zal de commandant — om niet tot splitsing over te gaan — al spoedig geneigd zijn eene brigade, dat is de helft van zijn geheele macht, op te lossen. Bij een voortgezet gevecht, wanneer de hulp van meerdere troepen noodig wordt, zal hij zich dan toch in de noodzakelijkheid gesteld zien om óf zijn overblijvende brigade te splitsen, dan wel haar in haar geheel ter versterking te zenden, in welk geval hij echter niets meer als reserve overhoudt.

Eene driedeelige indeeling van de divisie, als onze bestaande, in 3 regimenten, is daarom in zulk een geval te verkiezen. De commandant, die één regiment in het vuur zendt, heeft dan nog een tweede over om het gevecht te voeden, terwijl hij dan nog een derde, als reserve, in de hand houdt. In groote Staten, waar de divisie minder zelfstandig optreedt, is het bezwaar van de tweedeelige indeeling natuurlijk veel minder groot, eene reserve is van de andere divisie of divisiën van het legerkorps allicht te verkrijgen; voor kleine Staten wordt echter, o.i., met recht door schrijvers van naam aan de driedeelige indeeling de voorkeur geschonken. <sup>2)</sup>

Ook de bekende Kolonel van het Zwitsersche leger ULRICH WILLE, schrijft in zijn „Skizze einer Wehrverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft“:

„Wir waren von Anbeginn an ein Gegner der Einführung der Armeekorps-Organisation. Alles was wir seither gesehen und erlebt haben, hat unsere Ueberzeugung befestigt. Die Darlegung der Ursachen dieser

<sup>1)</sup> Voor deze zouden wij zeker aan eene formatie van 3 batterijen van 4 stukken, boven de tegenwoordige, de voorkeur schenken.

<sup>2)</sup> Zoo von DER GOLTZ, zoo HOOGEBOOM en POP in hun bekend „Leerboek der Taktiek“ (2e deel, blz. 8).



Schöpfung wäre genügend, die Berechtigung unserer Ansicht zu bewei-  
sen. Es soll hier darauf verzichtet und statt dessen noch einmal  
wiederholt werden, dass Alles in der Milizarmee verderblich werkt, was  
kompliziert, die Instanzen vermehrt und die Kommandostäbe vergrö-  
sert, und dass die Neigung hierzu beständig vorhanden is<sup>1</sup>”.

Dit in het voorbijgaan..... à bon entendeur; al hebben wij geen  
zuiver militieleger, de opmerking blijft voor ons niet minder toepasselijk.

„Wir sind der Ansicht, dass die vor einigen Jahren geschaffene  
Armee-korpsinstitution wieder eingehen solle, weil durch sie die Frik-  
tion in der Befehlsübermittlung vermehrt wird; dass in Zukunft wie-  
derum wie in früheren Zeiten die Division der grösste Verband sei, der  
in unserem Heere vorkommt.“

...„Die Division soll nur als Gefechtskörper organisiert werden.“

...„Es erübrigt, noch einige Worte zu sagen über die Formierung  
der zusammengesetzten Truppenkörper der einzelnen Waffen. Bei der  
Infanterie hatten wir bis dahin Regimenter zu drei Bataillonen und  
Brigaden zu zwei Regimentern, ganz gleich wie in Deutschland und in  
anderen Staaten nach deutschem Muster. Da sich diese Institution jetzt  
eingelebt hat und alle Reglemente mit ihr im Einklang stehen, möchten  
wir nicht ihre Aufhebung verlangen, obschon es keine grossen Schwie-  
rigkeiten böte und obschon mancherlei Vorteile damit verknüpft wären,  
wenn man den Brigade-Verband ganz fallen liesse und statt dessen  
drei Regimenter zu vier Bataillonen formierte.“

„Wir glauben, dass bei einer Eintheilung der Divisions-Infanterie in  
drei Regimenter zu vier Bataillonen die natürliche, rasche Gefechts-  
entfaltung gefördert werde.“

De indeeling dus, die wij thans bezitten en die wij derhalve — uit-  
gebreid als boven tot 6 divisiën — zouden wenschen te behouden.

Ons veldleger zou dan bestaan uit:

6 divisiën, elke van 3 regimenten infanterie <sup>1)</sup> van 4 bataljons,  
1 regiment veldartillerie,  
1 eskadron cavalerie,

alsmede eene cavalerie-brigade, rijdende artillerie, technische- en hulp-  
troepen, als boven.

Het is gebaseerd op deze organisatie, dat wij onze wijze van ver-  
dediging en de daarmede samenhangende dislocatie nader willen be-  
handelen.

Vooraf hebben wij echter nog enkele andere hoofdpunten omtrent de  
legerorganisatie te beschouwen.

De vraag doet zich n.l. al dadelijk voor op welke wijze zullen die 6  
divisiën moeten worden gevormd en geëncadreerd?

De eenvoudigste en goedkoopste wijze ware o. i. in het tegenwoordig  
militiestelsel geweest door op de bestaande 3 divisiën het z.g. verdubbe-

<sup>1)</sup> Onder deze 18 regimenten één regiment grenadiers en één regiment jagers.

lingsstelsel toe te passen, zooals dit door den Kapitein van den Generalen Staf M. C. VAN DER HOOG in de lezing van Krijgswetenschap „Reorganisatie van het Nederlandsche leger” op 23 Februari 1900 is uiteengezet. Uitgaande van het feit, dat bij de reusachtige uitbreiding der moderne legers bij mobilisatie de talrijke reserveformaties overal een groot deel van het vaste kader in beslag zullen nemen en dus van het begin af aan op een talrijk militie- en reservekader en een groot aantal officieren van deze categorieën gerekend moet worden, formeerde hij zijn kleinste tactische eenheden — compagnieën en batterijen <sup>1)</sup> — in vreedstijd zóódanig, dat daaruit bij mobilisatie dadelijk het dubbel aantal was samen te stellen. Door verder in vreedstijd van af het begin alle hoogere verbanden, bataljons, regimenten en divisiën, samen te stellen, zouden bij mobilisatie hierin de lagere gemakkelijk zijn op te nemen en de geheele legermachine zonder wrijving in werking zijn te brengen.

Intusschen moet, o. i., op de debetzijde van dit stelsel het bezwaar gesteld worden, dat in vreedstijd de hoogere verbanden, de bataljons en afdelingen, slechts de helft van het aantal compagnieën, resp. batterijen bevatten, dat zij in oorlogstijd zullen tellen, terwijl alsdan al dadelijk eerste-luitenants compagnieën of batterijen commandeeren; bovendien wordt, bij het gering aantal beroepsofficieren — behalve de commandant slechts één per compagnie of batterij — en het weinige beroepskader, een zeer groote wissel op het militie- en reservekader getrokken en dit dus zeer talrijk en zeer bruikbaar ondersteld.

Waar nu deze voorwaarden nog niet aanwezig waren, lag het voor de hand, dat bij de vorming van de 4<sup>e</sup> divisie te onzent, waarvoor de grondstof bovendien, wat de infanterie betreft, in de bestaande 9 vestingbataljons, voor  $\frac{3}{4}$  reeds voorhanden was, een andere weg werd gevolgd.

Voor de latere vorming der 5<sup>e</sup> en 6<sup>e</sup> bataljons — door de afscheiding van één peloton per compagnie, van twee compagnieën dus per bataljon, of van twee bataljons per regiment, totaal dus van 24 bataljons — zou dan het stelsel VAN DER HOOG toepassing vinden, terwijl wat de officiersencadreeing betreft gedeeltelijk luitenants de plaats van kapiteins en kapiteins (voor speciale diensten) die van bataljonscommandanten konden innemen.

De noodzakelijkheid voor een klein land, als het onze, al *dadelijk* over deze 5<sup>e</sup> en 6<sup>e</sup> bataljons geëncadreerd en ook in de hoogere verbanden, regimenten en divisiën, georganiseerd te kunnen beschikken, betoogden wij intusschen reeds boven.

De vraag is dus nu alleen, hoe dit zonder te groote kosten te verwezenlijken?

Wat de beroepsofficieren betreft, zou tegen het denkbeeld van den heer VAN DER HOOG: eerste-luitenants in oorlogstijd compagniescommandant geen bezwaar bestaan, wanneer zij in vreedstijd reeds die functie vervulden. Bij de 24 bataljons in quaestie ( $\frac{1}{3}$  dus van het totaal), die

<sup>1)</sup> Bij de eskadrons werd deze verdubbeling om redenen, welker behandeling hier te ver zoude voeren, niet doorgevoerd.

volgens onze voorstellen al dadelijk opgericht moesten worden, zouden in vreedstijd de oudste eerste-luitenants als compagniescommandant dienst moeten doen. Bij de overige (48) bataljons zou dan de 3<sup>e</sup> luitenant, die de compagnieën volgens de tegenwoordige formatie tellen, moeten vervallen.

Evenzoo zouden bij deze, als boven dadelijk op te richten 24 bataljons, de oudste 24 kapiteins als bataljonscommandanten moeten optreden — waardoor de kapiteins voor speciale diensten konden vervallen —, terwijl mede de nog te formeeren 6 infanterieregimenten door 6 luitenant-kolonels, de 5<sup>de</sup> en 6<sup>de</sup> infanterie-divisiën door kolonels konden worden gecommandeerd. <sup>1)</sup>

Op die wijze was alles voor oorlogstijd gereed en waren alle officieren voor hun oorlogstaak voorbereid; een groot deel, een derde, vervulde in vreedstijd reeds eene taak belangrijker dan met den rang overeen kwam — juist het tegengestelde van vroegere toestanden! — hetgeen niet anders dan de ambitie kan opwekken en het initiatief verhoogen.

Natuurlijk, dat op die wijze ook een uitnemende maatstaf ter beoordeeling voor den hooger rang zou worden verkregen en examens en dergelijke beproevingen tot het verleden konden behooren.

Bij mobilisatie, wanneer de compagnieën over haar militie-officieren beschikken, gaat eindelijk, als in het stelsel VAN DER HOOG, van elke compagnie één beroepsofficier naar de overeenkomstige landweer-compagnie over.

Wat het *beroepskader* aangaat, zal zich in de toekomst de vermindering zoover kunnen en moeten uitstrekken, dat men slechts het voor de opleiding en kadervorming der dienstplichtigen vereischte overhoudt. <sup>2)</sup> Het *minimum* aantal instructeurs, bij de tactische onderdeelen benoemd, vormt dus bij deze de basis voor de sterkte van dat kader. <sup>3)</sup>

In overeenstemming dus met de denkbeelden van den heer VAN DER HOOG komen wij per compagnie infanterie — die wij, om niet te uitvoerig te worden, hier alleen nader zullen beschouwen — bij eene verdeeling der sectiën in 4 groepen, met als commandanten één beroepssergeant, twee militiesergeanten en één korporaal tot 5 beroepssergeanten en even zooveel korporaals (waaronder van beide één als re-

<sup>1)</sup> Het spreekt vanzelf, dat het niet in de bedoeling ligt deze divisiën uitsluitend met de jongere officieren te encadreeren, maar dat deze gelijkmatig over alle worden verdeeld.

<sup>2)</sup> Voor het geven van vóór-onderricht in den wapenhandel wordt van het beroepskader slechts gebruik gemaakt gedurende den tijd, dat de dienstplichtigen *niet* bij de compagnieën onder de wapenen zijn. Voor het overige worden hiertoe zooveel mogelijk oud-onderofficieren gebezigd — niet intusschen als verplichting bij het verlaten van den dienst hun op te leggen, maar vrijwillig tegen eene billijke schadeloosstelling.

<sup>3)</sup> Het is duidelijk, dat dit personeel dan ook steeds bij de compagnie present moet zijn. Sergeant-schrijvers dus vooral niet meer uit het actieve kader, maar uit gepensioneerden te kiezen.



serve, bij mobilisatie bestemd voor de landweer). Aangezien volgens de tegenwoordige formatie de compagnie 7 sergeanten en 9 korporaals telt, worden hierdoor bij de 4 divisieën of 192 compagnieën, 384 onderofficieren en 768 korporaals uitgewonnen, waar tegenover de 2 nieuw op te richten divisieën 480 onderofficieren of 104 meer, en even zooveel korporaals of 288 minder zouden vereischen. Ondanks de uitbreiding wordt het totaal van het beroepskader dus minder dan het tegenwoordige cijfer.

Bij de hooge eischen, die èn door deze vermindering èn door den korten oefeningstijd aan het beroepskader zullen worden gesteld, zal eene ingrijpende wijziging in de samenstelling en het gehalte niet achterwege kunnen blijven. Ook wij zullen het voorbeeld van andere Staten moeten volgen, en door aanmerkelijke beperking der huwelijken, door verwijdering van de te oude en ongeschikte of minder geschikte elementen, door verjonging en voortdurende verfrissing het gehalte van het kader moeten verhoogen.

Op overtuigende wijze zijn de groote gebreken in de tegenwoordige samenstelling en de middelen ter verbetering door den Kapitein van den Generalen Staf W. F. Pop in „Onze Eeuw”, 2<sup>en</sup> jaargang, 1902, „Een noodige schakel tusschen leger en burgermaatschappij” uiteengezet. Geheel kunnen wij met zijn conclusieën instemmen: Het aantal vrijwilligers in de organisatie der onbereden korpsen — bij de bereden is de toestand anders, waarover aanstonds — toe te laten, zoo gering mogelijk, in hoofdzaak slechts bestemd voor aanvulling van het vaste kader; de engagementen kort, bij de onbereden wapens b.v. 3, bij de bereden hoogstens 5 jaar, reëengagementen alleen te vergunnen aan korporaals of aan hen, die het radicaal voor dien graad hebben verworven. Den duur dier reëengagementen bij voorkeur op 3 à 4 jaar te stellen en een tweede reëengagement alleen toe te laten voor hen, die onderofficier zijn of het radicaal voor dien graad bezitten. Na 12-jarigen vrijwilligen dienst, bij onberispelijk gedrag, zou het recht op eene burgerlijke betrekking verkregen moeten worden, wanneer de fysieke en de intellectueele geschiktheid daarvoor aanwezig zijn. Hieraan tevens een reserveplicht te verbinden.

Pensioen alleen te verleenen bij algeheele invaliditeit, overigens de in militairen dienst doorgebrachte jaren bij de berekening van het pensioen, verbonden aan de burgerlijke betrekking, in rekening te brengen.

Alleen enkele categorieën van onderofficieren als adjudanten-onderofficier, sergeanten-majoor of opperwachtmeesters, alsmede onderofficieren, in eene speciale betrekking werkzaam, langer diensttijd dan 12 jaar toe te staan.

Wij hebben hier alleen nog aan toe te voegen, dat wanneer de ook door den Heer Pop vermelde ernstige poging, die blijkens antwoord van den Minister van Oorlog op eene desbetreffende opmerking van den heer RÖELL bij de behandeling van Hoofdstuk VIII der Staatsbegroting voor 1902, door Z.E. bij zijne ambtgenooten zou aangewend

worden om onderofficieren na 12 jaren eene burgerlijke betrekking te geven, niet slaagt — en wij zijn op dit punt niet zeer optimistisch, na hêtgeen de ondervinding hieromtrent ook in het buitenland heeft geleerd <sup>1)</sup> — er niets anders overblijft dan, evenals daar, belangrijke premiën bij het verlaten van den dienst uit te keeren.

En — last not least — het zijn, zooals in het hieronder aangehaald artikel „Les rengagés dans l'armée allemande” te recht wordt opgemerkt, niet alleen de gunstige financieele conditiën, die den toeloop naar de onderofficiërsbetrekking bepalen, aangezien in dit opzicht de bepalingen voor het Fransche leger de vergelijking met die voor het Deutsche gerust kunnen doorstaan. Veel meer ligt de oorzaak in de positie zelve, die de onderofficieren in de maatschappij en in het leger innemen. In Duitschland is de onderofficier gezien, de officieren houden hem in eere, verleenen hem de noodige zelfstandigheid, doen al het mogelijke tot verhooging van zijn prestige, zoodat hij met lust en ambitie zijn taak vervult.

Ligt hierin niet eene vingerwijzing voor ons?

Met de vermindering van het beroepskader wordt de klemtoon meer en meer naar het militiekader verlegd. Van den aanvang en de opkomst der lichteningen af moet dus aan de keuze en opleiding hiervan de uiterste zorg worden besteed. Door den persoonlijken dienstplicht wordt voldoende stof in het leger gebracht, het komt er nu slechts op aan ze te vinden, op te leiden en te gebruiken. Zou zich om tot een graad te worden opgeleid geen voldoende aantal geschikte personen vrijwillig aanmelden, en zou de eerste-oefeningstijd van 8½ en 4 (volgens onze voorstellen 6) maanden daartoe rijkelijk kort zijn, zoo geeft gelukkig Art. 106 van de Militiewet het recht daartoe dienstplichtigen aan te wijzen en kunnen deze — ingevolge Art. 109 bij het 't eerst onder de wapenen blijvende of 't eerst onder de wapenen komende gedeelte der lichtening ingedeeld — bij de bereden wapens 6, bij de onbereden wapens

<sup>1)</sup> Deze, in alle legers zoo brandende quaestie schijnt tot dusverre alleen in Duitschland voldoende opgelost. Ondanks de gunstige bepalingen, die ingevolge de Wet van 15 Juli 1889 op de reëngagementen in Frankrijk bestaan — zie ook POP, als boven —, bleken deze geenszins voldoende. Zoo toont de Generaal DERRÉCAGALX in het „Journal des sciences militaires”, Dec. 1901, in een artikel „Le service militaire de deux ans” den tegenwoordigen, zeer onvoldoenden toestand aan, die volgens hem bij den tweejarigen dienst nog zal verergeren, ondanks de voorgestelde verhoogde premiën en ouderdomstoelagen, alsmede de uitbreiding van de voorwaarden, waarop militairen in burgerbetrekkingen, door den Staat betaald of ondersteund, zouden kunnen overgaan. De hoop op „burgerbaantjes” heeft, zoo zegt de Generaal, tot dusverre nog weinig effect gehad, waarvan verschillende voorbeelden door hem worden aangehaald.

Voor de wijze, waarop de quaestie in Duitschland is opgelost, zie men het artikel: „Les rengagés dans l'armée allemande” in de „Revue militaire des armées étrangères”, Maart 1902.

4 maanden langer onder de wapenen gehouden worden. Op het gewicht dezer bepaling kan niet genoeg de nadruk gelegd worden. Het beginsel, dat in de lezing van den Heer VAN DER HOOG nog eene illusie scheen — en waarop hij toch grootendeels zijn stelsel bouwde, dat n.l. het leger recht heeft op de ontwikkeling, die een ieder daarin medebrengt —, is in de Wetgeving van 1901 belichaamd geworden. Te recht heeft de wetgever, evenals in Denemarken <sup>1)</sup>, ingezien, dat hij niet alleen op financieel gebied het recht bezat de materieel meest begunstigden het hoogst aan te slaan, maar dat hij ook van de maatschappelijk en intellectueel hoogst geplaatsten, de hoogste personeele offers mocht vragen.

Noblesse oblige!

Zoo worde dan al dadelijk, naast de meer eenvoudigen, maar toch voldoende ontwikkelden uit de burgerklasse voor de lagere kaderrangen, voor de hoogere, de officiersrangen, de hand gelegd op de keur onzer jongelingschap!

Dit brengt ons vanzelf op het Reservekader.

Maar vooraf nog eene opmerking. Krachtige pogingen worden van hooger hand aangewend om het vereischte kader uit de militie te verkrijgen, bataljonscursussen voor korporaal, regimentcursussen voor sergeant worden daartoe geopend <sup>2)</sup>, terwijl het voornemen bestaat om

<sup>1)</sup> „Na afloop van den eerste-oefeningstijd worden, wanneer er zich niet genoeg vrijwilligers opgeven, de noodige manschappen aangewezen om nog 8 maanden tot één jaar onder de wapenen te blijven, ten einde voor een rang of graad te worden opgeleid. Die aanwijzing geschiedt uit de beste elementen en hieruit wordt het militiekader gevormd.” VAN VOORST TOT VOORST, lezing Krijgswetenschap, als boven.

<sup>2)</sup> De *korporaalscursus* voor 32 deelnemers (8 per compagnie, dus circa 12%) vangt 10 Juli aan, het examen is zóódanig geregeld, dat aanstelling tot korporaal — hoogstens 24 per bataljon — kan plaats hebben op 1 Sept., zoodat zelfs 4-maanders nog minstens 4 volle weken kunnen dienst doen (dit is dan ook een eisch om tot korporaal bevorderd te worden), alvorens met groot verlof te vertrekken.

Kunnen per regiment geen 120 korporaals (5 × 24) worden aangesteld, dan wordt de opleiding voortgezet na September.

De aspirant-klassen voor opleiding tot *milicien-sergeant* bestaan uit 50 milicien-korporaals per regiment.

De cursus vangt aan: 1 October voor de 8-maanders en de 4-maanders, die in October en November vrijwillig onder de wapenen blijven, en duurt tot einde November. Het examen is in December, zoodat 24 December de aanstelling tot sergeant kan plaats hebben, hoogstens van 40 per regiment, dus 2 per compagnie. Voor de 4-maanders, die niet in October en November bleven, vangt de cursus met 1 December aan. Aan dezen cursus is een herhalingscursus voor de niet op den eersten cursus geslaagde korporaals verbonden. Deze duurt tot einde Februari, de aanstelling tot sergeant heeft uiterlijk ultimo Februari plaats.

(Overgenomen uit het artikel van den 1<sup>o</sup> Luitenant der Inf<sup>ie</sup>. P. VOLBEDA in „De Soldatenkrant”, Nos. 38 en 40 van dit jaar.)



voor alle ingelijfd en bij de militie te land bepaalde voorwaarden vast te stellen om tot militie-officier te worden opgeleid en benoemd. <sup>1)</sup>

Als eene gunstige omstandigheid mag hierbij zeker het feit gelden, dat onder de tegenwoordige Wet nagenoeg alle dienstplichtigen als blijvend gedeelte toch vier maanden langer onder de wapenen moeten doorbrengen, zoodat het cijfer, dat zich *vrijwillig* voor kader aanmeldt, en dus ingevolge Art. 108 daartoe het eerst moet worden bestemd, zeker een geenszins onbelangrijk deel van het geheel zal uitmaken.

In ons stelsel evenwel, dat bij de onbereden korpsen geen ander blijvend gedeelte kent, dan dat voor kadervorming wordt aangewezen, zal vrijwillige aanmelding zeker ook minder voorkomen. De hardheid, die hierin voor velen bij de tegenwoordige Militiewet zou gelegen zijn, wordt intusschen bij ons stelsel van nagenoeg algemeenen dienstplicht, dat niemand boven den ander bevoordeelt en de lasten over allen verdeelt, grootendeels weggenomen. Om alsdan nog verder aan bijzondere belangen te gemoet te komen, zouden wij den voor een graad aangewezenen willen vergunnen, in plaats van 4 of 6 maanden verlengd verblijf in de kazerne, een of meer wintercursussen bij te wonen, als voor het Reservekader ingesteld, om alsdan onder de zelfde voorwaarden, als dit, theoretisch en practisch den vereischten graad te behalen.

Wat nu het Reservekader betreft — voor zoover uit de burgerij afkomstig —, is zeker het oorspronkelijk doel, het persoonlijk dienen te bevorderen, zoodoende de intellectueele krachten in het leger te versterken, als het ware eene brug te bouwen tusschen leger en volk, met de afschaffing der plaatsvervanging vervallen. En ook het toen nog blijvend voordeel: eene zeer welkome en belangrijke <sup>2)</sup> bate op te leveren, geheel komende *boven* het jaarlijksch militiecontingent, zal, wanneer onze voorstellen wet werden, de loting en het beperkt contingent vervalt en de aspiranten dus vanzelf tot de dienstplichtigen behooren <sup>3)</sup>, ophouden te bestaan.

<sup>1)</sup> Dezer dagen in het Staatsblad N<sup>o</sup>. 249, bevattende het K. B. van 27 Juli 1903, verschenen.

<sup>2)</sup> Zie de opgaven, voorkomende in „Een leerrijke statistiek betreffende het Reservekader”. (Overdruk uit de Prov. Overijselsche en Zwolsche Courant):

Van 1894 af, het jaar der oprichting werden toch, aan het leger toegevoerd:

| in 1894 | 9 korps <sup>s</sup> . | 28 serg <sup>n</sup> . | 6 vaandr <sup>g</sup> s, | 14 luitenants. |
|---------|------------------------|------------------------|--------------------------|----------------|
| „ 1895  | 21                     | 72                     | 11                       | 22             |
| „ 1896  | 48                     | 96                     | 16                       | 15             |
| „ 1897  | 64                     | 99                     | 21                       | 8              |
| „ 1898  | 264                    | 296                    | 71                       | 8              |
| „ 1899  | 172                    | 134                    | 19                       | —              |
| „ 1900  | 130                    | 49                     | 9                        | 1              |
| „ 1901  | 35                     | 3                      | 1                        | —              |

<sup>3)</sup> Het is toch niet aan te nemen, dat van de kleinste helft der broeders uit een gezin, die niet onder de wapenen behoeven te komen, velen zich vrijwillig zullen aanmelden.

Kan daarom, zooals sommigen wenschen, het Reservekader worden afgeschaft?

Naar onze meening geenszins. In de eerste plaats niet om het Staatsbelang. Zeker wordt de dringende noodzakelijkheid om voor ons zoo veel talrijker leger, met zijn reserve-, landweer- en landstormformaties over een aanzienlijk getal reserve-officieren te beschikken, nu meer algemeen erkend, en terwijl onze wetten thans toelaten uit de militie en de oud-beroepsofficieren militie- en reserve-officieren te formeeren, mag zeker verwacht worden, dat door de Regeering al het mogelijke, tot het verkrijgen daarvan, zal worden verricht. Bij de groote behoefte is het echter zeer de vraag, of deze bronnen voldoende zullen leveren.

Te recht is hierop de aandacht gevestigd door \*\*\* in het jongste Januari-nummer van dit Tijdschrift „De Oorlogsbegrooting voor 1903 in de Tweede-Kamer der Staten-Generaal”, en met het oog op den beperkten duur van den eerste-oefeningstijd de meening uitgesproken, dat uit de militie wel voornamelijk de korporaals en onderofficieren waren te vormen, maar dat de officieren in hoofdzaak zouden moeten worden getrokken uit eene instelling, veel overeenkomst aanbiedende met het tegenwoordige Reservekader. Wij deelen die meening geheel. Op den betrekkelijk nog jeugdigen leeftijd, van 17—19 jaar, waarop de verbintenis bij het Reservekader ware te sluiten — de aspiranten bevinden zich dan in den regel in de hoogste jaarklassen van eene hoogere burgerschool of van een gymnasium, in de eerste jaren eener universiteit of der polytechnische school — is er voor de officiersopleiding dan nog voldoende tijd. De vacantiën schenken alle gelegenheid om zonder overijling de practische opleiding te doen plaats hebben, waaraan de theoretische zonder bezwaar gedurende den winter ter plaatse van de school of universiteit aansluit. Aldus kan de aspirant, zonder stoornis in zijn andere studiën, na een geregelden cursus van 3 of 4 jaar den graad van vaandrig bereikt hebben, waaruit de Regeering alsdan, evenals thans, deze categorie harer reserve-officieren benoemt.

Aldus zal het boven besproken recht van den Staat, om van de intellectuele krachten der bevolking op de meest doeltreffende wijze voor oorlogsdoeleinden gebruik te maken, zijn te vereenigen — overeenkomstig mede met de bedoeling bij de oprichting van het Reservekader beoogd — met de individueele belangen en door dezen intermitterenden dienstdtijd de gelegenheid geschonken blijven den eersten plicht als Staatsburger zonder schade voor de maatschappelijke loopbaan te vervullen.

Onder ééne voorwaarde, dat ook werkelijk met ernst het doel worde nagestreefd en — buitengewone omstandigheden daargelaten — de vaandrigsgraad worde bereikt.

Wanneer aldus, wij zeggen het den Schrijver van genoemd artikel na, op eene betere basis dan thans, nl. strenger eischen tot toelating ten aanzien van het voorbereidend militair onderricht (evenals voor onze 6-maanders) de opleiding van het begin af aan op de officiersvor-

ming gericht wordt — niet dus op die voor reserve-korporaal of reserve-sergeant, in welke richting, thans nog vaak verkeerdelijk gestuurd wordt <sup>1)</sup> —, dan zal het mogelijk zijn op deze wijze een degelijk korps reserve-officieren te vormen, en zal de uitslag van deze werkelijk nationale instelling verzekerd wezen. <sup>2)</sup>

Zij, die zonder geldige redenen na afloop van den 3- of 4-jarigen cursus den vaandrigsgraad niet hadden bereikt, zouden hun dienst alsnog bij de militie hebben te vervullen. <sup>3)</sup>

Afzonderlijke bepalingen, als thans voor den diensttijd vastgesteld, komen verder niet noodig voor; na volbrachten dienst bij het leger gaan zij, evenals de militie-officieren, bij de landweer en daarna bij den landstorm over.

Met opheffing van de tegenwoordige, te bezwarende bepalingen <sup>4)</sup> — waaraan schier alleen door personen zonder beroep, zeker dus niet de meest gewenschte elementen kan worden voldaan — zou, o. i., wat de bevordering betreft, moeten worden bepaald, dat bij gebleken geschiktheid en bekwaamheid gedurende de opkomst (nl. zes weken om het andere jaar of elk jaar drie weken) de reserve- of militie-tweede-luitenants tot 1<sup>ste</sup> luitenant en deze — bij vacature — tot kapitein zouden worden benoemd, wanneer hunne tijdgenooten in het leger dien rang hadden bereikt.

Ook voor de andere categorie van het Reservekader en van de Re-

<sup>1)</sup> Het zou daarom, o. i., de voorkeur verdienen de practische opleiding niet als thans, over de verschillende korpsen verdeeld, bij den troep zelf te doen plaats hebben, maar die vereenigd te doen geschieden onder daartoe bijzonder geschikte officieren, evenals voor de cursianen en cadetten. Aldus onder bekwame, eenhoofdige leiding, kan, o. i., met weglating van al het overbodige en door beoefening van het inderdaad nuttige, in den gegeven tijd het voor den reserve-officier werkelijk noodige worden geleerd.

<sup>2)</sup> Door te bepalen, dat allen, die voor eene Staatsbetrekking in aanmerking wenschen te komen, den vaandrigsgraad moeten behaald hebben, ware eene nog grootere uitbreiding aan het instituut van het Reservekader te geven, zoodat het in het vervolg eene uitzondering zou heeten, wanneer een Staatsambtenaar niet tevens Reserve-officier was. Meer en meer zou dit een eere-titel moeten worden.

<sup>3)</sup> Dat eene dergelijke strafbepaling voor hen, die zich het verleende voorrecht niet waardig hebben getoond in de voorschriften betrekkelijk het Reservekader bij de onbereden korpsen ontbreekt, schijnt ons eene leemte. Bij de bereden wapens is hierin beter voorzien. Dat hierdoor de toeloop, wanneer overigens al het mogelijke tot bevordering van den lust om bij het Reservekader te dienen, geschiedde — binnen de grenzen natuurlijk door de militaire eischen gesteld —, zou verminderen, vreezen wij niet. Integendeel gelooven wij, dat bij onze voorstellen — waarbij ook de afvoerweg langs de 4-maanders is gesloten — de graphische voorstelling van den toeloop uit ons staatje van noot 2 op bladz. 643 op te maken, spoedig weder een sterk rijzenden tak zou vertoonen.

<sup>4)</sup> Het is ons onbegrijpelijk, waarom de Regeering zich bij deze en zooveel andere instellingen vrijwillig zelf de handen bond!



serve-officieren, afkomstig uit het leger, schijnt wijziging der voorschriften noodig; voor wat het kader betreft, in verband met het boven voorgestane capitulanten-stelsel en de noot 2 op bladz. 639, en voor wat de officieren aangaat in de bepalingen omtrent ancienniteit en bevordering <sup>1)</sup>, zal men althans van deze instellingen het nut trekken, met de oprichting beoogd en voor de encadreering onzer reserveformatiën vereischt.

Golden onze bovenstaande beschouwingen in hoofdzaak de onbereden wapens, zoo moet voor de bereden troepen nog eene restrictie gemaakt worden, n.l. wat de quaestie der vrijwilligers betreft. Wenschten wij die bij eerstgenoemde te beperken uitsluitend tot hen, waaruit het vaste kader moet worden geformeerd, zoo blijven zij bij de bereden wapens, behalve ter voorziening hierin, noodig, omdat voor sommige diensten eene grootere vaardigheid in het rijden wordt vereischt dan door het meerendeel der dienstplichtigen in den tegenwoordigen oefeningstijd is te verkrijgen, en voor wat de cavalerie en rijdende artillerie betreft in het bijzonder, omdat deze, bestemd om bij mobilisatie onmiddellijk naar de grenzen op te rukken, niet op de opkomst der met groot verlof zijnde lichteningen kunnen wachten. Om hierin te voorzien zou men, als in Duitschland, den 3-jarigen eerste-oefeningstijd voor deze wapens moeten invoeren. Aannemende, dat de jongste lichter nog niet te velde mag worden gebracht, zijn dan toch steeds twee goed geoefende lichteningen ter beschikking. Hetgeen daár echter, tegenover den 2-jarigen eerste-oefeningstijd voor de onbereden wapens, geen te groot verschil oplevert, zou hier bij den korten eerste-oefeningstijd van deze laatste eene te groote onbillijkheid opleveren. Wilde men het zelfde resultaat bij ons bereiken, dan zou de jaarlijksche lichter zóó groot moeten worden, dat met deze ééne — de jongste nog niet genoeg geoefend zijnde — de oorlogsorganisatie der eskadrons zou zijn te bereiken. Dat hierdoor een buitengewoon groot aantal dienstplichtigen bij de cavalerie zou moeten worden ingedeeld, die na affloop van den eerste-oefeningstijd slechts voor treinen en landweerformatiën waren te gebruiken, en dus de kosten voor het toch reeds zoo dure wapen nog meer zouden doen stijgen, behoeft geen verder betoog.

Een betrekkelijk groot aantal vrijwilligers zal dus wel altijd in de organisatie van de cavalerie en rijdende artillerie moeten opgenomen blijven. <sup>2)</sup> Ten einde ons intusschen eenigszins meer van de „ongeluk-

<sup>1)</sup> Zie het artikel: „De wet op de reserve voor de landmacht” van C. SPAT, „Vragen des Tijds”, Febr. 1903.

<sup>2)</sup> Het mede, o. a. door den heer VAN DER HOOG aangevoerde argument voor het behoud der vrijwilligers bij de bereden wapens, n.l. dat men met het oproepen der lichteningen groot verlofgangers bij deze niet zoover zou kunnen gaan als bij de onbereden wapens, omdat men dan kans zou hebben dienstplichtigen op te roepen, die in geen jaren hadden te paard gezeten, vervalt bij onze voorstellen met den korten dienstitijd in het leger.

kige" werving onafhankelijk te maken, is bij de hierna volgende indeeling der dienstplichtigen op een ruimer contingent voor de cavalerie dan het tegenwoordige gerekend.

Wat ten slotte het Reservekader bij de cavalerie aangaat, komt het ons voor, dat waar men van intelligente officieren, patrouille-aanvoerders, verkenners, enz. bij dit wapen nooit genoeg kan hebben en zich hiervoor genoeg adspiranten aanbieden, die zelf hun paard medebrengen, zonder kosten dus voor den Staat, de toelatingsgrenzen — bij een regiment hoogstens 10, waarvan per jaar niet meer dan 3 — konden worden uitgebreid.

In de organisatie van de speciale wapens voor de bezettings- en bewakingstroepen, de Vestingartillerie, Torpedisten en Vestinggenietroepen wordt, zooals wij boven opmerkten, door den Minister van Oorlog geen verandering gebracht.

Wij mogen dus ook aannemen, dat het bestaande *vestingstelsel* — wel te onderscheiden van het verdedigingsstelsel! — dat den grondslag vormt, waarop de organisatie dezer troepen gebaseerd is of moet zijn, door den Minister wordt gehandhaafd. Daar wij hiermede, vereenvoudiging daargelaten, wat de hoofdzaak aangaat, geheel medegaan, welk standpunt wij later verder hopen uiteen te zetten, zullen wij de voor de genoemde wapens noodig geoordeelde dienstplichtigen bij onze hieronder volgende beschouwingen overnemen, onder opmerking echter van het volgende.

„Naar onze meening moet de vestingartillerie eene zoodanige organisatie bezitten, dat zij als *mobiele verdedigingsartillerie* kan worden gebezigd". Deze woorden door den Kolonel der artillerie J. DE WAAL in zijn voordracht „De hervorming onzer levende strijdkrachten" in de vergadering van 25 Maart 1898 van Krijgswetenschap uitgesproken en door den Kapitein der artillerie F. DELL, als motto, gebezigd voor zijne studie in het Maart-nummer 1902 van dit Tijdschrift: „Bijdragen tot de reorganisatie onzer vestingartillerie", geven geheel onze meening daarentrent weer. Daar wij ons verder grootendeels met de voorstellen van den Kapitein DELL kunnen vereenigen, moge eenvoudigheidshalve daaraan verwezen worden.

Wel is waar komt de Kapitein DELL tot een ander, schijnbaar grooter aantal compagnieën vestingartillerie — 48, in plaats van 40, zooals door de Regeering wordt aangenomen en dezerzijds, als boven gezegd, zal worden overgenomen —, maar hieromtrent zij opgemerkt, dat onder die 48 compagnieën 2 compagnieën torpedisten en 4 compagnieën pantserfortartillerie begrepen zijn, die door ons, in navolging van de Regeeringsontwerpen, afzonderlijk zijn berekend, terwijl verder door den Kapitein DELL op 3 compagnieën voor 2 afdeelingen veldhouwitsers en op 2 compagnieën voor eene afdeeling batterijen van 6 cM., beide ten behoeve van het veldleger, is gerekend. In de mobiele, bij het veldleger ingedeelde artillerie zouden wij echter door landweer-

afdeelingen, afkomstig van de bereden artillerie uit het leger, willen voorzien. Belangrijk verschil in sterkte blijft er dus niet.

Evenals de Kapitein DELL zouden wij het aantal regimentsstaven van 4 tot 2 wenschen terug te brengen, n.l. door vermindering met één voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en één voor de kustartillerie, welke bezuiniging aldus de vroeger voorgestelde uitbreiding van 4 tot 6 regimentsstaven bij de veldartillerie zou compenseeren. Op deze wijze behoudt men dus één kolonel, artilleriecommandant in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, en één in de Amsterdamsche stelling.

In plaats van 2 bataljons kustartillerie, elk van 4 compagnieën <sup>1)</sup>, respectievelijk ter beschikking van de commandanten van het Noorder- en Zuiderfrontier der Vesting Holland te stellen, zouden wij echter aan eene indeeling van deze bij de Marine de voorkeur geven. Herhaaldelijk is hierop reeds aangedrongen, het laatst nog, behalve van de zijde der Marine, door den toenmaligen Kapitein der artillerie A. N. J. FABRUS in diens lezing van 29 Nov. 1901 in Krijgswetenschap: „Nieuwere denkbeelden omtrent aanval en verdediging in den vestingoorlog”. Wij willen er daarom nog alleen dit van zeggen.

De artillerie van een oorlogsschip heeft de zelfde bestemming, als die eener kustbatterij, n.l. het vijandelijk oorlogsschip te bestrijden; tusschen beide artillerieën is geen verschil. Een zee-officier maakt uit het uiterlijk aanzien van een schip op tot welke soort het behoort, welke dus de zwakke punten zijn, hoe het bestreden moet worden; hij doorziet de bedoelingen van den vijand, dien hij ziet manoeuvreeren; uit de formatie leidt hij de orders af, die met het oog op de concentratie van het vuur moeten worden gegeven. Dit alles heeft hij op den artillerie-officier voor. . . . bij de weinige schoten, die slechts op de snel voorbij stoomende schepen kunnen worden afgegeven in den korten tijd, waarin de strijd bij het forceeren van een vaarwater, enz. zich afspeelt en het lot zal zijn beslist, kan deze factor overwegend zijn. <sup>2)</sup>

Voor de Marine is deze quaestie mede van groot belang; op deze wijze toch zou het bezwaar weg te nemen zijn, dat het mindere personeel te lang in de tropen verblijft, waardoor eene voorname oorzaak voor het snelle verloop zou worden opgeheven. <sup>3)</sup>

Wat het Korps Torpedisten betreft, gaan wij insgelijks geheel mede met hen, die ook dit naar de Marine wenschen te zien overgaan. Na de hierover, ook nog onlangs in de Vergadering van 28 November 1902 in Krijgswetenschap gehouden discussiën, zal mede hierbij niet stilgegaan worden. Alleen dit. Waar reeds zulk een belangrijk deel van

<sup>1)</sup> De 5<sup>de</sup> compagnieën van deze bataljons worden door de Torpedisten gevormd.

<sup>2)</sup> Zie Marineblad. Bijblad op de verslagen Marine-Vereeniging van 11 Mei 1903: „Kustverdediging”.

<sup>3)</sup> Zie de lezing van den Kapitein ter Zee VAN ROSSUM. Marine-Vereeniging van 12 Januari 1903.



den torpedodienst tot de taak van de Marine behoort, verschillende constructie-inrichtingen onder haar ressorteeren, minder personeel en officieren met hare inrichting, gebruik, enz. uit den aard der zaak geheel bekend zijn, schijnt het — zooals ook door den heer VERHEY bij de jongste behandeling van de definitieve Marinebegrooting voor het dienstjaar 1903 in de Tweede Kamer is opgemerkt — rationeel om den geheelen versperringsdienst te water onder de Marine te brengen, „niet „alleen uit het oogpunt van verdediging, maar ook uit dat van econo- „misch beheer en van doelmatige, algemeene organisatie”.<sup>1)</sup>

Werden deze voorstellen verwezenlijkt, dan zouden natuurlijk de dienstplichtigen, waarop hier voor de kustartillerie en het Korps Torpedisten gerekend wordt, niet meer bij het leger, maar bij de zeemilitie moeten worden ingedeeld. Grootendeels althans. Een deel der kustartillerie toch zou uit de Mariniers kunnen worden gevormd, ook zou door inkrimping en wijziging der kustversterkingen (in enkele pantserforten, waarover later) met minder dienstplichtigen kunnen worden volstaan. Tegenover deze vermindering in de toekomst, zou dan echter weer vermeerdering bij de voorgestelde uitbreiding der artillerie met 2 regimenten veldartillerie staan.

Daar het intusschen voor den Staat geen verschil oplevert of zijn dienstplichtigen bij de land- of bij de zeemacht worden ingedeeld, zullen wij, ter betere vergelijking met de bestaande organisatie, — onder aannahme ook dat bij de veldartillerie slechts op eene aanvankelijke indeeling voor 4 regimenten behoeft gerekend te worden, — bij onze verdere beschouwingen, als gezegd, uitgaan van de onderstelling, dat de kustartillerie nog tot het Wapen der Vestingartillerie behoort.

Wat echter het Korps Torpedisten betreft, zoo zouden wij, wanneer er tegen het al dadelijk opnemen daarvan bij het Departement van Marine bezwaren bestaan, het in elk geval van de tegenwoordige indeeling los gemaakt, en met de overige technische troepen tot één korps vereenigd willen zien.

Dat in de organisatie van de genietroepen, voor zoover zij voor den dienst in de forten en verdedigingsstellingen zijn bestemd, geen verandering wordt gebracht, is, waar het vestingstelsel zelf geheel of nagenoeg geheel in den tegenwoordigen toestand behouden blijft, begrijpelijk.

Het is echter de vraag of de organisatie van het Korps Genietroepen in zijn geheel en in verband daarmee die van het Wapen der Genie

<sup>1)</sup> Zie ook het Voorloopig Verslag op de definitieve Marinebegrooting voor het dienstjaar 1903, waarbij sommige leden naar aanleiding van de omstandigheid, dat het leggen der torpedo's — de versperpedo, systeem *Elia* — onder het Departement van Marine zal ressorteeren, den wensch uitspraken van den Minister te mogen vernemen, of hij het niet wenschelijk acht den geheelen versperringsdienst te water onder het Departement van Marine te brengen.

zelf, aan de tegenwoordige eischen voldoet, dan wel eene geheele reorganisatie behoeft.

Het is met de beantwoording van deze vraag, dat wij onze beschouwingen over de legerorganisatie zullen besluiten.

In alle landen is deze quaestie aan de orde. Overal voelt men het onvoldoende van den bestaanden toestand, de dringende noodzakelijkheid van verbetering.

Men vergunne ons daarom hierbij een oogenblik langer stil te staan.

Slaan wij de buitenlandsche literatuur van de laatste tien, twaalf jaar omtrent dit onderwerp op, dan vinden wij vooreerst eene studie van den Oostenrijkschen Veldtuigmeester Baron SALIS-SOGLIO, vroeger Inspecteur-generaal der genie, „Die Reorganisation der technischen Waffe”, Wien, 1892, die weldra gevolgd werd door een tweetal artikelen in het Oct.- en Nov.-nummer van de „Jahrbücher der deutschen Armee und Marine”, 1893, „Die Reform des Geniewesens der k. und k. öster.-ungar. Armee”, van de hand van VON KILLICHES, k. k. General-Major, oud-Genieofficier.

In het volgend jaar, 1894, verscheen daarop eene brochure van den Hauptmann a. D. VORWEG, „Die Organisation der technischen Waffe”, waarin de toestand en de organisatie van dit wapen in Duitschland bijzonder helder en scherp werden uiteengezet. In 1899 leverde de bekende Overste FROBENIUS in de „Internationale Revue über die gesammten Armeen und Flotten” van Mei en Juni zijn beschouwingen over „Die Organisation der technischen Waffe”.

Het volgende jaar, 1900, zag in de „Mitth. Artillerie und Genie” eene uitvoerige studie van ERNST FREIHERR VON LEITHNER over „Die Organisation technischer Corps” verschijnen, terwijl in dat zelfde jaar in de „Jahrbücher” een niet minder belangrijk artikel van REINHOLD WAGNER, „Grundzüge der Reorganisation des Ingenieur-Korps und der Pioniere”, voorkwam.

En nog was de rij daarmede niet gesloten.

In het volgend jaar, 1901, verscheen opnieuw in de „Jahrbücher” eene zeer uitvoerige studie van den Beijerschen Oberst a. D. CARL SCHWENINGER: „Zur Neugestaltung des Ingenieur- und Pionierkorps der deutschen Armee”.

Eindelijk behandelden, maar minder uitvoerig, ook nog andere, voornamelijk Belgische tijdschriften, als la Belgique Militaire van Juli—Sept. 1900 en van Nov. 1902, het vraagstuk betreffende de reorganisatie van het wapen der genie.

Eene uiteenzetting van de verschillende beschouwingen en ontwerpen, in deze geschriften neergelegd, zou ons natuurlijk te ver voeren, alleen de hoofddenkbeelden mogen hier eene plaats vinden.

Wat is de reden, vraagt VORWEG, dat bij een korps, waarbij eene „so grosse Zahl guter und vorzüglicher Kräfte Jahr um Jahr zuströmen”, waarbij zooveel geweten en zooveel gearbeid wordt, betrekkelijk zoo weinig tot stand komt en zijn invloed in het leger zoo is gedaald? „Das ist nun doch wohl nicht die richtige Staatswirthschaft.”

„Es ist nicht zu leugnen — zegt FROBENIUS — dass die technische Waffe selbst nicht zum kleinsten Teil verschuldet hat, wenn das Interesse für sie und den ihr hauptsächlich zufallenden Teil der Kriegskunst in der Armee mehr und mehr erloschen ist. Es gab eine Zeit, wo sie sich in technische Einseitigkeit verlor, wo sie die allgemein soldatischen Eigenschaften vernachlässigte und eine Sonderstellung in der Armee einnahm, wie sie ihrer eigenen Entwicklung nur nachteilig sein konnte“....

Herinneren ook wij ons dien tijd niet?

De technische eenzijdigheid en de overlading met werkzaamheden, die tot de oorlogsroeping van den genie-officier in geenerlei verband staan, die hem allen tijd tot voorbereiding voor zijn eigenlijke oorlogstaak rooven en hem daarvoor minder geschikt maken... ziedaar, het algemeen en zeker grootendeels niet onverdiend verwijt.

„Für den Krieg im Ganzen musz der Ingenieur-Offizier den gesammten Pionierdienst beherrschen. Für den Festungskrieg musz er ausserdem die Festungskonstruktion beherrschen. Dagegen ist für seine Kriegsaufgabe die Friedensfestungs-bauausführung nicht erforderlich. Dies ist eine reine Friedensthätigkeit, die als solche mit dem Kriege gar nichts zu schaffen hat. Hier ist das Friedensprinzip, das Prinzip der Vereinheitlichung, das Verkehrte. Dies Thätigkeitsgebiet kann nicht nur abgetrennt werden, sondern seine Abtrennung ist geboten, weil durch diese Art von Thätigkeit der Ingenieur-Offizier untauglich für seine Kriegsaufgabe gemacht wird.“

....„Für die Beherrschung der Festungskonstruktion, also der Entwerfung von Festungswerken und Festungen und der Erfindung neuer Festungskonstruktionen braucht der Ingenieur-Offizier auf dem Gebiet der Friedensfestungs-bauausführung nur Kunstkenner zu sein, nicht ausübender Künstler. Diese Kunstkennerschaft vermag sich der, der mit einer gründlichen mathematischen und naturwissenschaftlichen Bildung ausgerüstet ist, ohne grossen Aufwand an Zeit und Mühe zu erwerben. Die Bauausführung selbst dagegen, ist, bei dem Stande, den die Technik längst erreicht hat, und in stark steigendem Masze immer weiter erreicht, ein so ungeheures Gebiet, dasz es sich im Civilleben ja schon längst in eine ganze Anzahl Zweige spaltet. Wie soll da der Ingenieur-Offizier, dessen übriger Dienstbereich schon viel ausgedehnter ist, als der Mehrzahl der übrigen Offiziere des Heeres, im Stande sein, dies ungeheure Gebiet noch mitzubemeistern. Da sind nur vier Fälle möglich: entweder der Ingenieur-Offizier verbaumeistert, und wird damit unfähig für seine Kriegsaufgabe, oder er wendet sich dieser zu und leistet nichts als Baumeister, oder er wendet sich beiden Gebieten mit Eifer zu, und dies ist, nach Lage der Verhältnisse, ja nothgedrungen die Regel, und er wird zum Pfltscher auf beiden Gebieten, er wird zu „dem Mann, der alles weisz und gar nichts kann“, oder endlich er vernachlässigt beides und gründet sein Glück auf Streberthum und die dazu nöthigen Aeuserlichkeiten, und nicht wenige meinen, dasz das die zuverlässigste und aussichtsvollste Gründung wäre.



„Die Aufgabe der Friedensbauausführung erheischt kein Soldatentum, kein Kriegertum. Es ist eine reine Friedensthätigkeit, und da ist der Beamte das entsprechende, nicht der Offizier“.

Is die vredesdienst, dat opgaan in allerlei kleinigheden, in allerlei zaken van gewoon onderhoud, in administratieve beslommeringen, zoo vraagt VORWERG verder, „die geeignete Vorbereitung für die Kriegsführung? Die Friedensbauthätigkeit erheischt, ihrer Natur nach, aber dieses Abwägen bis ins kleinste.

„Die unaufhörlichen Klagen Friedrich des Groszen über seine Ingenieure im Kriege entspringen alle diesem einen Punkt. Sie sind durch diese Friedenskleinkrämerei, die Entschlusslosigkeit, die Langsamkeit, mit einem Wort, durch den Mörtel, unbrauchbar für den Krieg geworden.“

Dat hij dan ook afscheiding van de Friedensbauthätigkeit van het Korps Ingenieurs wil, behoeft na het bovenstaande geen betoog. Meer tactisch moet het Ingenieurskorps ontwikkeld worden! Een open wapen moet het zijn!

„Will man ein auserlesenes Offizierskorps haben, dann musz man allen Offizieren des Heeres die Thüre aufmachen und nur die tüchtigsten hineinlassen.

„Besteht Freizügigkeit im Offizierskorps des Heeres, dann werden die Ingenieur-Offiziere aus allen Waffen hervorgehen und dann wird diese Eifersüchtelei der Waffen, diese Art von Lokalpatriotismus, gegenstandslos.“

Wat dan de taak zal zijn van het „gelouterde“ korps?

„Nach dieser Abtrennung würde im Fortifikationsdienst für die Ingenieur-Offiziere das die Hauptsache werden, was bei der bis jetzt bestehenden Einrichtung verhältnissmässig nothgedrungen hat vernachlässigt werden müssen, nämlich die immer erneute, immer gründlichere und immer handlichere Durcharbeitung der Armierungsentwürfe, die unausgesetzte Uebung der Offiziere durch Belagerungs- und Vertheidigungsaufgaben, die fortgesetzte Erfindung neuer Festungskonstruktionen, Angriffs- und Vertheidigungsmittel und Verfahren u.s.w. entsprechend den Fortschritten der Technik und des Kriegswesens, mit einem Wort, die Vorbereitung der Ingenieur-Offiziere und des Festungs- und Belagerungswesens für den Krieg.“

Een zelfden geest ademen ook de andere geschriften. Eene volledige reorganisatie, het Ingenieurskorps en de pioniertroepen betreffende, is dringend noodig, zegt WAGNER. Drieërlei ontbreekt ons daarbij:

„Eine Organisation des Ingenieur-Korps, welche die sachverständige einheitliche Leitung des Festungskrieges verbürgt;

„ein Personal, welches die seit 30 Jahren so hoch entwickelte Technik in allen für das Befestigungswesen wichtigen Zweigen völlig beherrscht; eine ausreichende Stärke und zweckmässige Organisation der Pioniere, sowohl für den Feld-, wie für den Festungskrieg.“

Ook bij WAGNER staat de vorming van een Ingenieurskorps, evenals de Generale Staf uit de beste officieren van alle wapens gerecruteerd, bovenaan.

„Wir haben — zegt WAGNER — einen Generalstab, er versteht aber nichts vom Festungskriege; wir haben ein Ingenieur-Korps, es ist aber kein Generalstab für den Festungskrieg. Um es hierzu zu machen, bedarf es einer fundamentalen, d. h. bis zum Modus des Ersatzes zurückgreifenden Aenderung der Organisation. Im Interesse des Ganzen musz das Ingenieur-Korps aus einer Elite von Offizieren der Armee bestehen.

„Erst wenn der Ingenieur-Korps, ebenso wie der Generalstab, aus besonders befähigten und in gewissem Grade schon bewährten Offizieren aller Waffen gebildet wird, lässt sich hoffen einen brauchbaren Generalstab für den Festungskrieg zu gewinnen“, enz.

Natuurlijk moet daarnaast een bijzonder technisch personeel voor den vestingbouw staan.

„Die Ausbildung der Pionieroffiziere — zegt WAGNER verder — muss daher über die Technik ihres Berufes und infanteristische Schulung hinaus, darauf gerichtet werden, dass sie volles Verständnis für die grösseren Kriegshandlungen gewinnen, und befähigt werden, als Ratgeber für ihr Fach den Kommandirenden zur Seite zu stehen.“

WAGNER wenscht daarvoor, bij eene groote uitbreiding der pionier-troepen, voor de officieren eene bijzondere „Pionierschule“.

Ook VON LEITHNER erkent de dringende noodzakelijkheid „da die Anforderungen technischer und taktischer Natur an den Geniestabs-Offizier so vielseitig sind, denselben von allem zu enlasten, was er zu seinem Dienste nicht unmittelbar braucht.

„Diese Entlastung wird am ausgiebigsten und einfachsten erzielt, wenn man den Offizier des Geniestabes nicht in dem umfangreichen Ressort des Militär-Hochbaues verwendet, sondern dessen Agenden einer anderen Standesgruppe überträgt.

„Dieser Vorgang ist sowohl technisch als militärisch vollkommen begründet.

„Besteht denn nicht auch am Polytechnicum die Scheidung zwischen der Ingenieur- und der Bauschule? Und ist diese Theilung der Arbeit nicht umso eher beim Militär-Ingenieur geboten, welcher zu seinem technischen Wissen noch weitere militärische Kenntnisse nöthig hat?

....„Darin, in dieser Theilung der Arbeit, liegt sonach das Mittel, den Offizier des Geniestabes ohne Schaden für seine, nur dem Kriege und der Kriegsvorbereitung dienende Thätigkeit zu entlasten, u. zw. so wesentlich zu entlasten, dass er auch genug Zeit für seine taktische Ausbildung erlangt

„Durch diese Organisation des gesammten Genie-Dienstes mit Theilung der Arbeit zwischen Fortifications- und Hochbau-Dienst gewinnt jedoch nicht nur der erstere, sondern auch der letztere, denn es kann keinen Zweifel unterliegen, dass ein Corps, welches sich einzig und allein dem militärischen Hochbau widmet, darin weitaus bessere Erfolge erzielen muss als ein solches, von welchem man Leistungen auf allen Gebieten der Technik und auch noch militärisch-taktische Kenntnisse verlangt: denn mit Universal-Genies kann man doch nicht rechnen“.

En de Beijersche Kolonel SCHWENINGER?

„Wenn man die dominierende und massgebende, wenn auch vielleicht noch so einseitige Stellung des Ingenieurkorps betrachtet, welche sich in der ersten Hälfte des 19 Jahrhunderts an die Nahmen ASTER, BRESE und PRITTWITZ knüpft, und hierzu die mehr und mehr untergeordnete Stellung in Vergleich zieht, die dem Ingenieurkorps spez. nach 1870 in der ganzen Festungs- und Festungskriegsfrage zugewiesen wurde, so wäre es verfehlt, die Ursache für diese ganz auffallende Erscheinung nur in Verhältnissen ausserhalb des Ingenieurkorps zu suchen. Nein! Die organisatorische Doppelaufgabe des Ingenieurkorps, welche an sich schon den Ingenieurofficier doppelt belastete und dadurch ihn nur zu halben Leistungen befähigte, hat mit dem Anwachsen der Anforderungen auf allen Gebieten des Heerwesens auch dieses Missverhältniss allmählich bis zur Unhaltbarkeit gesteigert und eine von den Fortschritten der Zeit geforderte höhere militärische und kriegsgemässe Ausbildung der Ingenieure direkt verhindert. Es ist diese höhere Ausbildung — darüber kann man sich nicht täuschen — infolge der Überlastung der Offiziere mit heterogensten Dingen, infolge der Jahrzehnte lang bestehenden und oft beklagten Isolierung des Ingenieurkorps von der Armee, hinter den Anforderungen der Zeit zurückgeblieben, von den übrigen Stäben und Waffen der Armee überholt worden....“

SCHWENINGER schrijft dit toe aan het hardnekkig vasthouden van het Ingenieurskorps aan het organiek verband met de pioniertroepen, die zelf nog hare ontwikkelingsperiode niet hebben doorloopen... de „Eenheidsingenieur“ blijft, zegt hij, „der Krebschaden der gegenwärtigen Organisation“.

„Aber der Entwicklung konnte hierdurch nicht Halt geboten werden; mehr und mehr reifte an der Hand von Erfahrungen und der Literatur die Erkenntniss, dasz — wie seinerzeit der Pionier — jetzt auch das Ingenieurkorps nicht für den Festungsbau, sondern zur Ausbildung für den Krieg da ist, das Ingenieurkorps, indem es seine Friedensthätigkeit in Bau und Unterhalt der Festungen nahezu erschöpft, die Vorbereitung für die wichtigere Kriegsaufgabe mit ihren im Feld- und Festungskrieg stets wachsenden Anforderungen vernachlässigt und dass es höchste Zeit ist diese Kriegsaufgabe bei künftigen Organisationsbestrebungen allein und ausschliesslich in den Vordergrund zu stellen, wenn endlich auch der Ingenieurofficier diejenige Stellung in der Armee erhalten soll, die er im Kriege braucht und daher schon im Frieden beanspruchen muss, um als vollwertiger Genosse der übrigen Stäbe der Armee an dem Kriegserfolg und dessen Vorbereitung im Frieden mitarbeiten zu können, wenn endlich auch seine Friedensarbeit — wie diejenige des Generalstabs — Vorbereitung und Durchbildung für den Krieg sein soll und sonst nichts.

„Die bisherigen Organisationsänderungen begnügten sich mit einer Entlastung der Ingenieuroffiziere im Friedensbaudienst, im Dienst als Baubeamte des Heeres, die künftigen müssen das Ingenieurkorps mit der ganzen Schwere seiner Kriegsaufgabe belasten und ihn deshalb den technischen Friedensbaudienst ganz abnehmen“.



En ten slotte:

In „La Belgique Militaire” schreef onlangs een der bekwaamste Belgische genie-officieren:

„Une réorganisation des cadres semble devoir s'imposer, d'autant plus que le service du corps du génie devra fatalement subir l'organisation qui est adoptée ou préconisée dans plusieurs armées étrangères, et qui se résume dans la séparation complète du service des ingénieurs militaires de celui du casernement. Cette organisation existe en Allemagne, elle est mixte en Autriche, elle a été proposée en Italie d'une manière radicale pour suppléer à la difficulté de recrutement du cadre d'officier du génie; dans notre armée elle a déjà été préconisée par des autorités compétentes. Elle permettrait d'atteindre un but plus élevé, à savoir: une préparation complète de l'ingénieur militaire à sa mission du temps de guerre”.....

Wij gelooven, dat wij genoeg citeerden, dat uit het bovenstaande voldoende het „urgente” der quaestie is gebleken.

Overall is het vraagstuk brandend, nergens heeft men vrede met den bestaanden toestand. Algemeen erkent men het gebrek van de „overlading”, de noodzakelijkheid van betere voorbereiding voor de oorlogstaak.....

Alleen in de middelen verschilt men:

De een zoekt de oplossing in het losmaken van den kazernebouw, de „Hochbau”, het „Garnison Bauwesen — zooals dit in Duitschland sedert 1885, in Beijeren sedert 1886, in Oostenrijk gedeeltelijk het geval is <sup>1)</sup> — van het Korps Ingenieurs, en laat de overige technische diensten, ook die der pioniers, bij dit korps. Een ander gaat verder en wil het alle bemoeiing met den vredesbouw ontnemen.

Wederom anderen verlangen slechts een klein korps militaire ingenieurs — in den zelfden geest dus als ons korps waterstaats-ingenieurs — met zoo noodig tijdelijke versterking van civiel-ingenieurs, en de technische troepen, alle tot één korps vereenigd, onder commando van officieren, getrokken uit alle wapens.

Dit korps ten slotte, ressorteerende onder den chef van den ingenieurs-staf — als SCHWENINGER wenscht — of als technisch orgaan van den Generalen Staf onder de bevelen van den chef van dat dienstvak, als door v. KILLICHES voorgesteld! <sup>2)</sup>

Op één punt komen allen echter weder overeen: de noodzakelijkheid n.l. van eene belangrijke uitbreiding der technische troepen.

Reeds in 1876 was hierop door WAGNER krachtig aangedrongen, een

<sup>1)</sup> Zie in het kort omtrent den bestaanden toestand van het Ingenieurkorps in verschillende rijken bij VON LEITHNER, „Mitth.” 1900, blzn. 552—554; bij WAGNER, „Jahrbücher” 1900 II, blzn. 151—156; bij SCHWENINGER, „Jahrbücher” 1901 I, blzn. 255—266, enz. Gelijk bekend, staan in Duitschland de „verkeerstroepen” onder den Generalen Staf.

<sup>2)</sup> Wat heeft men dit dezen oud-Genieofficier kwalijk genomen!

2<sup>e</sup> bataljon (vestingpioniers) per legerkorps werd door hem noodzakelijk geacht, waarop ook thans wederom teruggekomen wordt.

Ook door BRIALMONT was in 1892 het geheel onvoldoende van eene indeeling van slechts ééne compagnie per divisie betoogd. <sup>1)</sup> Drie compagnieën werden daarbij door hem noodig geoordeeld; neemt men daarbij echter in aanmerking, dat eene daarvan bestemd was, om aan de voor het front van het leger opereerende cavalerie te worden toegevoegd, en hierin door cavalerie-pioniers is te voorzien, dan zouden in elk geval nog 2 compagnieën per divisie worden vereischt. Voor het overige wordt verder naar de vermelde bronnen, vooral ook FROBENIUS, verwezen.

En nu onze conclusie.

Bij de punten van overeenkomst met de buitenlandsche toestanden zullen wij niet behoeven stil te staan.

Ook hier een korps, waaraan jaar in, jaar uit de keur onzer jongelingschap toevloeit.

Aan de verdere opleiding geen kosten, noch moeite gespaard.

En daarna voor den genie-officier een leven vol werkzaamheid, voor velen zelfs van zwaren inspannenden arbeid, gedurende hun geheelen loopbaan, ten einde toe.

En toch, is op militair gebied het resultaat overeenkomstig het opgegaarde kapitaal aan intellect en werkkraft?

Ook hier komt de overlading met werkzaamheden van administratieven en civiel-bouwkundigen aard ten koste van hetgeen op militair-technisch gebied zou kunnen worden geleverd en van hetgeen, als voorbereiding voor de zware oorlogstaak, zou moeten worden geëischt!

Bij zooveel verschil van gevoelen tusschen de buitenlandsche autoriteiten verwachtte men van ons in het kader van dit bestek zeker geen ontwerp voor eene reorganisatie, die eene geheel afzonderlijke, uitgebreide studie zou vereischen en waarmede ook het stelsel van opleiding ten nauwste samenhangt. <sup>2)</sup> Hier slechts het volgende:

De organisatie te baseeren niet op de vredes- maar op de oorlogseischen. Evenals in Duitschland, Beijeren en Oostenrijk, ook hier afscheiding van den dienst van „architect” van het Wapen der Genie.

<sup>1)</sup> In den oorlog tegen Denemarken, ofschoon hierbij nog in het geheel niet op eene belegering gerekend was, telde het I. Pruisische legerkorps bij elke divisie een vol pionierbataljon, dat zeer goede diensten bewees. In den oorlog van 1866 werd van Pruisische zijde weinig of geen partij van de aanwezige technische troepen getrokken en meende men dus daarna met minder, d. w. z. 3 compagnieën per legerkorps, te kunnen volstaan. In deze formatie werd door de Duitschers de oorlog in 1870 gevoerd, die van hun zijde op technisch gebied weinig buitengewoons te aanschouwen gaf.

<sup>2)</sup> Zie omtrent de opleiding tot officier der genie het artikel van den (toenmaligen) Kapitein der genie P. C. J. NOORDUIJN in de Vragen des Tijds van 1901 en de daarop gevolgde replieken van den (toenmaligen) Kapitein der genie C. J. SNIJDERS en van H., beide in de(n) Militaire(n) Spectator 1901.

Dit van zulk eene sterkte — maar ook niet sterker —, dat voor de werkzaamheden, die in oorlogstijd het best kunnen en die, welke bepaaldelijk door genie-officieren moeten worden vervuld, deze ook beschikbaar zijn.

Waar voor de vredesdiensten bij den staf van het wapen meer technische krachten benoodigd zijn, deze aan te vullen door civiel-ingenieurs en opzichters.

Alle technische troepen tot één korps te vereenigen. De veldpioniers, de vestingpioniers, de z.g. verkeerstroepen, spoorweg- en spoorwegexploitatie-afdeeling, telegraafafdeeling, pontonniers, luchtvaartafdeeling, electro-technische afdeeling, en c.q. ook de torpedisten samen te stellen uit alle technische krachten van den dienstplichtigen leeftijd, in het geheele land beschikbaar.

Voor de organisatie der onderdeelen, zouden wij ons hoofdzakelijk Zwitserland, als voorbeeld, wenschen te stellen. <sup>1)</sup>

Bij elke divisie zou dan een half-bataljon (twee compagnieën) pioniers, eene pontonafdeeling ( $\frac{1}{2}$  compagnie) en eene telegraafafdeeling (van de tegenwoordige sterkte) moeten worden ingedeeld.

Op die wijze zou de oudste kapitein bij den staf der divisie de technische adviseur, en de tweede kapitein — bij den troep zelf — de commandant van de verschillende technische afdeelingen zijn, die thans bij ons ontbreekt.

De aldus te vormen 6 half-bataljons pioniers zouden — evenals de overige bij de infanterie-divisiën behoorende wapens — eenige weken 's jaars ter beschikking der commandanten moeten staan; maar overigens in vredetijd ten behoeve van de gelijkmatige, technische leiding, tot 3 bataljons moeten worden vereenigd, waarvan de commandanten in oorlogstijd, als boven, tot andere functiën geroepen zouden worden.

In de sterkte der (vier) vestingpioniercompagnieën komt ons eene wijziging niet noodzakelijk voor. Wel is deze — al worden zij ook door de landweer- en landstormcompagnieën versterkt — lang niet voldoende

<sup>1)</sup> Zie „Armee und Geniewaffe” van ROB. WEBER, Waffenchef der Genietruppen. Bern 1892.

Het Zwitsersche legerkorps telt 4 sappeur-compagnieën, verdeeld in 2 half-bataljons (één voor elke divisie), verder eene pontonnier- met treinafdeeling en eene telegraafafdeeling. Het sappeur-halfbataljon telt 13 officieren en 393 man, de pontonnierafdeeling (met 133 M. pontontrein) 16 officieren en 349 man, de telegraafafdeeling 7 officieren en 141 man. Het totaal der technische troepen bij het legerkorps bedraagt aldus, met inbegrip van 2 genie-officieren bij den staf, 51 officieren en 1276 man.

Buiten het verband van het legerkorps rechtstreeks onder de bevelen van het legercommando: de balloncompagnie, het spoorwegbataljon, benevens de landweer-sappeur-compagnieën. Het spoorwegbataljon, sterk 17 officieren en 354 man of met de landweer 600 man, is te zwak voor alle oorlogsopdrachten. Het dient intusschen meer als omraming voor de technische compagnieën van den landstorm, waarin de spoorwegarbeiders van de spoorwegmaatschap-



voor de vele te verrichten technische werkzaamheden bij het in staat van verdediging brengen onzer liniën en stellingen, maar ook zij dienen, evenals de hieronder genoemde Zwitsersche spoorwegtroepen, meer tot omraming van het groot aantal voor deze diensten te bestemmen pioniercompagnieën van den ongewapenden landstorm.

Om de zelfde reden, als boven, zouden ook de vestingpioniercompagnieën, in vreedstijd tot een bataljon vereenigd, onder één commandant moeten worden gesteld, voor wien in oorlogstijd, mede een andere werkkring zou worden vastgesteld.

De „verkeerstroepen” zouden, wat de verschillende afdeelingen aangaat, ieder onder haar eigen commandant (de oudste kapitein) en gezamenlijk (ter vereenvoudiging van het legerraderwerk) onder de onmiddellijke bevelen van den commandant van het korps moeten staan, die in oorlogstijd de technische adviseur bij het hoofdkwartier zou zijn.

Wat de organisatie der verkeerstroepen betreft, meenen wij die van de spoorwegexploitatie-afdeeling — welke naast de bestaande en te behouden spoorwegcompagnie zal worden opgericht —, thans bij de Regeering in bewerking, voorbij te mogen gaan. De telegraafcompagnie, die thans reeds voor de verschillende oorlogsdoeleinden voor bediening van het veldleger, de kust, de liniën en stellingen naar onze berekening eene sterkte zou moeten bezitten van een 8-tal officieren en circa 700 man, welke bij de voorgestelde uitbreiding met 3 divisieën nog met drie officieren en ruim 100 man zou vermeerderen, zou *minstens* tot 2 compagnieën moeten worden uitgebreid. Het aantal pontonniercompagnieën bij den rijdenden trein — gerekend, als boven, op eene halve compagnie per divisie — zou van 2 op 3 moeten worden gebracht.

Zal voor deze uitbreiding der technische troepen — binnen niet te langen tijd nog te vermeerderen met luchtvaart- en electro-technische afdeelingen en c. q. ook met de torpedo-afdeeling — door het beschikbaar stellen van alle technische krachten van den dienstplichtigen leeftijd in de behoefte aan *minder* personeel voldoende zijn te voorzien, en zullen door de beschreven maatregelen, o.i., daarvoor ook voldoende reserve-genie-officieren zijn te verkrijgen, zoo wordt het natuurlijk noodzakelijk in de meerdere behoefte aan *beroeps*officieren op andere wijze te voorzien.

Behalve voor de diensten van zuiver militair-technischen aard en

---

pijen opgenomen zijn. De meesten dezer hebben de recruten-school bij de genie-troepen doorloopen.

De landweer-sappeur-compagnieën staan, onder toevoeging van den landstorm — 421 compagnieën pioniers — ter beschikking van het legercommando voor het verrichten van de vereischte technische werkzaamheden bij mobilisatie, versperring van wegen, inrichting van geïmproviseerde stellingen, enz., waartoe een groot aantal reserve-genie-officieren hierbij zijn ingedeeld.

voor die, waarvoor in oorlogstijd bepaald genie-officieren worden noodig geacht, zouden de overige plaatsen bij het korps technische troepen alsdan voor de officieren van alle wapens moeten worden opengesteld.

Niet op eenmaal zal deze geheele reorganisatie tot stand zijn te brengen . . . laat ons intusschen voorzichtig zijn met detailregelingen voor bijzondere gevallen.

„Im Ganzen”, zegt VORWERG, „hat man in früheren Zeiten schon ebenso von Tag zu Tag gelebt, wie heut zu Tage. Einem einzeln auftretenden Bedürfniss wurde einzeln Rechnung getragen, ohne Sinn und Verständniss für das Ganze . . . .

„So entstanden die Pontoniere einzeln für sich, die Mineure für sich, die Sappeure für sich, die Pioniere für sich, und diese Friedensbau-meister, die Ingenieure für sich . . . .”

Een WALLRAWE, een Nederlander, was noodig om eenheid in dien chaos te brengen; hem dankt het Pruisische ingenieurskorps zijn opkomst.

En de groote VAUBAN, moest ook hij zich in zijn Mémoire van 1669 aan LOUVOIS niet over de groote moeilijkheid beklagen belangrijke hervormingen op dit gebied tot stand te brengen:

„Mais une réforme de cette importance ne demande pas moins que les soins du roi, et d'un roi comme le nôtre, dont la haute sagesse et la fermeté invincible, qu'il a déjà témoignées dans tant d'occasions, font espérer avec raison que c'est à lui seul qu'il appartient de la prescrire.” <sup>1)</sup>

Gelukkig de Nederlandsche Minister, die ons land een dergelijken dienst zal bewijzen!

(Wordt vervolgd.)

---

#### NASCHRIFT VAN DE REDACTIE.

Waar in de voorafgaande bladzijden mede de organisatie behandeld wordt van twee veelbesproken onderdeelen van het leger — de kust-artillerie en het Korps Torpedisten — en het voor de hand ligt, dat bij het nader uitwerken der, door de toepassing van de Militiewet 1901 noodig geworden, reorganisatie van de landmacht ook eventueele wijziging in de organisatie van beide deelen van het Wapen der Artillerie overwogen zullen worden, achten wij het niet zonder belang aan de hiervoren aangegeven grondslagen voor die reorganisatie onzerzijds reeds dadelijk een enkel woord te wijden.

Waar de marine onder hare hulpmiddelen voor de oorlogvoering eenerzijds beschikt over vuurmonden van soortgelijk kaliber, als bij de kustartillerie in gebruik zijn, en anderzijds over torpedo's, schijnt het natuurlijk ook aan haar de bediening en de behandeling der kustvuurmonden en landtorpedo's op te dragen.

---

<sup>1)</sup> WAGNER, als boven.

voor die, waarvoor in oorlogstijd bepaald genie-officieren worden noodig geacht, zouden de overige plaatsen bij het korps technische troepen alsdan voor de officieren van alle wapens moeten worden opengesteld.

Niet op eenmaal zal deze geheele reorganisatie tot stand zijn te brengen . . . laat ons intusschen voorzichtig zijn met detailregelingen voor bijzondere gevallen.

„Im Ganzen”, zegt VORWERG, „hat man in früheren Zeiten schon ebenso von Tag zu Tag gelebt, wie heut zu Tage. Einem einzeln auftretenden Bedürfniss wurde einzeln Rechnung getragen, ohne Sinn und Verständniss für das Ganze . . . .

„So entstanden die Pontoniere einzeln für sich, die Mineure für sich, die Sappeure für sich, die Pioniere für sich, und diese Friedensbau-meister, die Ingenieure für sich . . . .”

Een WALLRAWE, een Nederlander, was noodig om eenheid in dien chaos te brengen; hem dankt het Pruisische ingenieurskorps zijn opkomst.

En de groote VAUBAN, moest ook hij zich in zijn Mémoire van 1669 aan LOUVOIS niet over de groote moeilijkheid beklagen belangrijke hervormingen op dit gebied tot stand te brengen:

„Mais une réforme de cette importance ne demande pas moins que les soins du roi, et d'un roi comme le nôtre, dont la haute sagesse et la fermeté invincible, qu'il a déjà témoignées dans tant d'occasions, font espérer avec raison que c'est à lui seul qu'il appartient de la prescrire.” <sup>1)</sup>

Gelukkig de Nederlandsche Minister, die ons land een dergelijken dienst zal bewijzen!

(Wordt vervolgd.)

---

#### NASCHRIFT VAN DE REDACTIE.

Waar in de voorafgaande bladzijden mede de organisatie behandeld wordt van twee veelbesproken onderdeelen van het leger — de kust-artillerie en het Korps Torpedisten — en het voor de hand ligt, dat bij het nader uitwerken der, door de toepassing van de Militiewet 1901 noodig geworden, reorganisatie van de landmacht ook eventueele wijziging in de organisatie van beide deelen van het Wapen der Artillerie overwogen zullen worden, achten wij het niet zonder belang aan de hiervoren aangegeven grondslagen voor die reorganisatie onzerzijds reeds dadelijk een enkel woord te wijden.

Waar de marine onder hare hulpmiddelen voor de oorlogvoering eenerzijds beschikt over vuurmonden van soortgelijk kaliber, als bij de kustartillerie in gebruik zijn, en anderzijds over torpedo's, schijnt het natuurlijk ook aan haar de bediening en de behandeling der kustvuurmonden en landtorpedo's op te dragen.

---

<sup>1)</sup> WAGNER, als boven.



„Schijnt”, zeggen wij hier met voordacht, omdat eene nadere overweging van dit vraagpunt, o. i., niet tot deze slotsom behoort te leiden.

De kustartillerie en de marine beschieten de zelfde soort doelen: de vijandelijke schepen, en bezigen, voor zoover deze als verticale doelen beschouwd worden, beide daartoe gelijksoortige vuurmonden: lange kanonnen van groot kaliber.

Hiermede nemen echter de punten van overeenkomst in hoofdzaak een einde. Want, terwijl de kustartillerist in de krombaanvuurmonden — kusthouwitsers — over de middelen beschikt om de schepen — als horizontale doelen beschouwd — op hun meest kwetsbaar oppervlak: de dekken, te treffen, is — zooals de zaken thans staan en niet onwaarschijnlijk wel immer zullen blijven staan — het gebruik van dit hulpmiddel aan boord der schepen uitgesloten. Komt dus voor den kustartillerist (en laat ons hopen in de toekomst ook voor den Nederlandschen kustartillerist) de toepassing van het krombaanvuur met al zijn eigenaardige bezwaren op den voorgrond, voor de marine bestaat deze vuursoort niet.

Bovendien stelt het tactisch gebruik en daardoor de vuurleiding der lange vuurmonden in den strijd van schip tegen schip en in dien van kustbatterij tegen schip, in verband met de geheel verschillende tactiek der oorlogsvaartuigen in beide gevallen, in hun wezen andere eischen.

Voorts zijn de kustvuurmonden opgesteld op kustbatterijen, die een onderdeel uitmaken van forten, welker rechtstreeksche verdediging op geheel andere grondslagen berust dan die van het schip, terwijl de landfronten der maritieme stellingen, ook ten opzichte van hunne artilleristische verdediging, eischen stellen, die met het gebruik der marine-artillerie niets gemeen hebben.

Nu spreekt het wel vanzelf, dat het den officier en het verdere personeel der marine zeer wel mogelijk zou zijn, zich ook voor deze nieuwe, hun eventueel op te dragen taak voor te bereiden, edoch zonder bezwaar is dit stellig niet.

De zeer van elkander onderscheidene dienstverrichtingen, welke de officieren aan boord der schepen moeten verrichten, hebben er reeds toe geleid eene zekere specialiseering in het leven te roepen. Zoo vindt men officieren, belast met de artillerie, officieren, belast met den torpedodienst, enz., omdat het eenvoudig onmogelijk is, om waar onderscheidene takken van den zelfden dienst onderling zoozeer verschillen, van de bijzonderheden van alle onderdeelen voldoende op de hoogte te zijn. En zou het nu niet een groot bezwaar zijn het gebied der werkzaamheden van den zee-officier nog meer uit te breiden?

Wij weten wel, dat sommigen het opdragen der bediening onzer kustvuurmonden aan de marine niet het minst voorstaan met het doelen gerieve van het personeel der vloot, het aantal „baantjes aan den wal” te vermeerderen. Voor den legerorganisator kan echter eene dergelijke overweging geen gewicht in de schaal leggen, omdat hij allereerst met andere, hoogere eischen heeft rekening te houden en deze zich tegen de toepassing van dit hulpmiddel verzetten.

Was er nu eene bijzondere aanleiding voor het overdragen van de taak der kustartillerie op de marine te vinden in het feit, dat eerstgenoemde in de uitoefening der haar opgedragen diensten in eenig opzicht was te kort geschoten, dan zou men met een voorstel tot wijziging der bestaande organisatie eerder genoegen kunnen nemen. Het tegendeel is echter waar! Onze kustartilleristen hebben het schieten met hun geschut tot een hoogen graad van volkomenheid weten op te voeren, hunne werkzaamheid verdient niets anders dan lof, zoodat ook uit dit oogpunt geen reden bestaat tot het betreden van het gebied der proefnemingen, door de organisatie op andere leest te schoeien.

Anderen wenschen de kustartillerie bij de marine te zien ingedeeld, omdat zij meenen, dat eene betere voorziening in de eischen, welke de techniek en het tactisch gebruik aan het materieel dier artillerie stellen, daarvan het gevolg zou kunnen zijn. De hooge eischen, zoo redeneeren zij, welke het D. v. O. aan de schatkist moet stellen, maken het gelijktijdig voorzien in alle behoeften onmogelijk, en waar de middelen, waarover de marine beschikt, ruimer vloeien, is dus voor de kustartillerie, onder het beheer van dit Departement gesteld, een gunstiger toestand te wachten. Ook dit argument schijnt ons weinig afdoende. Waar *de* schatkist ten slotte, zoowel de uitgaven voor Oorlog als voor Marine te bestrijden heeft, is het toch wel het zêlfde, of een post bij het eene of bij het andere Departement geboekt wordt. Bovendien worden ten aanzien van de eischen, welke het *materieel* onzer landmacht stelt, door de Volksvertegenwoordiging, bij voldoende toelichting, in den regel geen bezwaren gemaakt. Juist echter door de kustartillerie bij het D. v. M. in te deelen, loopt men, o. i., gevaar, dat waar ook dit Departement steeds hoogere eischen aan de schatkist moet stellen, die kustartillerie, voor de Marine toch stellig geen hoofdzaak, wel eens een weinig als stiefkind beschouwd zou kunnen worden.

Last not least, schijnt het ons een groot bezwaar toe, om waar de verantwoordelijkheid voor de voorbereiding der verdediging van de verschillende liniën en stellingen bij het D. v. O. berust en berusten moet, en op die verdediging door het behoorlijk aan hare bestemming beantwoorden onzer kustversterkingen zoo groote invloed geoefend wordt, de voorziening in de eischen van het materieel, de vorming van het personeel en het belichamen der beginselen, welke bij de verdediging op den voorgrond moeten staan, in de memoriën van defensie door de zorg en onder de verantwoordelijkheid van een ander Departementshoofd te doen plaats hebben.

In verband met het voorafgaande is het niet oneigenaardig op te merken, dat ook in het buitenland de samenvoeging van den dienst der marine met dien der kustartillerie niet wordt aangetroffen.

In Duitschland, Oostenrijk, Rusland, Engeland en Italië vormt de kustartillerie een onderdeel van het Wapen der Artillerie.

In Frankrijk had men tot 1900 de bediening, enz. der kustvuurmonden in de oorlogshavens (op de overige kustbatterijen voorzag hierin

de vestingartillerie) opgedragen aan de onder het D. v. M. staande „artillerie de la marine”. In genoemd jaar intusschen ging deze „artillerie de la marine” over in de artillerie „des troupes coloniales”, die, met de daarbij ingedeelde infanterie tot één legerkorps vereenigd, onder de bevelen van den M. v. O. staat. Sinds dien voorziet dus de landmacht geheel in den dienst der kustartillerie. De hiertoe behoorende officieren worden opgeleid aan de Ecole polytechnique of komen op de gebruikelijke wijze uit den troep voort, terwijl de opleiding aan de Applicatieschool te Fontainebleau en aan een practischen cursus te Toulon voltooid wordt.

In Zweden resorteert de kustartillerie onder het D. v. M.; zij heeft echter met het personeel der vloot niets gemeen, daar zij een afzonderlijk korps, onder eigen officieren en een eigen inspecteur vormt. De officieren komen daar uit den troep voort en worden aan, met de Duitse „Kriegsschulen” overeenkomende inrichtingen opgeleid.

Is het, in verband met het voorafgaande, te verwonderen, dat de tegenwoordige Minister van Oorlog in de Vergadering van Krijgswetenschap van 25 Januari 1901 o.a. opmerkte: „Integendeel, ik . . . hoop „dat, na de veldartillerie, ook de vesting- en kustartillerie eene beurt „zullen krijgen, doch de laatste, naar ik hoop, zonder overgang bij de „Marine!”

Nog meer haast, zouden wij zeggen, pleit tegen de vereeniging van het Korps Torpedisten met den torpedodienst der marine. Beide takken van dienst hebben niet meer dan den naam gemeen. Zoowel het torpedomaterieel zelf — hieronder ook de *Etha*-torpedo, als tot de vaste versperringen behoorende, te begrijpen — als het gebruik van dat materieel, is geheel verschillend en berust op gansch andere grondslagen. Samenvoeging van beide diensten zou dus beteekenen: toevoegen aan de toch reeds zoo overladen marine van nog een, in wezen en gebruik voor haar geheel nieuw oorlogswapen. Dat dit in het belang der zaak zou zijn, kunnen wij bezwaarlijk aannemen.



## Het vaandel van het 9<sup>de</sup> Regiment Infanterie.

In de Juli-aflevering van de(n) Militaire(n) Spectator worden door den Kapitein SCHÖNSTEDT eenige beschouwingen gegeven over de vraag of het vaandel van het 9<sup>de</sup> Regiment Infanterie al dan niet van opschriften behoort te worden voorzien, en zoo ja, welke namen dan op het doek zouden kunnen worden geplaatst. De Regeering zal, naar de meening van den Schr., eene keuze moeten doen uit drie „stelsels”, zijnde:

- 1°. dat het 9<sup>de</sup> R. de traditiën overneemt van het in 1843 opgeheven 9<sup>de</sup> Regiment;
- 2°. dat het 9<sup>de</sup> R. de traditiën krijgt van het 1<sup>ste</sup> en 5<sup>de</sup> Regiment, omdat de bataljons, waaruit het 9<sup>de</sup> wordt samengesteld, nl. het 1<sup>ste</sup> en 3<sup>de</sup> baton. 1<sup>ste</sup> R. en het 5<sup>de</sup> baton. 5<sup>de</sup> R., de traditiën overbrengen van het korps, waartoe zij behoorden;
- 3°. dat op het vaandel geen opschriften worden geplaatst.

De Kapitein S. onthoudt zich van het uitspreken van een bepaalden wensch omtrent de keuze, welke de Regeering zal doen, omdat zoodanige wensch „buiten het kader ligt” zijner geschiedkundige herinneringen. Uit de door den Schr. gegeven beschouwingen kan intusschen wel eenigermate blijken in welke richting zijne wenschen gaan.

In de onderstelling, dat hoe meer licht over deze aangelegenheid wordt ontstoken; het te gemakkelijker zal vallen eene juiste keuze te doen, meenen wij over het onderwerp ook eenige opmerkingen te mogen maken.

Wij zullen de beschouwingen van den Schr. daarbij, zooveel mogelijk, op den voet volgen.

Voorop stellen wij, dat wij in geen enkel opzicht willen onderdoen, voor wien ook, in eerbied voor historische traditiën. Wij zijn zoo overtuigd van haar groote beteekenis, en van den nuttigen invloed, dien zij kunnen uitoefenen, dat reeds daarom o.i. niets mag worden nagelaten om die traditiën te doen voortleven en in eere te doen houden. Nochtans hebben wij daarbij alleen op het oog traditiën, welke werkelijk dien naam verdienen, en die rechtmatig door een korps zijn verkregen.

De vraag zal zich voordoen — zegt de Schr. — of op het nieuwe korps niet de traditiën moeten overgaan van het opgeheven regiment. „Daarin is niets vreemds; in het buitenland geschiedt dat meermalen.”

En als voorbeeld wordt door den Schr. het tegenwoordige 125<sup>ste</sup> Regiment Fransche Infanterie aangehaald, dat, hoewel eerst in 1870 opgericht, toch in zijn vaandel het opschrift voert „BÉRÉZINA, 1812”, omdat het in 1813 opgeheven 125<sup>ste</sup> Regiment, in 1812 aan den strijd bij de Bérézina had deelgenomen.

Het aangehaalde voorbeeld had tot tal van andere Fransche regimenten kunnen worden uitgebreid. Doch dit doet niet ter zake. De vraag is slechts of het denkbeeld, dat in Frankrijk in dit opzicht wordt toegepast, inderdaad goed mag worden genoemd en navolging verdient.

Wij gelooven, dat het antwoord op die vraag ontkennend moet luiden. Wat zou men wel zeggen van iemand, die er zich op beroemt, dat een naamgenoot, waarmede hij evenwel hoegenaamd niet in familiebetrekking staat, zich in een of ander opzicht tegenover de maatschappij verdienstelijk heeft gemaakt? Hoewel de vergelijking niet geheel opgaat, is zij toch juist genoeg en kan zij toch strekken om in het licht te stellen, dat het ook voor een regiment, o.i., niet aangaat te pronken met onderscheidingen, met eertitels, die noch door het korps, noch door de voorgangers, waarvan het rechtstreeks afstamt, zijn verdiend.

Zoover ons bekend, is de instelling van vaandelopschriften afkomstig van Keizer NAPOLEON I. De Keizer wilde, dat die opschriften zouden vermelden de namen der „batailles”, waarbij het regiment tegenwoordig was geweest. Veilig kon daarbij het regiment, als korps, later een anderen naam krijgen. Ook bij de nieuwe benaming behield het regiment zijn eervolle traditiën, omdat het als korps bleef bestaan. Doch in dien gedachtengang kon er bezwaarlijk sprake van zijn, dat een nieuw opgericht korps, dat, als zoodanig, nog geen enkel blijk van onderscheiding had verdiend, vereerd werd met de roemrijke traditiën van een jaren te voren „gesupprimeerd” korps, alleen omdat het nieuwe regiment den zelfden naam kreeg als het oude.

Eervolle traditiën van een regiment kunnen, o.i., alleen in de rechte lijn geërfd worden van de voorgangers van het korps, maar niet, als het ware, gelegateerd worden aan eene afdeeling, welke in geen enkele betrekking stond met het ontbonden regiment.

Al zou het, naar de Schr. zegt, „niets vreemd” zijn, als ook bij ons de weg werd ingeslagen, die in het buitenland wordt gevolgd, het komt ons toch bedenkelijk en niet raadzaam voor, in dit opzicht het voorbeeld van het Fransche legerbestuur — naar wij meenen het eenige, dat op die wijze heeft gehandeld — te volgen; en zulks te minder raadzaam, omdat men het in Frankrijk met deze aangelegenheden blijkbaar zoo nauw niet neemt.

Wanneer men met aandacht nagaat, welke opschriften op de vanden der Fransche regimenten zijn geplaatst, dan ontwaart men al spoedig onnauwkeurigheden. Het is geen zeldzaamheid in het „Journal militaire officiel”, ter opheffing van fouten, wijziging in vaandelopschriften aan te treffen. Onder de namen komt geen enkele voor, herinnerende aan een veldslag, gevecht of beleg, waarin de Franschen, zij het na een alles-

zins roemrijken strijd, het onderspit hebben gedolven. 1) Wel geeft men echter aan andere regimenten vaandelopschriften, welke, afgescheiden nog van het feit, dat de tegenwoordige regimenten alleen naamgenooten zijn van de vroegere, beslist onjuist zijn. Zoo wordt op het vaandel van het 124<sup>ste</sup> Regiment o. a. aangetroffen: „LA MOSKOWA, 1812”, „LUTZEN, 1813”, „BAUTZEN, 1813”, terwijl zelfs niet het geringste onderdeel van het toenmalige 124<sup>ste</sup> Regiment aan de genoemde veldslagen heeft deelgenomen. Een naam, waarop dat regiment evenveel recht zou hebben als het 123<sup>ste</sup>, nl. „POLOTSK, 1812”, wordt daarentegen op het vaandel van het 124<sup>ste</sup> gemist. Een en ander zal o. i. voldoende zijn om tot voorzichtigheid aan te manen bij het volgen van voorbeelden, afkomstig van het Fransche legerbestuur.

Men zou kunnen beweren, dat door de plaatsing van namen van veldslagen, enz. op de vandelns van nieuwe korpsen, al hebben deze laatste niets met de vroeger ontbondene uit te staan, de herinnering aan de daden der gesupprimeerde afdeelingen wordt levendig gehouden, en op dezen grond de handeling trachten te billijken. Doch wij vragen, is het vandelndoek van een willekeurig korps, dat toevallig het zelfde nummer heeft als het ontbondene, daarvoor de plaats? Zoolang aan vaandelopschriften de waarde wordt gehecht, die er, o. i., aan toekomt, namelijk dat zij de *eeretitels aanduiden van het regiment, dat het vaandel voert*, is het, naar wij meenen, niet te verdedigen, dat men op zulk eene wijze de bedoelde herinnering tracht levendig te houden. Die traditiën worden op die wijze onverdiende eeretitels voor een jong korps, en dit is te erger, omdat alleen de ter zake kundigen weten, dat hier gesproken kan worden van een pronken met andermans veeren.

De eenige doeltreffende manier, om de glorierijke daden van gesupprimeerde korpsen in herinnering te houden, bestaat, o. i., dáárin, dat men die daden grift op monumenten, dat men ze in plaat of beeld aanduidt, en vooral dat men die daden duidelijk beschrijft en het geschrevene door den druk op ruime schaal verspreidt. 2)

Kan uit het voorafgaande worden afgeleid, waarom, o. i., het eerste der door Kapt. S. aangegeven stelsels, ontraden moet worden, wij voegen daar nog bij, dat ook zonder dat het nieuwe 9<sup>de</sup> R. de traditiën krijgt van het vroegere 9<sup>de</sup>, er geen gevaar bestaat, dat de herinnering aan de wapenfeiten, waaraan het oude 9<sup>de</sup> deelnam, verloren zal gaan. Al die feiten toch, worden ook op andere vandelns aangetroffen.

1) Dat evenwel krijgsgevangenschap, zelfs gepaard aan verlies van het regimentsvaandel, door het Fransche legerbestuur niet als minder eervol werd aangemerkt — en dat is, o. i., juist gezien — blijkt o. a. daaruit, dat op de vandelns van het tegenwoordige 125<sup>ste</sup> en 126<sup>ste</sup> regiment Fransche infanterie geplaatst zijn de woorden „LA BÉRÉZINA, 1812”, niettegenstaande beide regimenten bij den strijd aan genoemde rivier, wel is waar na een heldhaftigen weerstand, werden gevangen genomen en hun vaandel verloren.

2) O. a. ook in organen als „Allen weerbaar”, de „Soldatenkrant”, de volksuitgaven der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.



Intusschen, als men het bedoelde stelsel wèl huldigt, dan kan men ook verder gaan, en aan het nieuwe 9<sup>de</sup> Regiment op de zelfde — o. i. echter niet te verdedigen — wijze ook de traditiën toekennen van het voormalige 9<sup>de</sup> Regiment, dat onder Koning LODEWIJK deel uitmaakte van het Hollandsche Leger en in September 1809 werd opgeheven. Over dat laatste korps nog verder teruggaande — en dat wel, in de rechte lijn —, zou men aan het nieuwe 9<sup>de</sup> dan ook nog kunnen schenken de traditiën van het 10<sup>de</sup>, 19<sup>de</sup> en 20<sup>ste</sup> bataljon infanterie van de organisatie van 1803; van het 1<sup>ste</sup> baton, 4<sup>de</sup> Halve Brigade, het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> baton, 7<sup>de</sup> Halve Brigade van de organisatie van 1795, en eindelijk de traditiën van de regimenten DE SCHEPPER, DOUGLAS, VON MÜNSTER, NYVENHEIM, DE PEREZ van de oude Republiek. Dat het Hollandsche leger van 1810—1813 als zoodanig niet bestond, doet hier niets af: immers het 9<sup>de</sup> R. was vóór de annexatie opgeheven en onze inlijving bij Frankrijk heeft den naam van het korps niet weggevaagd. Wij meenen hierop te mogen wijzen, omdat wij uit het geschrift van den Kapitein S. den indruk kregen, dat de geachte Schr. niet zoo afkeerig zou zijn van het denkbeeld om ook „SRALSUND, 1809” eene plaats op een Nederlandsch vaandel te gunnen, en hij reeds in het eerste gedeelte van zijn opstel zoekt naar eene „schakel”, welke geacht zou kunnen worden ons tegenwoordig leger met dat van de oude Republiek te verbinden. Wat die schakel betreft, langs den door hem aangegeven weg kan geen verwantschap blijken tusschen het oude Staatsche leger en het Nederlandsche leger van 1813 en later. Wij brengen in herinnering, dat de Kapt. S. zich die schakel denkt, als volgt:

het Fransche 125<sup>ste</sup> Regiment is in 1810 samengesteld uit de Hollandsche 4<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> Regimenten. Die regimenten droegen, vóór de vernummering van September 1806, de nummers 3 en 6. Het oude 3<sup>de</sup> Regiment was in 1805 gevormd uit het 5<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> bataljon van de organisatie van 1803; het oude 6<sup>de</sup> Regiment was in 1805 gevormd uit het 13<sup>de</sup>, 17<sup>de</sup> en 18<sup>de</sup> bataljon van de organisatie van 1803.

Het 5<sup>de</sup> baton, van 1803 is het  $\frac{2^{\text{e}} \text{ Bat.}}{2^{\text{de}} \text{ Halve Brig.}}$  van 1795, en in dat jaar gevormd uit het Regiment MARKGRAAF VAN BADEN;

het 7<sup>de</sup> baton, van 1803 is het  $\frac{1^{\text{e}} \text{ Bat.}}{3^{\text{de}} \text{ Halve Brig.}}$  van 1795, en in dat jaar gevormd uit de Regimenten VON WILCKE en HESSEN DARMSTAD;

het 13<sup>de</sup> baton, van 1803 is het  $\frac{1^{\text{e}} \text{ Bat.}}{5^{\text{de}} \text{ Halve Brig.}}$  van 1795, en in dat jaar gevormd uit het Regiment VON GEUSAU;

het 17<sup>de</sup> en 18<sup>de</sup> baton, van 1803 waren resp. het  $\frac{2^{\text{de}} \text{ en } 3^{\text{de}} \text{ Bat.}}{6^{\text{de}} \text{ Halve Brig.}}$  van 1795, en in genoemd jaar resp. gevormd uit de Regimenten ORANJE STAD EN LANDE en BENTINCK, en ORANJE STAD EN LANDE en STUART.

De afstamming van het 125<sup>ste</sup> regiment van 1810 is hiermede aangegeven.

Drie bataljons van dat regiment gingen grootendeels ten onder in Rusland; hun overschot werd aan de Bérézina krijgsgevangen gemaakt

door de Russen. Het 4<sup>de</sup> bataljon van het 125<sup>ste</sup> maakte deel uit van de bezetting van *Stettin*, welke sterkte in het laatst van Nov. 1813 capituleerde. Het garnizoen werd krijgsgevangen, doch voor zoover het uit Hollanders bestond, werd aan deze manschappen ontheffing uit gevangenschap verleend, als zij dienst namen o. a. bij het te *Schwedt* opgericht wordend ORANJE LEGIOEN.

Het 1<sup>ste</sup> bataljon van dat legioen is geworden het 7<sup>de</sup> bataljon Infanterie van Linie, dat 13 April 1815 „gesupprimeerd” werd, waarbij korporeals en manschappen werden „geincorpeerd” bij het 15<sup>de</sup> bataljon Infanterie van Linie. Dat 15<sup>de</sup> bat<sup>on</sup>. I. v. L. maakte sinds 8 Oct. 1815 deel uit van de 12<sup>de</sup> Afdeeling, en werd 3 Dec. 1818 verdeeld over de militie-bataljons der 12<sup>de</sup> Afdeeling. Die Afdeeling, in 1839 verdoopt in 1<sup>ste</sup> Afdeeling, draagt thans den naam van 1<sup>ste</sup> Regiment Infanterie. Het 1<sup>ste</sup> bataljon 1<sup>ste</sup> Regiment Infanterie, dat 20 Aug. l.l. het 1<sup>ste</sup> bat<sup>on</sup>. 9<sup>de</sup> Regiment is geworden, stamt rechtstreeks uit de 12<sup>de</sup> Afdeeling, zoodat langs dien weg de verwantschap met het in April 1815 gesupprimeerde 7<sup>de</sup> bataljon Inf. van Linie en — als dit laatste geheel of althans op eene kleine uitzondering na uit manschappen van het voormalige 125<sup>ste</sup> Regiment was gevormd — met laatstgenoemd korps, naar de kapt. S. meent, zou zijn aangetoond en de schakel gevonden. Het nieuwe 9<sup>de</sup> Regiment zou dan, volgens den Schr., zijne traditiën opvoeren tot de regimenten MARKGRAAF VAN BADEN, VON WILCKE, HESSEN DARMSTAD, VON GEUSAU, ORANJE STAD EN LANDE, BENTINCK en STUART.

Doch het 1<sup>ste</sup> bat<sup>on</sup>. ORANJE LEGIOEN te *Schwedt* opgericht, is *niet* samengesteld uit manschappen, afkomstig van het 4<sup>de</sup> bataljon 125<sup>ste</sup> Regiment Infanterie. Er zijn bij dat legioen wel een aantal dezer manschappen aangenomen, maar het legioen werd voor verreweg het grootste gedeelte gevormd uit soldaten, afkomstig van andere korpsen. Wij hebben dit punt reeds vroeger aan een onderzoek onderworpen, omdat ook van andere zijde eene dergelijke redeneering werd gevolgd, als thans door den geachten Schr. Wij hebben toen het oorspronkelijke stamboek van het 7<sup>de</sup> bataljon Infanterie van Linie — welk bataljon was het 1<sup>ste</sup> bat<sup>on</sup>. van het ORANJE LEGIOEN — geraadpleegd.

Dat boek — toch voorzeker het eenige, dat als authentiek stuk in aanmerking kan komen — bevat 609 <sup>1)</sup> namen van onderofficieren en minderen. Van deze 609 personen hadden bij hunne aanneming vroeger gediend:

|   |               |
|---|---------------|
| 90 man bij het 123 <sup>ste</sup> R. Inf., waaronder 70 te <i>Stettin</i> . |               |
| 167 " " " 124 <sup>ste</sup> " " " " " "                                    | 120 " "       |
| 102 " " " 125 <sup>ste</sup> " " " " " "                                    | 93 " "        |
| 12 " " " 126 <sup>ste</sup> " " " " " "                                     | 2 " "         |
| <hr/> Te zamen 371 man  | <hr/> 285 " " |

<sup>1)</sup> Dit getal mag klein schijnen, wanneer men daarnaast legt het door Kapt. S. aangehaalde schrijven van den Generaal DE CONSTANT REBECQUE, dat 1080 als sterkte opgeeft, men vergete niet dat van de 1067 man, waarmede men uit

De 238 overigen hadden òf nooit, òf bij andere korpsen gediend. Er waren ook 90 vreemdelingen bij.

Ook al wilde men in eene verzameling uit krijgsgevangenschap terugkeerende soldaten de kern zien van een voormalig korps, dan blijkt toch uit het bovenstaande, o. i., genoegzaam, dat het 4<sup>de</sup> bataljon van het 125<sup>ste</sup> R. de gezochte schakel niet kan vormen.

Mocht de Regeering het stelsel willen volgen, dat het nieuwe 9<sup>de</sup> R. de traditiën krijgt van het in 1843 opgeheven 9<sup>de</sup> R., dan zouden — zoo zegt de Kapt. S. — de in hun geheel in de formatie van de bestaande regimenten opgenomen bataljons, de traditiën van het oude 9<sup>de</sup> op het nieuwe 9<sup>de</sup> overbrengen, en zou het vaandel van het nieuwe korps, naar het gevoelen van den Schr., moeten prijken met de namen „QUATRE BRAS, 1815” en „CITADEL VAN ANTWERPEN, 1832”. Wij vermoeden, dat wanneer de Commissie, die, volgens het K. B. van 16 Oct. 1893 N<sup>o</sup>. 30, voorstellen moest doen omtrent de opschriften voor vaandels en standaarden, ook tot taak had gehad na te gaan, waarmede indertijd het vaandel van het oude 9<sup>de</sup> R. had beschreven moeten worden, zij aan dat regiment ook „WATERLOO” zou hebben toegekend. Immers het bataljon Nat. Mil. N<sup>o</sup>. 8 nam deel aan den strijd bij *Waterloo*, en dat bataljon heeft — al is het ten slotte met slechts twee compagnieën — deel uitgemaakt van de 9<sup>de</sup> Afdeeling. <sup>1)</sup>

Doch een ander gevolg van zulk eene beslissing der Regeering zal — volgens den Schr. — „wellicht” zijn, dat het 1<sup>ste</sup>, 2<sup>de</sup> en 8<sup>ste</sup> R. Infie. uit hun vaandel de herinnering aan een wapenfeit zouden zien verdwijnen. In plaats van „wellicht” zouden wij meenen, dat van „onvermijdelijk” zou moeten worden gesproken. Wanneer men als stelsel aanvaardt, dat op het oogenblik, waarop eene afdeeling, welke traditiën heeft, wordt opgenomen in een regiment, dit laatste die traditiën ook deelachtig wordt, is het, o. i., logisch, dat als die zelfde afdeeling weder uit het regiment treedt, zij haar inbreng — n.l. de haar toekomende traditiën — medeneemt en het regiment ze verliest. Bepaalt men dus, dat het nieuwe 9<sup>de</sup> R. de traditiën van het voormalige 9<sup>de</sup> R. erft, dan moeten die erfstukken, o. i., ontnomen worden aan het 1<sup>ste</sup>, 2<sup>de</sup> en 8<sup>ste</sup> R. Welken weg gaat men dan op? Een volgend jaar, bij de oprichting van het 10<sup>de</sup> Regiment, kan men dan weder bij verschillende regimenten eenige vaandelopschriften uitwisschen, en het einde van al die verandering is niet te zien, wanneer de eene of andere reorganisatie, al acht men die op het oogenblik ook nòg zoo onwaarschijnlijk, eene

---

*Schweët* marcheerde, een groot aantal deserteerden — 18 Jan. 1814 mankeerden er reeds 243 —, en dat in de eerste maanden na de herstelling onzer onafhankelijkheid, ook wegens de encadreering van de militiebataljons, veelvuldige overplaatsingen geschieden.

<sup>1)</sup> Het 8<sup>ste</sup> R. Inf. voert op zijn vaandel „CITADEL VAN ANTWERPEN, 1832”. Dit opschrift is ook slechts gegrond op het feit, dat twee compagnieën van het 2<sup>de</sup> bataljon der 9<sup>de</sup> Afdeeling tot de bezetting van de Citadel behoorden.



vernummering medebrengt. In ieder geval, de verwarring zal groot worden, de vaandelopschriften zullen gaan reizen en trekken, maar daardoor tevens veel van hun aanzien en waarde moeten verliezen, gezwegen nog van den indruk, welken het uitwisschen op den troep moet maken.

Is men ons zoo even geuit gevoelen niet toegedaan, meent men daarentegen, dat als eene afdeeling, welke aan een regiment traditiën bezorgde, uit dat korps treedt en naar een ander korps overgaat, het nieuwe korps die traditiën krijgt en het oude ze behoudt, dan moeten wij daartegen doen opmerken, hetgeen hieronder ten aanzien van het tweede door den Schr. genoemde stelsel wordt aangeteekend.

Het tweede stelsel zou, volgens den Kapitein S., zijn, dat het nieuwe 9<sup>de</sup> Regiment de traditiën krijgt van het 1<sup>ste</sup> en 5<sup>de</sup> Regiment, *omdat de bataljons, waaruit het 9<sup>de</sup> wordt samengesteld, op één na, nl.: het 1<sup>ste</sup> en 3<sup>de</sup> Baton. 1<sup>ste</sup> R. en het 5<sup>de</sup> Baton. 5<sup>de</sup> R. Inf., de traditiën overbrengen van het korps, waartoe zij behoorden.* <sup>1)</sup> In dit stelsel zouden op het vaandel van het 9<sup>de</sup> R. moeten komen: „QUATRE BRAS EN WATERLOO, 1815”, „TIENDAAGSCHE VELDTOCHT, 1831”, „CITADEL VAN ANTWERPEN, 1832”. Voorzeker het maximum dat tot dusverre bereikt was. Doch mag zulk een stelsel worden gevolgd? Zoover is zelfs de reeds meer-malen genoemde Commissie van 1893 niet gegaan, niettegenstaande die Commissie haar belangrijke en verre van gemakkelijke taak zeer mild en ruim heeft opgevat. Gesteld het 5<sup>de</sup> bataljon van het 7<sup>de</sup> Regiment was in 1892 ingedeeld bij het 4<sup>de</sup> Regiment. Zou dan het 4<sup>de</sup> Regiment, dat nu geen opschrift in zijn vaandel voert, door de Commissie zijn voorgedragen voor de opschriften „QUATRE BRAS EN WATERLOO, 1815” en „CITADEL VAN ANTWERPEN, 1832”, alleen omdat het 5<sup>de</sup> bataljon, dat part noch deel had aan de toekenning van die opschriften aan het 7<sup>de</sup> R., eenige jaren een onderdeel van dat korps had uitgemaakt! Wij kunnen het niet gelooven. Op die wijze handelende, kan men met eene zeer geringe verschikking, al de regimenten van het Leger de zelfde traditiën bezorgen. Zulk een stelsel doet denken aan eene soort van besmetting. Wat blijft in dat stelsel echter over van de considerans van het K. B., waarbij de vaandelopschriften zijn ingesteld? Om bij het gestelde voorbeeld te blijven, zij gevraagd, waar de voorgangers van het 5<sup>de</sup> bataljon 7<sup>de</sup> Regiment — dat zulke schoone traditiën naar het 4<sup>de</sup> R. zou medenemen — zich in den krijg van de hun opgelegde plichten hebben gekwet en boven anderen hebben onderscheiden?

Iets anders zou het wezen, wanneer de bestanddeelen van het nieuwe regiment er toe hadden bijgedragen, dat het korps, hetwelk zij verlaten, vaandelopschriften voert. Bij raadpleging van de *Memorie betreffende de uitreiking enz. van vaandels enz.* (Versl. Rapp. en Mem. Dl. XXVI

<sup>1)</sup> Wij cursiveeren.

bladz. 69) <sup>1)</sup> ontwaart men, dat dit alleen het geval is met het 3<sup>de</sup> baton, 1<sup>ste</sup> R. Inf. Dit bataljon is het oude flankerbataljon der 9<sup>de</sup> Afdeeling, het heeft deel uitgemaakt van de bezetting der Citadel van Antwerpen, en volgt men den weg, door de Commissie van 1893 ingeslagen, dan zou men kunnen aannemen, dat het nieuwe korps al dadelijk het opschrift „CITADEL VAN ANTWERPEN, 1832” op zijn vaandel kan voeren. Maar geeft men aan dat bataljon die traditie mede naar het 9<sup>de</sup> R., dan kan men haar, o. i., door het 1<sup>ste</sup> R. niet doen behouden, want alleen aan dat vroegere flankerbataljon der 9<sup>de</sup> Afdeeling dankt het 1<sup>ste</sup> R. het beoelde vaandelopschrift.

Het wil ons toeschijnen, dat het door den geachten Schr. in de derde plaats genoemde stelsel, in de gegeven omstandigheden en voorloopig de meeste aanbeveling verdient. In dat stelsel krijgt het nieuwe korps geen opschrift op zijn vaandel, en zal in de toekomst moeten blijken, welke wapenfeiten het 9<sup>de</sup> R. zal bedrijven, waarbij het korps zich boven andere zal hebben onderscheiden.

Ons leger verkeert in de eerste jaren, ten gevolge van nieuwe formatiën en misschien te wachten reorganisatiën nog in een overgangstoestand. Onder die omstandigheden kan men niet altijd met voldoende juistheid de gevolgen overzien van een besluit, dat in menig opzicht, ook voor bestaande korpsen, van zeer ingrijpenden aard moet worden beschouwd. Wij gelooven daarom, dat het raadzaam is, de vaandelopschriften voorloopig niet te veranderen, maar dan ook aan de nieuwe korpsen geen vaandelopschriften te schenken. Eerst als het leger zijn nieuwe formatie heeft verkregen, zou, o. i., het tijdstip zijn gekomen om te overwegen of en, zoo ja, welke traditiën billijkerwijs aan de nieuwe korpsen zouden toekomen, en welke vaandelopschriften de oude korpsen dan kunnen behouden.

Hetzij de beslissing reeds spoedig, dan wel in de toekomst valt, van harte hopen wij, dat men daarbij in ieder geval in traditiën, welke in vaandelopschriften worden bewaard, niet slechts zal zien herinneringen aan voorgevallen krijgsgeschiedenissen, maar tevens eeretitels voor het korps, omdat, ook volgens de Koninklijke Besluiten, waarbij het plaatsen van opschriften op vanden en standaarden werd bevolen, die opschriften slechts mogen worden gevoerd, als de korpsen of hunne voorgangers — en onder deze laatste rekenen wij niet hunne nummer- of naamgenooten — zich boven andere hebben onderscheiden.

---

<sup>1)</sup> Het moge ons vergund zijn hier te doen opmerken, dat op die bladzijde eene hinderlijke drukfout voorkomt, in de kolom „Redenen” achter 2<sup>de</sup> Regiment Infanterie, waar in plaats van Nationale Militie N<sup>o</sup>. 7 moet worden gelezen Nationale Militie N<sup>o</sup>. 17.

## Iets over Richten en Richtmiddelen.

Een der belangrijkste, zoo niet *het* belangrijkste onderdeel van het schieten is stellig het „richten”.

Richten is eene eenvoudige zaak, zooals wij uit de practijk weten, en toch behoort er vrij wat oefening toe, alvorens men daarin een zekeren graad van nauwkeurigheid heeft bereikt.

Wij weten ook maar al te goed, hoeveel moeite het kost, onzen eenvoudigen miliciens in het begin eenig begrip van richten te geven, en dan nog moet er heel wat tijd verlopen, eer sommigen zich met de practijk geheel vertrouwd hebben gemaakt.

Wat kan daarvan de reden zijn?

Juist, omdat het zulk eene belangrijke zaak is, loont het, o.i., wel de moeite het richten ook van theoretische zijde iets nader te bezien en de oorzaken der moeilijkheden op te sporen.

Onder „richten” verstaat men eenvoudig het vuurwapen een zoodanigen stand te geven, dat de vizierlijn door het mikpunt gaat. Andere eischen, waaraan de stand van het vuurwapen moet voldoen, zullen wij hier buiten beschouwing laten.

Zeër zeker klinkt dat heel eenvoudig en toch wordt daartoe vereischt, dat men bij het geweer, bijv., niet minder dan 5 punten in de zelfde rechte lijn moet brengen en wel: mikpunt, korrel, vizierpunt, het midden der oogpupil en het centrale punt van het netvlies.

Daar korrel en keep vast verbonden zijn, en samen de vizierlijn vormen, en de laatstgenoemde beide punten van het oog de gezichtsas bepalen, hebben wij onder „richten” feitelijk te verstaan: het brengen van twee bewegelijke lijnen in elkaars verlengde zóó, dat zij door het zelfde punt (mikpunt) gaan.

Het behoeft geen betoog, dat deze voorwaarde er vrij wat ingewikkelder uitziet, dan de eerstgenoemde.

Men beoordeelt dus de juistheid der richting door te zien of de eerstgenoemde drie punten zich alle te gelijk op het centrale punt van het netvlies afbeelden.

Fixeert men het mikpunt, dan moeten de handen van den schutter er verder voor zorgen, dat korrel en keep, welker beelden voortdurend om en langs het centrale netvliespunt schommelen, op het gewenschte oogenblik er juist opvallen.

Dit is, afgescheiden van de onmogelijkheid om de armen volkomen stil te houden, zeker niet gemakkelijk, en wel omdat wij van jongs af aan gewoon zijn onze aandacht slechts op één punt en op één afstand te gelijk te bepalen.



Het „richten” eischt nu juist het tegenovergestelde; het verlangt, dat men zijn aandacht bepale tot drie punten te gelijk en nog wel drie punten, die niet in één zelfde vlak, loodrecht op de gezichtsas, liggen, maar alle op zeer *verschillende* afstanden van het oog.

Dit is het juist, wat, o.i., den ongeoeffenden milicien het leeren richten moeilijk maakt.

Om het hinderlijk verschil in afstand zooveel mogelijk buiten werking te stellen en ook om dubbelbeelden te vermijden, begint men al met één oog te sluiten.

Dit maakt het gemakkelijker de eerste drie punten op elkaar en op schijnbaar den zelfden afstand te projecteeren, zoodat zij in elkaars onmiddellijke nabijheid schijnen te liggen.

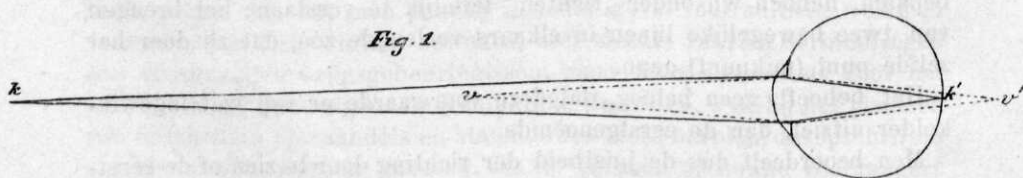
Maar nu bestaat er nog eene andere moeilijkheid van niet geringe beteekenis.

Door het groote verschil in afstand van mikpunt, korrel en keep is het niet mogelijk van alle drie deze punten te gelijk een *scherp* beeld op het netvlies te krijgen, aangezien men op één oogenblik maar voor één bepaalden afstand kan accommodeeren.

Fixeert men het mikpunt, dan ziet men korrel en vizierkeep beide onscherp, vooral de laatste, met wazige, gestreepte randen, en omgekeerd evenzoo.

Dit geeft een onvast en onzeker gevoel, waardoor men gedwongen wordt, althans in het begin, de drie punten snel afwisselend om beurten te fixeeren en dit afwisselend fixeeren staat gelijk met voortdurend de aandacht van het eene punt op het andere te vestigen, zoodat een schutter maar zelden met volkomen zekerheid kan zeggen, op welk punt van het doel hij bij het afgaan van het schot gericht was.

Eerst langzamerhand leert de man uitsluitend het doel te fixeeren en tegen de natuurlijke gewoonte in, dat alle onscherpe beelden worden weggecijferd, zich te behelpen en te steunen op eene onnauwkeurig begrensde vizierkeep.



De oorzaak van dit verschil in beeldscherpte wordt met behulp van fig. 1 in herinnering gebracht. Fixeert men daar bijv. het punt *k*, dan ontstaat daarvan op het netvlies ook een scherp beeldpunt *k'*, maar de stralenbundel, van een meer nabijgelegen punt *v* uitgaande, heeft grooter divergentie en zou dus een sterker brekende (convergeerende) kracht noodig hebben, om ook in het punt *k'* vereenigd te worden. Daar op beide bundels op één oogenblik ook *de zelfde* convergeerende kracht wordt uitgeoefend, moet de vereeniging van den stralenbundel *v* in *v'* noodzakelijk achter *k'* plaats hebben.

Rondom  $k'$  ontstaat dus op het netvlies in plaats van een beeldpunt een flauw begrensde beeldcirkel, afkomstig van het punt  $v$ .

Van een mikpunt, nog verder af gelegen dan  $k$ , zou om gelijke redenen de stralenbundel zich vóór het netvlies vereenigen, maar zich door dit punt heen voortzetten tot op het netvlies, om daarop ook een flauw cirkelvormig beeld in plaats van een scherp beeldpunt te vormen.

Alleen door voor elk punt de brekende kracht van het oog passend te veranderen (accommodatie), kunnen wij punt voor punt scherp waarnemen.

Nu ligt het in de natuur van den mensch om in het gevecht zijn oog bijna onafgebroken op den vijand te vestigen en zeker zal dit ook bij het vuren het geval zijn; de vizierkeep wordt daardoor altijd onscherp gezien en nu is het duidelijk, dat deze onscherpte de moeilijkheid ver-groot, om de drie beelden nauwkeurig te doen samenvallen.

Het ware zeer zeker gewenscht, zoo mogelijk, daaraan te gemoet te komen.

Een eenvoudig middel daartoe zou zijn het rechteroog te bedekken met een metalen bril, waarin eene kleine, ronde opening, niet grooter dan 1 mM. bijv., is aangebracht, maar behalve dat dit voor oorlogsgebruik te lastig zou zijn, krijgt men ook veel minder licht in het oog en zou men dus bij donker weer het doel en zijn omgeving minder duidelijk kunnen waarnemen.

In eenigszins anderen vorm past men dit middel, zooals bekend is, reeds toe bij onze vuurmonden door de kleine opening van den oogdop.

Maar er is nog een tweede bezwaar, dat men bij het richten onder-vindt. Vizierkeep en korrel zijn beide van donkerbruine kleur. Zij steken bijna niet tegen elkaar af en veelal ook weinig tegen den achtergrond. Dit maakt, dat men, zijn aandacht te veel aan den vijand schenkende, de vizierlijn wel eens moet zoeken, deze niet dadelijk kan vinden.

Bovendien wil men den vijand liefst zoo duidelijk mogelijk blijven zien, terwijl het oog juist half achter het vizier moet wegduiken. Dit vormt een derde bezwaar, omdat de schutter daardoor geneigd is te veel over het vizier heen te zien, en zich dikwijls tevreden stelt met alleen de korrel op den vijand te richten. De schoten vallen daardoor te hoog.

Om aan deze bezwaren te gemoet te komen, wil het ons toeschijnen — de praktijk zou dit moeten beslissen —, dat het wenschelijk ware, de korrel en de omgeving van de vizierkeep verschillend te kleuren en wel de omgeving der vizierkeep *helder violet* of *blauw*, den achterkant van de korrel *helder rood* of *oranjerood*. (fig. 2.)

Wellicht zouden deze kleuren als een soort émail, maar dan zonder glans, op onvervangelijke wijze zijn aan te brengen.

Niet alleen zou de roode korrel zich steeds en onmiddellijk helder afteekenen op het doel, waar deze kleur slechts zeer zelden voorkomt, maar ook zou de blauwe omgeving van de keep direct in het oog springen, daar helderblauw nog minder in het terrein domineert. Zoo-dra de schutter zijn geweer opheft, vallen deze beide levendige kleuren

hem in het oog; hij behoeft zoo weinig mogelijk tijd om de vizierlijn te zoeken, vooral ook omdat korrel en keep zich duidelijk van elkaar onderscheiden; het gevaar, dat hij de keep over het hoofd zal zien, wordt daardoor ook geringer.

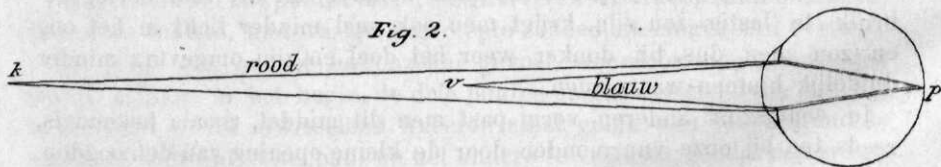
Maar ook met het oog op het eerste, voornaamste bezwaar is er nog eene reden, waarom wij juist aan deze kleuren de voorkeur geven.

Ons oog is volstrekt niet vrij van kleurschifting en deze omstandigheid maakt, dat wij, bijv., voor een rood en een blauw punt, die zich op *den zelfden* afstand bevinden, *ongelijk* moeten accommodeeren, om ze achtereenvolgens scherp te zien.

Hieruit volgt vanzelf de mogelijkheid, dat wanneer beide punten bepaalde, *verschillende* afstanden tot ons oog hebben, toch één zelfde accommodatietoestand voldoende kan zijn, om beide gelijktijdig scherp te zien.

Daar roode of oranje stralen minder breekbaar zijn dan blauwe of violette, zullen de laatste zich eerder tot één punt vereenigen dan de eerste.

Plaatsen wij echter het roode punt verder af, zoodat de van daar



op het oog invallende stralen minder sterk divergeeren, dan behoeven zij voor hunne vereeniging op het netvlies ook minder sterk gebroken te worden en bestaat dus de mogelijkheid, dat zoowel het nabij gelegen blauwe als het verder af gelegen roode punt zich gelijktijdig scherp afbeelden op het netvlies. (zie fig. 2.)

Volgens de onderzoekingen van FRAUENHOFER en later van VON HELMHOLTZ wordt bijv. een veraf gelegen rood punt gelijktijdig scherp waargenomen met een blauw punt op circa 70 cM. afstand.

Niet alle oogen hebben dit gebrek in de zelfde mate, maar het bovengenoemde getal vormt ongeveer het gemiddelde.

Tusschen rood en blauw-violet bestaat dus een accommodatieverschil van ongeveer  $1\frac{1}{2}$  Dioptrie <sup>1)</sup>, tusschen oranje en blauw iets minder.

Nu is de vizierkeep bijna  $\frac{1}{2}$  M. en de korrel ruim 1 M. van het oog verwijderd, wat dus een onderling accommodatieverschil van ruim 1 D. oplevert. Geeft men nu aan korrel en keep de bovengenoemde kleuren, dan bestaat ook de mogelijkheid beide gelijktijdig scherp te zien.

<sup>1)</sup> Voor het gemak van den lezer zij hier medegedeeld, dat voor de afstanden:  $\infty$ , 1 M.,  $\frac{1}{2}$  M.,  $\frac{1}{3}$  M.,  $\frac{1}{4}$  M., enz. de accommodatie telkens met 1 Dioptrie of accommodatie-eenheid toeneemt. Voor 10 Meter of verder tot oneindig bestaat dus geen noemenswaardig accommodatieverschil.



Ofschoon langs dezen weg het ideaal: één zelfde accommodatietoestand voor alle *drie* punten, wel niet geheel te bereiken is, zou er toch iets gewonnen zijn, als dit voor keep en korrel werd verkregen, waar ten slotte het verschil tusschen korrel en mikpunt toch gering blijft. Proeven, die wij namen door keep en korrel met gekleurd papier te beplakken, gaven zeer bevredigende uitkomsten, vooral wat betreft het helder afsteken tegen den achtergrond. Voor eene juiste beoordeeling der scherpte zou men echter moeten zorg dragen voor zuiver spectrale kleuren en rekening houden met de grootte der pupilopening.

Men bedenke n.l., dat de mate van onscherpte in de eerste plaats evenredig is met de pupilwijdte. Buitenshuis en bij helder weer, z.g. scherpe lucht, is de pupil klein, in eene donkere ruimte, tegen den avond, bij het kijken naar een donkeren achtergrond en in het algemeen bij het zien in de verte is de pupil grooter dan bij het zien in de nabijheid.

Van een oorlogswapen moet men verlangen, dat al zijn onderdeelen, en dus ook de richtmiddelen, tegen eenigszins ruwe behandeling en tijdelijke verwaarloozing bestand zijn.

Deze dringende eisch is wel de voornaamste reden, waarom men handvuurwapenen niet van fijner, nauwkeuriger richtmiddelen voorziet; voor juistheidswapens in handen van amateur-scherpschutters, bijv., of voor bijzondere, nauwkeurige proeven in tijd van vrede geldt die eisch echter in veel mindere mate.

Toch heeft men reeds den astronomischen kijker als vizierinrichting toegepast bij nieuwe constructiën van veldgeschut, en een volmaakter richtmiddel is wel niet denkbaar.

De astronomische kijker toch geeft de belangrijke voordeelen:

1°. dat wij niet de samenvalling van *drie* punten hebben te beoordeelen, maar slechts van *twee*;

2°. dat deze punten niet op *verschillenden* afstand worden waargenomen, maar in het zelfde vlak, loodrecht op de vizierlijn;

3°. dat de waarneming der samenvalling binnen zekere grenzen onafhankelijk is van de beweging van het oog;

4°. niet het minst, dat men zonder lichtverlies het doel en de omgeving van het mikpunt onder een veel grooteren hoek en dus veel duidelijker ziet dan met het bloote oog.

De gebruikelijke vizierinrichting onzer vuurmonden daarentegen bezit wel het voordeel, onder 1°. genoemd, en, dank zij de geringe grootte van de opening in den oogdop, ook in beperkte mate die, onder 2°. en 3°. , maar juist de geringe grootte dezer opening doet de lichtsterkte der netvliesbeelden verminderen en maakt ze daarom nog onduidelijker dan bij het ongewapende oog.

Het belangrijke voordeel onder 4°. mist zij daarentegen geheel.

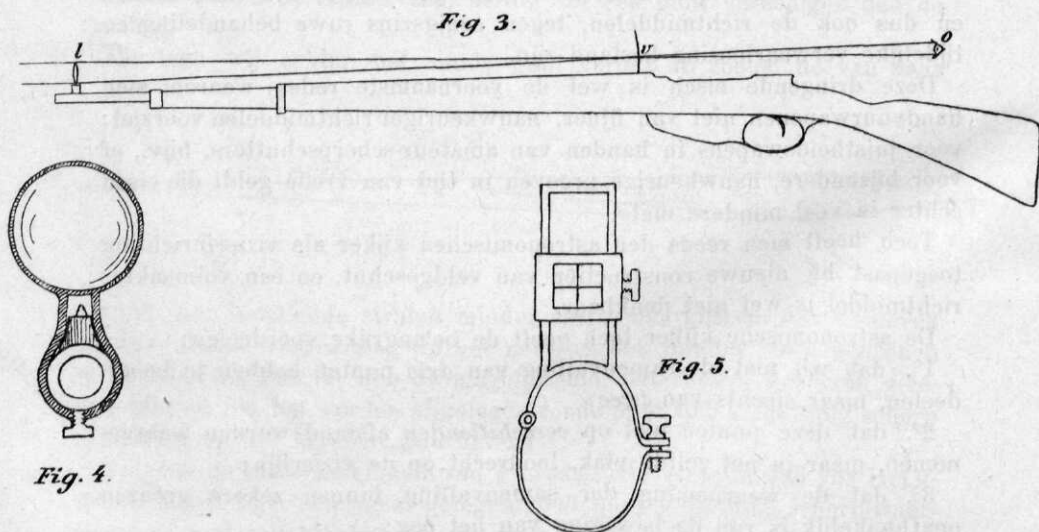
Nu spreekt het vanzelf, dat men aan een geweer of handvuurwapen geen astronomischen kijker kan aanbrengen of zelfs een doorboord oogdopje in den geest, als de oogdop bij de vuurmonden, zonder belangrijk

van den gebruikelijken bouw dezer wapens af te wijken, omdat het oog onmiddellijk achter het oculair van den kijker of den oogdop moet worden geplaatst.

Bevendien zullen wij ons maar niet verdiepen in de gevolgen, die dan een onvoldoend gepareerde terugstoot van het wapen bij het schot na zich zou slepen. Wij mogen dus wel zeggen, dat de kijker of een aan het geweer bevestigde oogdop, die de vizierklep kan vervangen, voor een handvuurwapen te eenen male onbruikbaar is.

Toch behoeven wij daarom de vier bovengenoemde voordeelen bij handvuurwapenen voor bijzondere doeleinden nog niet onbereikbaar te achten.

Op betrekkelijk zeer eenvoudige wijze is dit te bereiken door de vizierkorrel te vervangen door een gewoon brillleglas van gelijken brandpuntsafstand, als de afstand tusschen korrel en vizierkeep bedraagt, en van zoodanige grootte, dat zijn optisch middelpunt op juist de zelfde plaats komt te liggen, als de punt der korrel. (fig. 3.)



In plaats van de korrel weg te nemen, zou men echter even goed, zoo niet beter, de lens boven de korrel kunnen aanbrengen en een raampje met kruisdraden op of achter het vizier zoodanig, dat de nieuwe vizierlijn juist evenwijdig loopt aan de gewone.

De lens *l* vormt dan nl. in de opening der vizierkeep of in het vlak der kruisdraden een omgekeerd reëel beeld van het doel, dat gelijktijdig met de keep of kruisdraden op de zelfde plaats scherp wordt waargenomen.

Wel is waar verandert de plaats van dit beeld eenigszins met den afstand van het doel, maar bij de groote afstanden, die hier te pas komen, is het niet noodig daarmede rekening te houden.

Wenschte men dit wel te doen, dan zou het vizierraampje (fig. 5.) eene eenigszins gebogen gedaante krijgen, als in fig. 3 is aangegeven. Voor een brandpuntsafstand van 75 cM., bijv., zou het beeld van een

doel op 100 M. slechts 5,3 mM. verder achter de lens vallen dan van een doel op 2000 M.

De schutter behoeft dus niets anders te doen dan te zorgen, dat het beeld van het doel (mikpunt), dat hij in de vizierkeep of het vizier-raampje ziet bewegen, met het vizierpunt samenvalt, en dit is het geval, zoodra het optisch middelpunt der lens de lijn tusschen vizier- en mikpunt raakt.

In plaats van 5 behoeven nu slechts 3 punten in de zelfde lijn te liggen en de beoordeeling daarvan door het oog is daardoor zóó vereenvoudigd, dat dit in plaats van de samenvalling van 3, op *verschillende* afstanden gelegen punten, slechts de aanraking van 2 op *den zelfden* afstand gelegen punten behoeft te controleeren.

In het laatste geval is deze contróle nl. onafhankelijk van de bewegingen van hoofd of oog (binnen zekere grenzen natuurlijk), omdat men de samenvalling van 2 punten op een zelfde blad papier, bijv., van verschillende plaatsen uit even goed kan beoordeelen.

De bewegingsvrijheid van het oog (fig. 3.) wordt bepaald door de wijidte van den stralenkegel  $v o$ , ter hoogte van het oog, en strekt zich dus zoover uit, als men wil, mits de pupil van het oog maar binnen den bedoelden kegel blijft.

De wijidte van dien kegel hangt natuurlijk samen met de grootte van de lens.

Maar buitendien heeft men nog het voordeel, dat het beeld van het doel onder een  $1\frac{1}{2}$  à  $2\frac{1}{2}$  maal grooteren hoek wordt gezien dan het doel zelf, zoodat men dit nu even duidelijk ziet, alsof men er  $1\frac{1}{2}$  à  $2\frac{1}{2}$  maal dichter bij stond. Dit verhoogt natuurlijk niet weinig de nauwkeurigheid der richting.

De verhouding der vergrooting  $1\frac{1}{2}$  of  $2\frac{1}{2}$  wordt bepaald door de verhouding van  $v l$  tot  $v o$ . Daar de afstand  $l o$  voor het geweer constant is, zal de beeldvergrooting des te aanzienlijker zijn, naarmate het vizier dichter bij het oog komt. Blijft dit, waar het is, dan is de vergrooting nagenoeg  $1\frac{1}{2}$  en plaatst men een afzonderlijk vizierraampje zoo ver mogelijk achterwaarts ter hoogte van de magazijnschroef, dan is deze circa  $2\frac{1}{2}$ .

Sterker vergrooting dan  $2\frac{1}{2}$ , bijv., is ook voor een handvuurwapen bij niet-opgelegd schieten niet noodig. De gevoeligheid der richting wordt anders zoo groot, dat zij niet meer passen zou bij de bewegelijkheid van het geweer bij het schieten uit de vrije hand.

Voor proeven en onderzoekingen, bij opgelegd vuren, is echter eene sterkere vergrooting nimmer een bezwaar.

Wanneer men naar het beeld ziet, is dit schijnbaar veel kleiner dan dat van het doel zelf; dit komt, doordat men het doel zoo veel verder van zich af ziet, maar aan de meerdere détails van het nabijzijnde beeld herkent men terstond met een veel duidelijker en grooter beeld te doen te hebben.

Voorziet men het rechteroog van een bril van den brandpuntsafstand  $v o$ , dan wordt het doelbeeld in het oog een weinig vergroot, maar door



den oneindig grooten afstand, waarop men het dan ziet, herkent men terstond eene duidelijke vergrooting, die zelfs direct in cijfers vrij nauwkeurig te schatten is, als men het beeld van het rechteroog projecteert op het doel, zooals het ongewapende linkeroog dit ziet.

Wij moeten er echter aan herinneren, dat men het beeld van het doel omgekeerd ziet, dus het onderst boven en wat rechts is links. Een geoefend schutter zal echter daarvan tegenover de schijf geen bezwaar ondervinden.

Om te beoordeelen, of de nieuwe vizierlijn evenwijdig is aan de gewone, behoeft men slechts op den richtbok nauwkeurig op een ver verwijderd punt te richten en daarna de kruisdraden zooveel te verschuiven, dat zij op het zelfde punt gericht zijn.

De bevestiging van den ring, die de lens draagt, en van het raampje, waarop de kruisdraden gespannen zijn, kan zeer eenvoudig zijn, bijv. in den geest als die van den richtcontroleur. (fig. 4 en 5.)

Ook zou men de kruisdraden aan de vizierklep zelf kunnen bevestigen en na het evenwijdig stellen voor standvizier, ook de andere vizierhoogen tot  $\pm 700$  à  $800$  M. door verstelling der vizierklep verkrijgen.

Een afzonderlijk vizierraampje, als fig. 5, zou men voor elken afstand empirisch kunnen indeelen met behulp van het gewone vizier en den richtbok, onder bijzondere voorzorgen.

Vuurmonden zou men eveneens op eenvoudige wijze van nauwkeuriger richtmiddelen kunnen voorzien met behoud van de bestaande inrichting en indeeling.

Naast de korrel bevestigt men weer een lens, doch nu met anastigmatisch vlak beeldveld en eveneens naast den oogdop, en daarmede verplaatsbaar, een diaphragma met kruisdraden.

Zonder bezwaar zou men ook een oculairbuisje met een oculairlens aan het diaphragma kunnen verbinden en daardoor eene willekeurig sterke vergrooting van het beeld kunnen verkrijgen.

Het wil ons voorkomen, dat in vele gevallen hiervan partij getrokken kan worden, ook in oorlogstijd, vooral bij donker weer, 's morgens vroeg of bij lichte schemering, omdat de vergrooting en de grootere lichtsterkte der beelden een veel nauwkeuriger richting toelaten dan door de kleine opening in den oogdop.

De onkosten zijn betrekkelijk gering en het materieel is weinig kwetsbaar.

In plaats van kruisdraden kan men zeer wel een paar lijntjes laten graveeren op geslepen dik glas, dat zeker niet meer blootgesteld is dan vele andere fijnere hulpwerktuigen.

VAN ALBADA,  
1ste Luit. der Infie.

## De Marechaussée-Patrouille onder den Eerste-Luitenant J. J. Burger, verdwaald in de Oerbosschen van het woeste gebergte van Sumatra (Atjeh).

Onze brave soldaten in Indië en in het bijzonder zij, die tot het keurkorps, de Marechaussée's, behooren, hebben de bewijzen gegeven, dat zij naast een juist begrip van discipline en moed in den strijd, een groot volhardingsvermogen bezitten, om onvermoeid dagen lang de meest afmattende marschen te volbrengen, trots klimaatsinvloeden en terreinhindernissen.

*Gajo* - Een sprekend voorbeeld daarvan is de beroemde tocht van den Major G. C. E. VAN DAALEN in de Tobalanden; deze duurde van 24 September tot 25 November 1901 en begon op de Oostkust van Sumatra, om op de Westkust te eindigen.

Dit waren 62 dagen van aanhoudende marschen en contra-marschen met enkele zeldzame rustdagen, afgewisseld door gevechten en scherpe vervolgingen in een moeilijk, geheel onbekend terrein, dat nog nimmer door een Europeeschen voet was betreden. De troep voedde zich met de levensmiddelen, die op het doorloopen terrein voorhanden waren, waardoor de colonne veel bewegelijker was en grooten nasleep vermeed, doch nu ook de rusttijden moest benutten om de gefourageerde paddie (rijst in bolster) te ontbolsteren of op grazende runderen jacht te maken.

Het was een in alle opzichten bewonderenswaardige tocht, die alleen geëindigd werd, omdat zoowel schoeisel als kleeding zoo goed als totaal versleten waren; het was een tocht, die den tegenstander een diep ontzag voor onze wapenen inboezemde, vooral daar het hem de overtuiging schonk, dat geen streken, hoe onbereikbaar ook geacht, voor onze troepen ontoegankelijk zijn. Maar bij dezen tocht bestond de stimulans om den gevluchten Pretendent-Sultan met gezin en tal van invloedrijke hoofden gevangen te nemen; hier waren steeds gidsen aanwezig, die de colonne voor dwalen behoedden, hier was altijd voldoende voorraad levensmiddelen, daar de tocht door goed bevolkte streken ging, hier was geneeskundige hulp aanwezig, en dus de omstandigheden, die veel bijdroegen tot het welslagen van den zoo moedig ondernomen en zoowel tactvol als hardnekkig uitgevoerde excursie, welke zonder die gewichtige hulpmiddelen zeker zoo goed als onmogelijk geweest zoude zijn.

Hoewel de tocht van de kleine colonne onder de orders van den Eerste-Luitenant BURGER, bestaande uit 38 karabijnen (Marechaussée's) en

23 dwangarbeiders (transportmiddelen) slechts negen dagen duurde, is deze in alle opzichten zeker niet minder bewonderenswaardig dan de hierboven vermelde, ja, overtreft deze zelfs wat aangaat de hooge eischen, die daarbij gesteld werden aan de militaire eigenschappen van onze krannige soldaten en hunne tactvolle aanvoerders en aan hun trouw, volharding, discipline, zelfverloochening en geestkracht.

Het was een tocht, tot nu toe zonder voorbeeld in de annalen onzer, aan heldendaden zoo overrijke Indische krijgsgeschiedenis; een tocht, dwars door de Oerwouden van Sumatra, zonder gidsen of kaarten en bijna altijd zonder voedsel; een rusteloos zwoegen en lijden gedurende negen dagen en nachten in den voortdurend neerstreamenden, tropischen regen, langs glibberige paden, over scherpe rotsen of dwars door de nooit door menschenvoet betreden bosschen, bergop kruipende, bergaf glijdende, met levensgevaar stroomen doorwadende, zich voortslepene in doorweekte kleeding, rillende van koude, op bloedende voeten, met pijnlijke ledematen; het was een tocht, die toonde tot welke schier bovenmenselijke inspanning of ongekende volharding de mannen van dat keurkorps der Marechaussée's in staat zijn, en tevens de aanvoerders, den Eerste-Luitenant J. J. BURGER en den Sergeant, Brigade-commandant TERBEEST No. 36998, op een hoog voetstuk plaatste als leiders, daar zij alleen door hun zedelijken moed, onverzwakte geestkracht en vasten wil, zelfs in de meest benarde omstandigheden zich wisten te doen gehoorzamen en vertrouwen in te boezemen om den troep voor moedeloosheid en volkomen ondergang te behoeden.

De colonne was verdwaald in Sumatra's onmetelijke en bijna ondoordringbare Oerbosschen; de tocht, begonnen op de oostkust van Sumatra bij Sigli, eindigde bij Lho Kroet op de westkust en het dwalen begon na de kampong Tangsé te hebben verlaten, door op den terugtocht van die kampong naar Selimeun een verkeerd zijpad in te slaan, waarna de door den regen sterk gezwollen en daardoor ondoorwaadbare stroomen den terugkeer onmogelijk maakten, zoodat een verder voortdringen op het kompas de eenige uitweg bleef.

Den 11<sup>en</sup> November 1902 was de 1<sup>ste</sup> Luitenant J. J. BURGER met eene kleine colonne van Selimeun naar Sigli aan de Oostkust gemarcheerd, waar hij de noodige orders ontving om naar Tangsé te gaan en het Tangsé-dal te doorzoeken. Telkens in aanraking en gevecht komende met rondzwerfende vijandelijke benden werd aan deze opdracht voldaan.

De aanleiding tot deze excursie was het signaleerde verblijf van den Pretendent-Sultan in de Pidië-streek, waarbij het wenschelijk werd geacht eene mobiele colonne de Tangsé-streek te doen doorzoeken.

De colonne-commandant vernam te Tangsé van spionnen, dat de vrouw van TOEKOE MOEDA LHON, den oom van PANGLIMA POLIM en zelf een voornaam en invloedrijk bendevoofd, in eene nabij Tangsé gelegen kleine kampong, Ihlang genaamd, verblijf hield, waar haar echtgenoot



haar van tijd tot tijd een bezoek van meer of minder langen duur bracht, vergezeld van het grootste deel zijner volgelingen, die daar hunne rustdagen doorbrachten. Als men onze troepen in de nabijheid wist, verliet die vrouw hare schuilplaats, en trok gedurende dien tijd het bijna ontoegankelijke gebergte in.

Ten einde zoo mogelijk die vrouw en dat bende hoofd te kunnen verrassen, was het eerst noodig de ligging, den toestand en den omtrek dier kampong nauwkeurig te kennen en vervolgens, door een schijnbaar voor goed verlaten dier streek, den tegenstanders de gerustheid te hergeven, zoodat zij veilig meenden te zijn, en dan den beslissenden slag te slaan op de meest verrassende wijze.

Voor die verkenning bezocht de Luitenant BURGER de kampong Ihlang aan het hoofd eener Brigade Marechaussée's, met het openbaar uitgesproken doel om de koffie-aanplantingen te onderzoeken en monsters mede te nemen. Zulks werd dan ook met den meest mogelijken openbaren omslag gedaan, doch tevens verkend en het bleek daarbij, dat zoowel de kampong als het omliggende terrein eene geheime omsingeling toelieten, en eene verrassing bij nacht mogelijk maakten.

Ten einde den tegenstanders gerustheid in te boezemen, werd aan den terugtocht naar Sigli veel ruchtbaarheid gegeven en den 30<sup>sten</sup> November 1902 daarheen opgebroken. De colonne kwam ook werkelijk den 2<sup>en</sup> Dec. aldaar aan.

Den volgenden dag reeds verliet de troep Sigli weder, ter sterkte van één officier, 38 karabijnen, waaronder twee Europeesche onderofficieren, en 23 dwangarbeiders, die de noodige voorraden medevoerden, en trok in de richting van Tangsé, om te trachten van uit den omtrek van die kampong des nachts de kampong Ihlang volgens de gemaakte plannen te omsingelen en de in vertrouwen op onze afwezigheid daar verblijvende bende hoofden te verrassen.

Deze omsingeling had plaats den 5<sup>en</sup> December des morgens te 3 uur, doch bij het nauwkeurige onderzoek werd niets gevonden, ofschoon de troep door den meest betrouwbaren gids des nachts geleid was. De eene of andere omstandigheid, hoe gering ook, schijnt de nadering der colonne verraden te hebben.

Daar door de patrouilles in den omtrek mede niets gevonden werd en ook den 6<sup>en</sup> December geen nadere berichten omtrent het verblijf der gezochten inkwamen, zoo besloot de Luitenant BURGER om den 7<sup>en</sup> December 1902 rechtstreeks naar Selimeun terug te keeren, zonder Sigli weder aan te doen, wat altijd een omweg was, en zooals trouwens ook de hem gegeven order luidde.

Van Tangsé voert een pad in N. W. richting naar Selimeun, welke plaats daar langs in twee zware of drie gewone marschdagen te bereiken is, zoodat gemiddeld gerekend kan worden op 2½ dag, omdat veel afhangt van den toestand der talrijke rivieren en stroompjes, die

doorwaad moeten worden, want als de vele regens bandjirs veroorzaakten, was de overtocht van het kleinste stroompje soms uiterst bezwaarlijk, of wel de paden waren dan zoo doorweekt, dat het slechts ééne glibberige kleimassa was, wat het gaan ten zeerste bemoeijikte.

Het te doorloopen pad was door de manschappen der kleine colonne dikwerf gevolgd, doch zoowel de aanvoerder als zijne ondergeschikten hadden het alleen afgelegd in de strekking van Selimeun naar Tangsé en nimmer in de omgekeerde richting, zooals nu moest plaats hebben.

In den aanvang volgt het pad van af Tangsé de bedding der Tangsé-rivier; na eenigen tijd moet die bedding verlaten worden, omdat dan de weg door het bosch voert; dit punt nu, waar het pad de rivier verlaat, was uiterst moeilijk te vinden, vooral voor hen, die nog nimmer in die richting gemarcheerd hadden, en het was daarom raadzaam, al ware het ook alleen tot dat punt, een gids mede te nemen, niet alleen omdat het pad moeilijk te vinden was, maar ook wegens het gevaar, dat men zich vergissen en een der talrijke andere wegen inslaan kon.

Daar des morgens te 7 uur, van den 7<sup>en</sup> December 1902, de gids nog niet aanwezig was, besloot de Luitenant BURGER toch den marsch aan te vangen, daar anders het beste deel van den dag met wachten verloren ging; de Marechaussée's, kranige veldsoldaten, als zij zijn, schenen in die streek volkomen te huis, en velen verklaarden, dat zij ook zonder gids den weg konden vinden, wat bij den aanvoerder alle weifeling deed ophouden, vooral daar hijzelf zoo menigmaal langs onbekende paden zonder gids zijn weg gevonden had, en ook ditmaal niet twijfelde aan den goeden uitslag.

Ten einde de koelie's niet te veel te belasten, werd slechts voor 3½ dag aan levensmiddelen (rijst en gedroogde visch) medegenomen, zoodat de voorraad toereikend was voor één dag langer dan den gemiddelden duur van den marsch en des noods strekken kon, als de troep zelfs twee dagen langer onderweg bleef.

De marsch door de bedding der Tangsé-rivier ging met vele bezwaren gepaard, daar, hoewel de stand der hoofdriever niet zoo bijzonder hoog was, toch de zijrivieren bandjirden ten gevolge van de vele in het gebergte gevallen regens en dus veel water afvoerden, waardoor de stroomsnelheid in de Tangsé-rivier vrij groot was, doch de troep, gewend om aan allerlei moeilijkheden op den marsch het hoofd te bieden, volgde, hoewel langzaam, toch met goeden moed het moeilijke pad.

Tegen den middag echter viel eene stortbui, een echte tropische regen, een watervloed, waarbij men op 15 à 20 pas niets meer kon onderscheiden, zoodat het reeds moeilijk te vinden pad, dat omstreeks dezen tijd, na de rivier verlaten te hebben, gevolgd moest worden, gemist werd en men het onder deze omstandigheden ook niet terug kon vinden.

Een der Marechaussée's beweerde toen een ander en veel beter pad te weten, dat ook naar Selimeun voerde, al was het ook niet in zoo rechte strekking als het voorgaande, en werkelijk vond men ook een dergelijken weg, na de rivierbedding nog eenigen tijd gevolgd te hebben.

Later bleek het, dat zoowel aan de terrein-opname, als aan den Generalen Staf en den troep dat pad geheel onbekend was.

Daar het nieuwe pad vrij breed en veel beloopt bleek, zoodat het gemakkelijk te begaan was, besloot de aanvoerder dezen weg te volgen, eenigszins misleid door de zekerheid, waarmede zijn ondergeschikte beweerde het te kennen en het ook gevonden had, doch ook wel eenigszins ingenomen met het toeval, dat hem een pad deed vinden, dat misschien tot belangrijke ontdekkingen aangaande den vijand kon leiden, want dergelijke veel beloopt paden zijn gewoonlijk de verbindingswegen tusschen twee landstreken of voeren naar verborgen vijandelijke nederzettingen in voor ons nog onbekende streken, zoodat de kennis daarvan voor den troep van het grootste belang is. <sup>1)</sup> Aan dergelijke wegen vindt men dan op sommige plekken zeer primitieve overdekte schuilplaatsen, waar de te voet reizenden den nacht eenigszins beschut kunnen doorbrengen.

Aan dit pad werd in eene dergelijke schuilplaats het bivak betrokken onder de zelfde stortbui, die nog bijna een etmaal aanhield.

Zoowel door den regen als door den marsch in de rivierbedding waren de manschappen en de goederen doornat geworden, zoodat van verkleeden geen sprake kon zijn. De troep bracht den nacht door in de natte kleeding onder het half vergane dak der pondok, zoodat het geen merkbaar verschil gaf of zij in, dan wel buiten de barak lagen, terwijl er geen gelegenheid was om vuur aan te maken, daar er geen droog brandhout te vinden was.

In dien donkeren, kouden nacht, zonder licht en zonder vuur, in dien aanhoudend bij stroomen neervallenden regen, duurde de tijd eindeloos lang en kon van rusten geen sprake zijn, daar allen in de doorweekte kleeren, bibberende van koude, in de modder lagen of zich in plassen water rondwentelden.

Den volgenden morgen, den 8<sup>sten</sup> December, kon eerst omstreeks 8<sup>1/2</sup> uur de marsch in den nog aanhoudend neerstreamenden regen worden voortgezet, daar het voor het koken bijeengebrachte hout moeilijk aan het branden was te krijgen en als het brandde de grootste zorg vereischte om het uitdooven te voorkomen, hoewel het best beschutte plekje onder het, als een zeef lekkende dak was uitgezocht.

Na veel moeite was het eindelijk gelukt enig eten gereed te maken en kon de door ontbering en gebrek aan rust afgematte troep eenigen warmen spijs en drank nuttigen, wat met bijzondere graagte geschiedde, en waardoor men eenigszins verkwikt den marsch weder begon.

Het pad, dat gevolgd werd, geleek meer op eene snelstroomende beek en was zoo glibberig, dat de manschappen telkens uitgleden, vooral daar de weg bijna voortdurend vrij steil opwaarts liep, zoodat de

<sup>1)</sup> De rottan- en getah-(gom) zoekers vormen zeer kronkelende, onbestemde, nauwelijks merkbare paden, die soms plotseling eindigen.



inspanning van alle krachten vereischt werd om vooruit te komen, en trots al die inspanning rilden allen van koude op de groote hoogte, die eindelijk bereikt was, nadat verschillende snelstroomende, breede rivieren met ontzettende moeite overgetrokken waren.

Hoewel bijna zonder rusten doorgemarcheerd was, had de colonne, toen des avonds te 5<sup>3</sup>/<sub>4</sub> uur het bivak betrokken werd, toch hemelsbreed slechts een betrekkelijk korten afstand afgelegd, zooals uit de ruwe schets bleek.

Een uur vóór het betrekken van dit bivak was een der dwangarbeiders, die niets te dragen had, door uitputting achtergebleven, doch werd door twee makkers weder opgezocht en in het bivak teruggebracht.

De nacht was eene herhaling van den voorgaanden, geen rust en voortdurende regen, doch de koude was heviger.

De marsch op den 9<sup>en</sup> December was eene herhaling van de moeilijkheden van den vorigen dag, doch door het voortdurend stijgen werd eene hoogte bereikt, waar de troep steeds in de wolken voortging en de boomen met dik mos bedekt waren, een teeken van de groote vochtigheid der lucht; wel regende het niet zoo zwaar als den voorgaanden dag, doch de fijne, doordringende, ijzige motregen was oorzaak, dat allen van koude als in hevige koorts rilden en klappertandden.

Des avonds bij het opslaan van het bivak regende het niet en ook dien nacht bleef het droog, wat met den 14<sup>en</sup> December de eenige oogenblikken waren, waarop de regen niet in stroomen neerviel. De troep was nu in de gelegenheid eenige rust te nemen, vooral daar gedurende den marsch door allen een goede voorraad van het harsachtige, licht brandbare Sala-hout verzameld was, zoodat weldra helder brandende vuren opvlamden, die eene weldadige warmte verspreidden en de arme, uitgeputte verkleumden in staat stelden om zich door eenigen slaap te verkwikken. Als naar gewoonte, werd echter de waakzaamheid, zoo noodig in deze onbekende streken, betracht. Het was intusschen onmogelijk van kleeren te verwisselen, want alles, wat men had medegenomen, was doornat geworden en het eenige, wat zorgvuldig droog gehouden werd, was de munitie van den troep en de lucifers van den Commandant, die voor deze laatste op de meest angstvallige wijze zorg droeg, en ten aanzien daarvan de grootste zuinigheid betrachtte.

Den 10<sup>en</sup> December werden des morgens, de laatste overblijfselen van den medegenomen voorraad levensmiddelen gekookt en met graagte door de hongerigen genuttigd, al was de lucht dier spijs ook minder aangenaam, daar zij door den regen reeds half bedorven was, zoodat van sparen voor den avond of den volgenden dag geen sprake kon zijn.

Het was hun laatste maal tot den avond van den 15<sup>en</sup> December.

Reeds des morgens te 6<sup>1</sup>/<sub>2</sub> uur kon de tocht worden aangevangen en werd nog steeds het zelfde pad gevolgd, dat de troep den 7<sup>en</sup> December had ingeslagen. Daar zoowel de gesteldheid van den weg als het weer veel gunstiger waren dan de vorige dagen, kwam de colonne flink

vooruit, vooral ook daar allen hoopten spoedig ergens te komen, waar de ellende zoude eindigen, niet denkende, dat de zwaarste vermoeienis en inspanning en de vreeselijkste ontberingen nog eerst moesten beginnen.

Om 11 uur verdween elk spoor van het tot nu toe gevolgde pad in eene breede rivier, die zich met donderend geweld een weg tusschen steile, hemelhooge rotsen baande en wier gele, bruisende wateren in een ondoordringbaar oerbosch voor het oog verdwenen.

Men stond voor eene onoverkomelijke hinderpaal, want de rivier bandjirde buitengewoon en naar gissing volgde het pad verder de rivierbedding, daar de steile rotsen elken overgang op dat punt onmogelijk maakten.

De aanvoerder stond hier voor de oplossing van een moeilijk probleem. Hij moest kiezen tusschen drie alternatieven, en wel spoedig en beslist, want alleen het zelfvertrouwen van den aanvoerder, die toont te weten, wat hij wil, is in staat er bij den troep den moed in te houden en het vertrouwen in de leiding te doen bewaren.

Deze alternatieven waren:

- 1<sup>o</sup>. Aan den oever der rivier een bivak te betrekken en lijdzaam af te wachten tot, door den lageren stand van het water, het pad weder zichtbaar werd en de minder sterke stroom veroorloofde in de rotsachtige bedding af te dalen;
- 2<sup>o</sup>. nu, na 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> dag marcheeren op dien blijkbaar veel gebruikten weg, naar Tangsé terug te keeren;
- 3<sup>o</sup>. te beproeven dwars door het terrein, alleen op het kompas de richting volgende, ergens aan de kust uit te komen.

Eerst deed de Commandant nog eene poging om den rivieroever stroomafwaarts te volgen, maar hij stuitte op zulke steile, hooge en onbeklimbare rotsen, dat zelfs de, anders voor geen klein geruchtje vervaarde Marechaussée's, de poging moesten opgeven om in die richting voort te dringen.

De beide eerste punten, waarin hij te beslissen had, vervielen terstond, na eenig rijpelijk overwegen.

Zonder levensmiddelen te wachten aan den oever eener bandjirende rivier, in een tijd dat zooveel regens vielen, was onmogelijk, want er was zelfs bij benadering geen tijd te bedenken, dat daaraan een einde zou komen, in elk geval niet spoedig, terwijl de gedwongen rust voor de gezondheid van den troep schadelijk zou zijn en bovendien demoraliseerend werken zou.

Terugkeeren op den weg, die reeds afgelegd was, bleek bij nadere overweging ook onmogelijk, primo omdat bij de 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> dag terug nog 3 dagen gevoegd moesten worden, alvorens Selimeun te bereiken was, en dien langen weg inslaan met de zekerheid geen levensmiddelen te hebben, te veel gewaagd was, terwijl secundo, al had hij ook dat waagstuk willen ondernemen, het toch onuitvoerbaar zou zijn, wijl de vele reeds gepasseerde rivieren, na de aanhoudende regens, zeker even ondoorwaadbaar zouden zijn als die, waarvoor hij nu stond, zoodat de terugweg hem geheel was afgesneden.

Punt 3 was dus het eenige, dat overbleef, en hoe gewaagd ook, het moest ondernomen worden; doch nu deed zich de vraag op, in welke richting op het kompas dwars door het oerbosch moest worden opgerukt.

Tangsé ligt ongeveer in het midden tusschen de Oost- en Westkust van Sumatra, en nu was de troep, den gebruikten weg volgende, gedurende  $3\frac{1}{2}$  dag ongeveer voortdurend in Z.W. richting voortgegaan, zoodat de colonne zich naar de gissing van den Commandant dichter bij de Westkust dan bij de Oostkust of bij Selimeun moest bevinden. Waar hij zich echter ongeveer bevond, wist hij niet en kon hij ook op geen mijlen na bepalen.

Hij besloot daarom te trachten ergens de Westkust te bereiken, door volgens het kompas zooveel mogelijk recht West aan te houden, en gaf dus den last om in die richting op te breken, na eerst den reeds op den 8sten achtergebleven dwangarbeider, die dien zelfden morgen ten gevolge der vermoeienis bezweken was, aan den schoot der aarde te hebben toevertrouwd.

Zóó drong de colonne, zich een weg door het hout kappende, als eene wig het nog nooit door een menschenvoet betreden oerbosch binnen, volkomen vertrouwende op het beleid van den eenigen officier, die geheel op eigen inzicht moest afgaan, want geen makker stond hem ter zijde om daarmede raad te plegen.

De marsch was begonnen, maar waar en wanneer zou deze eindigen? Hoe zeer de Commandant ook vertwijfelde, toen hij den weg verliet en het donkere woud binnendrong, hij mocht het niet laten blijken; hij was verdwaald en toch moest hij met beslistheid voortdringen, als wist hij, waar hij zich bevond; hij voelde zich bijna wanhopend in zijne verlatenheid en toch moest hij geestkracht en zelfvertrouwen toonen; hij had medelijden met zijne arme ondergeschikten, wien wellicht veel lijden te wachten stond, en toch mocht hij dat niet toonen, om hun den moed niet te benemen en de eerste beginselen van orde en discipline niet te doen verwaarloozen.

De Luitenant BURGER was zich volmaakt bewust van de reusachtige taak en de groote verantwoordelijkheid, die op zijne schouders rustten; als beproefd veldsoldaat en aanvoerder handelde hij vastberaden, vol moed en beleid, de zijnen voorgaande in volharding en zelfverloochening, een grooten steun vindend in den Sergeant, Brigade-commandant TER-BEEST, die zijn officier met onbezweken trouw opgewekt ter zijde stond en steeds zijn rechterhand was.

Met zeer veel moeite bereikte de colonne langs eene steile helling den kam van een gebergte langs een weg, die dwars door het bosch door rottan en taaie, doornige struiken moest gekapt worden, waar zij enkele paden aantrof, die door de zware lichamen der olifanten, als het ware, in de weelderig groeiende struiken geboord waren en die zij in de gewenschte richting eenigen tijd kon volgen, zoodat haar dan de moeite van het kappen bespaard werd.

Na een uiterst vermoeienden marsch werd tegen  $5\frac{3}{4}$  uur voor dien dag



de marsch gestaakt, en legde de troep zich op de harde rotsen, zonder eenige bedekking, neder in den voortdurend neervallenden regen, hongerig en rillende van de doordringende koude in de natte, doorweekte kleeren. Zelfs geen tabak was er meer in voorraad om zich te verkwikken en als avondmaal kauwde de afgematte troep eenige jonge bladeren van varens en struiken, of eenige wilde vruchten, die nu gedurende dagen het eenige voedsel van de verdwaalden zouden zijn.

Gelukkig konden zij een vuur aanmaken en onderhouden, doch van rusten kwam zeer weinig, daar zij, geplaagd door een knagenden honger en den aanhoudend vallenden regen, den slaap niet konden vatten, terwijl de toenemende koude hun telkens opdreef, om zich bij het vuur te warmen en door heen en weer loopen de stramme leden te rekken.

Dien dag was de colonne genoodzaakt twee dwangarbeiders achter te laten, daar deze wegens uitputting onmogelijk verder konden volgen, terwijl van dragen, op dien moeilijken weg door den vermoeiden troep, geen sprake kon zijn. Aan zichzelf overgelaten, zouden die beide Inlanders na eenige rust zich vermoedelijk het beste zelf kunnen redden.

Met de beschrijving van den tocht zijn wij pas tot den nacht van den 10<sup>en</sup> December genaderd, doch daarmee ook slechts tot het begin van de groote ellende en het onduidbare lijden gedurende den 11<sup>en</sup>, 12<sup>en</sup>, 13<sup>en</sup>, 14<sup>en</sup> en 15<sup>en</sup> December, 5 dagen van fysieke en moreele marteling, vooral voor de verantwoordelijke personen, de aanvoerders; het is onmogelijk dat lijden en die worsteling gedurende die dagen te beschrijven, want juist toen was het bosch het zwaarst, de hellingen het steilste, de rivieren het menigvuldigst, terwijl telkens hemelhooge bergen overgetrokken moesten worden!

De buitenwereld neemt als maatstaf voor de geleden ellende en ontbering aan het feit, van gedurende zes dagen bijna absoluut vasten, want de enkele bladeren, wortels of vruchten, kunnen geen voedsel genoemd worden, zelfs niet voor de vegetariërs; het was slechts een bedriegen van den honger om aan het knagende gevoel eenige voldoening te verschaffen.

Maar wat beteekent dat alles in vergelijking met het overige, wat het moeilijke terrein van het fysiek eischte en wat het moreel te verduren had! Uitgeput door den honger en de vermoeienissen, sinds 7 December onafgebroken in natte kleeren voortgaande, onder een Indischen stortvloed van regen of wel diepe rivieren doorwadende, steeds met onvoldoende nachtrust, sleepten die dapperen zich op gewonde voeten voort dwars door een oerbosch.

Slechts de wilskracht hield hen op de been, wanneer zij voet voor voet de steile hooge berghellingen, dikwijls op handen en voeten opkropen, in de hoop toch eindelijk eens eenig uitzicht te krijgen; maar onbeschrijfelijk was dan de wanhoop, waarmee zij, bovengekomen, na zooveel inspanning uitgeput neervielen, als zij weder ver beneden zich in de diepte een gezwollen bergstroom hoorden ruischen, die opnieuw over-

getrokken moest worden, en daarachter weder een even hooge, even steile berg opdoemde, die wederom beklommen moest worden.

Vooruit! altijd weer vooruit! de moeilijkheden en de ellende te geoet, trots honger, wanhoop en pijn! Vooruit! niet toegegeven aan de ontmoediging!

En zoo ging het weer voorwaarts, elken dag tot de duisternis inviel of tot de vermoeide ledematen het verder trekken oogenblikkelijk onmogelijk maakten; dan werd er gerust om den volgenden dag opnieuw te beginnen! En welke rust!!...

Niet alleen was het voor den Luitenant BURGER buitengewoon moeilijk om, zelf uitgeput en geknakt, het moreel van den troep hoog te houden door eigen voorbeeld van hoop en opgewektheid, maar de grootste geestkracht vorderde het lot van hem, als de spits langs het gekapte pad een of meer olifantspaden vond en dan vragend den aanvoerder aanzag, die moest aangeven in welke richting het eene of het andere door de dikhuiden gemaakte pad gevolgd zou worden.

Ten volle bewust van zijne verantwoordelijkheid moest hij beslissen, zonder eenige andere aanwijzing dan het kompas, maar ook zonder aarzeling, en dat terwijl het behoud van zoovele ondergeschikten, die zich vol vertrouwen blindelings aan zijne leiding overgaven, van die beslissing afhing.

Alvorens het beslissende *rechts* of *links* uit te spreken, zal hij menigmaal van zenuwachtige aandoening als het ware een prop hebben moeten doorslikken, en eerst recht zal de twijfel omtrent de juistheid dier beslissing in zijn ziel zijn gerezen, als de door hem aangewezen richting was ingeslagen, want bij elken pas kwam de troep wellicht verder van het doel en dichter bij den ondergang. Wellicht is menigmaal het commando „terug” hem op de lippen gedrongen, doch door wilskracht ingehouden, want dat weifelende „terug” zou vernietigend werken op het moreel van den troep.

De sterkste zenuwen zouden onder zulk een moreelen last geleden hebben.

Nu en dan werd het gekapte pad gekruist door een spoor van wilde varkens en was het voor den commandant eene marteling om den door honger geplaagden, doch altijd gedisciplineerden soldaat te beletten, jacht te maken op dat wild, waarmede hij zijn knagenden honger zou kunnen stillen, omdat het den troep wellicht nutteloos zoude uitputten en te ver van de marschrichting doen afdwalen.

Vooruit! onverbiddelijk vooruit!

Den 13<sup>en</sup> December overleed een dwangarbeider bij eene korte rust en in den nacht van 13 op 14 December een Marechaussée.

Niemand had eenig vermoeden, dat het einde van dien makker zoo nabij was.

Des avonds werd, toen de duisternis reeds was ingevallen, het bivak betrokken en had de Marechaussée WARIDJO zich als naar gewoonte naast zijne makkers op den steenharden bodem uitgestrekt, zonder iets te zeggen. Wel had men hem des nachts in de tastbare duisternis, die

den troep omgaf, hooren kermen, doch daaraan had men geen aandacht geschonken, omdat het meer gebeurde, dat de soldaten, die zich, wakende, kranig hielden, van honger en pijn begonnen te kermen, als zij door vermoeienis overmand in een onrustigen slaap waren gevallen, zoodat niemand vermoedde, dat een makker naast hem in doodstrijd was en den eeuwigen slaap inging. Eerst bij het aanbreken van het daglicht bleek de dood te zijn ingetreden; het lijk was reeds koud en stijf.

Na met in der haast aangepunte stokken een graf gedolven te hebben, had de plechtige ter aarde bestelling, door die gemartelde en toch zoo geduldig lijdende soldaten, in allen eenvoud, maar daarom des te aangrijpender plaats.

Daar stond om dat graf, dat eenzaam zou achterblijven, voor altijd onvindbaar door den tropischen plantengroei, het overschot geschaard van dien vermetelen troep, die in zijn overmoed, op het eenvoudige bevel van den jeugdigen aanvoerder, niet geschroomd had de nog door geen menschenvoet ontheiligde wouden van Sumatra binnen te dringen, om de meest onherbergzame streken van Atjeh te doorkruisen; daar stonden zij, een handvol dapperen, verdwaald in die onmetelijke wouden, de oogen in de kassen weggezonden, met holle wangen en gehavende kleeding, velen op stokken steunende om de taak der zwaar gewonde voeten te verlichten, maar volledig gewapend, geschaard om den kuil, waarin een medestrijder, een dappere makker in zooveel gevaren en gevechten, eene laatste, eervolle, zij het ook onbekende rustplaats zoude vinden.

Met ontbloote hoofden staarden allen somber voor zich uit in die plechtige stilte van het woud, overdenkende hoe spoedig het wellicht hun beurt zoude zijn en huiverende bij de gedachte aan dat eenzame graf, al vreesden zij den dood in den strijd ook niet.

Het was alsof de kracht van dien doldriesten troep gebroken was in den wanhopigen strijd tegen die indrukwekkende natuur met haren weelderigen plantengroei, haar diep zwijgen, haar hoge bergen en woeste stroomen, waar alleen de olifant en het wilde zwijn voedsel en herbergzaamheid vinden; het was alsof zij den kamp wilden opgeven tegen de zich dagelijks opnieuw krachtiger en talrijker voordoende moeilijkheden, gebroken, als zij waren, door honger en uitputting.

Er heerschte eene drukkende stilte in dien zwijgend voor zich uit starenden troep, geschaard om dien zwarten kuil, dien zij met moeite hadden gedolven, en het sombere woud scheen geen andere levende schepselen te herbergen dan die uitgeputte soldaten, wier hijgende ademhaling het eenige geluid was, dat op dat oogenblik de stilte verstoorde.

Eensklaps trad met vasten tred een jong, moedig en doortastend Marechaussée, KAPÉREH genaamd, in den kring der zwijgende makkers en sprak hen toe.

Na eerst op zachten, gevoelvollen toon den overledene een laatst vaarwel te hebben toegeroepen, richt hij zich als geëlectriseerd op, ziet de omstanders aan met zijne door geestdrift schitterende oogen en



met vaste, duidelijke, indrukwekkende stem, herinnert hij allen aan de vele gevaren onder allerlei vorm, die de kranige Marechaussée's bij zoo talrijke gelegenheden moedig en onverschrokken hadden weten te overwinnen, dank zij hunne discipline, hun moed, hunne trouw en het onwankelbaar en onbeperkt vertrouwen in het beleid hunner aanvoerders, gesteund door dien nooit genoeg te waardeeren, hechten en onverbreekbaren kameraadschappelijken band, die hen altijd als broeders vereenigde en sterk maakte.

Da' moest hun eene aansporing zijn, riep hij daarna uit, om nooit en vooral nu niet te vertwijfelen; zij moesten het hoofd hoog houden en vol moed blijven om zonder morren of klagen het ongeluk, hen door ALLAH opgelegd, te zamen te dragen, en was hun ondergang onvermijdelijk, dan moesten zij als dappere mannen weten te sterven, zooals zij gestreden hadden, hun plicht doende tot het einde, steeds den zelfden opgewekten moed toonende, zoowel in voor- als in tegenspoed, want daarvoor waren zij soldaten van het Indische leger, Marechaussée's!

Die krachtige taal en die opwekkende woorden van den jeugdigen, geestdriftigen makker misten hunne uitwerking niet en werkten aanstekelijk en gunstig op den gedrukten geest van den troep. Na den kuil, waarin de makker rustte, met vereende krachten gevuld en met rotssteenen bedekt te hebben, werd om 9 uur de lijdensmarsch met nieuwen moed voortgezet, na een laatsten blik op het eenzaam achterblijvende graf geworpen te hebben en, in plechtige stilte voorbij het graf defilerende, den makker zwijgend een laatst vaarwel te hebben gebracht.

Weldra klonken en weergalmden weer luid de slagen der kapmessen, die voor de colonne den weg baanden in die groenende wildernis, vol sombere eenzaamheid, en ging het weer als te voren langzaam, doch vol hoop op redding het Westen te gemoet, één makker minder sterk.

Eindelijk na ruim 5 maal 24 uur honger geleden en allerlei ellende ondervonden te hebben, bereikte de spits den 15<sup>en</sup> December des morgens tegen 10 uur eene open plek in het bosch en stond eensklaps tegenover eene goed bebouwde ladang <sup>1)</sup>, waarop verscheidene woningen stonden, welker bewoners rustig aan den dagelijkschen arbeid waren; de rook der vuren, waarop het eten toebereid werd, steeg aanlokkend in de morgenlucht omhoog, en zoowel het luid gekakel van kippen als het geblaas van geiten verkondigde den uitgehongerden troep, dat daar voedsel en zelfs meer dan enkel rijst te krijgen was.

Hier leverde de troep weder een doorslaand bewijs van de zoo onwrikbare krijgstucht, die het Indische Leger kenmerkt en vooral het keurkorps der Marechaussée's, eene krijgstucht, die zich zelfs in de grootste gevaren het meest doet gelden en daardoor den aanvoerders de leiding zoo gemakkelijk maakt.

<sup>1)</sup> Ladang = droog rijstveld, verkregen door een deel van het bosch om te kappen en het gekapte hout te verbranden, zoodat de asch den grond nog vruchtbaarder maakt; eene soort rooibouw.

Niettegenstaande den verrukkelijken aanblik om, na zoo lang dwalend rondzwerfen, weder menschelijke woningen te zien, niettegenstaande het verleidelijke voor die uitgehongerden om voedsel voor de maag en rust voor het lichaam te bekomen, deed niemand een stap buiten den boschrand, bleef de spits <sup>1)</sup>, getrouw aan zijn plicht, bedekt opgesteld en verkende de aanvoerder het terrein, terwijl een der manschappen op den afgelegden weg was teruggekeerd om den commandant der colonne met het waargenomene in kennis te stellen.

Zwijgend verzamelden zich allen in den boschrand en vol verwachting zagen zij nu eens naar het beloofde land vóór hen, dan weder naar den aanvoerder, die zijne maatregelen overdacht.

Het was een kritiek moment.

Het verblijf toch, in de bergen en bosschen is aan de ons goedgezinde bevolking verboden, tenzij met schriftelijke vergunning van het civiele bestuur, welke vergunning slechts in heel bijzondere omstandigheden en aan zeer betrouwbare personen wordt verleend. De ladangbouw is verboden, om zodoende de bevolking te dwingen binnen hare kampongs te blijven.

Slechts de fanatieke tegenstanders, onwillig om zich aan de gehate kafirs te onderwerpen, doch zich tevens volkomen bewust van hunne onmacht tegenover ons bestuur, zonderen zich diep in het gebergte af, waar zij in den ladangbouw een sober bestaan vinden, doch zich onafhankelijk gevoelen. De taak der patrouilles is het nu om deze ladangvestigingen, waarvan de ligging, om verraad te voorkomen, dikwijls zelfs aan de mede-kampongbewoners onbekend is, op te sporen en de opgezeten rusteloos te vervolgen.

De eerste gedachte van den Luitenant BURGER was, dat hij hier op zulk eene vijandelijke nederzetting gestuit was, en wel eene, die zich vrij sterk liet aanzien, daar verschillende primitieve hutten om twee grootere woningen van stevige constructie waren gegroepeerd. Maar hoe sterk de tegenstanders ook waren en hoe berooid zijn eigen troep ook was, hij zou het beloofde land binnenrukken, want op een vijand meer of minder komt het bij de Marechaussée's niet aan.

Zijne manschappen waren geheel uitgeput en konden zich door de voetwonden meerendeels moeilijk bewegen; slechts van een achttal mannen liet het fysiek een eenigszins vlug actief optreden toe. Behalve de ongekeerde dapperheid zijner ondergeschikten en hun onweerstaanbaar verlangen naar voedsel en rust, wat hen zelfs tot het nagenoeg onmogelijke in staat stelde, was intusschen een gunstige factor gelegen in het voordeel van den aanval, nl. de onverwachte verschijning der beruchte Marechaussée's in den rug der vestiging, wat den bijgeloovigen Atjehers als iets bovennatuurlijks moest voorkomen.

Het was dus zaak dezen moreelen factor zoo krachtig mogelijk te doen werken en met de eenigszins geschikte acht karabijnen, zoo snel en zoo

<sup>1)</sup> De marschvorm met veiligheidsmaatregelen was ondanks alle moeilijkheden altijd zooveel mogelijk behouden.

onverwacht mogelijk, de niets kwaads vermoedende bevolking te overvallen.

Terwijl de trein met de meest invaliden, die eene ellendige vertooning moesten maken, in den boschrand achter bleef en deze daar stelling namen om den aanval zoo noodig door een krachtig vuur te kunnen ondersteunen, drong de Luitenant BURGER met de acht anderen, voor zoover de krachten dit toelieten, in twee groepen, elk van 4 man, in den loopas vooruit; elke groep had den last zich bij een der groote huizen te posteeen.

Onbeschrijfelijk was de schrik en de verwarring der bewoners op het zoo onverwacht verschijnen van dien beruchten, als uit den hemel gevallen troep, zoodat niet de minste tegenstand geboden werd en zelfs een aantal mannen ijlings het bosch invluchtten.

Acht Marechaussée's, uitgeput van honger en ellende, hadden eene geheele kampong veroverd. Hoe de houding der bevolking geweest zoude zijn, wanneer hun tijd was gegeven zich op de komst der colonne voor te bereiden, is niet vast te stellen, doch zeker zoude deze verre van vredelievend geweest zijn, te oordeelen naar hetgeen de aanvoerder te weten kwam, en de omstandigheid dat de geheele bevolking, mannen, vrouwen en kinderen, met have en goed in de duisternis van den nacht in alle stilte in het bosch verdwenen was, hoewel allen konden weten, dat de soldaten de goedgezinde bevolking steeds met de meeste welwillendheid bejegenen.

Eenmaal met die acht half invalide manschappen meester van den toestand, trok ook het overige gedeelte van den troep met de koelie's strompelend, doch vroolijk en opgewekt, de kampong binnen.

Na gefourageerd te hebben, werd eindelijk een droog en tegen den regen beschut bivak betrokken, de vuren ontstoken, de kleeding gedroogd en een maal rijst te koken gezet, waarnaar allen met begeerige blikken uitkeken, doch dat door de zorg van den officier slechts even voldoende was om den eersten honger te stillen, om ongevallen te voorkomen, ten gevolge van veel met overhaasting genuttigd voedsel na dagen lange ontbering.

De bewoners, in ontzag gehouden door de karabijnen der gevreesde Marechaussée's, leverden gaarne alles wat de colonne aan voedingsmiddelen noodig had, zoodat nog dien zelfden dag voldoende rijst, zout, aardvruchten (ketella) en Turksche tarwe (djagong) voor de eerste twee dagen in voorraad was.

Zij verklaarden de „keumpanie" zeer goed gezind, doch nog niet van passen voor een verblijf in de bosschen op het gebergte voorzien te zijn, omdat de geheele streek nog niet geregistreerd was; schijnbaar bereidwillig gaven zij de gevraagde inlichtingen, waaruit bleek, dat het bivak nu betrokken was in de kampong Lho Pawang, die op een afstand van 3 marschdagen in N.W. richting van onzen post Lho Kroet op de Westkust van Sumatra gelegen was.

De Luitenant BURGER wist dus nu, waar hij zich te naasten bij bevond, doch tevens dat hij na de steile hellingen en diepe ravijnen van het woeste gebergte tusschen Tangsé en de Westkust te zijn doorgetrokken, zich in



eene streek bevond, die alles behalve vriendschappelijk gezind was. Hij kon dus niet beter doen, dan te trachten zoo spoedig mogelijk de kampong Masèng te bereiken, die niet ver van Lho Kroet gelegen, gerust tot de vredelievende kampongs kon gerekend worden, want aan de vijandige bevolking dezer streken moest geen tijd gelaten worden om zich in grooten getale bijeen te trekken, met het oog op den uitgeputten en zwakken toestand, waarin de manschappen der colonne verkeerden.

De nacht van den 15<sup>en</sup> op den 16<sup>en</sup> December ging ongestoord voorbij en de troep genoot eene verkwikkende rust, dank zij de maatregelen welke genomen werden, om met de minst mogelijke krachten in den veiligheidsdienst te voorzien.

Daarom had de Luitenant het ook doen voorkomen, alsof hij geloofde al, wat de bevolking verklaarde omtrent hare goede gezindheid, want allen gevangen te nemen was in deze omstandigheden onmogelijk en een enkelen man aan te houden zou maar onrust verwekt en nutteloozen tegenstand uitgelokt hebben. Wel genoot nu de troep eene volmaakte rust, doch zooals boven gezegd is, waren alle bewoners in den nacht heimelijk verdwenen, zoodat de dwaaltocht nu weder zonder gids moest worden voortgezet.

Doch het volle zelfvertrouwen was teruggekeerd, en hoewel de regen bij stroomen neerviel en de voeten door de vele wonden uiterst pijnlijk waren, werd de tocht opgewekt aanvaard, want niet alleen had de troep goed gerust, was verzadigd en voerde levensmiddelen mede, maar men wist te naasten bij waar men was en ook, dat men nu spoedig eene onzer versterkingen zoude bereiken.

De marsch op den 16<sup>en</sup> en 17<sup>en</sup> naar Masèng ging door eene geheel vijandige streek en het was dus zaak gedurende den marsch en in het bivak de meest mogelijke veiligheidsmaatregelen te nemen; de komst der colonne was natuurlijk reeds overal bekend geworden door de uit Lho Pawang gevluchte bewoners, zoodat alle kampongs, waar zij doortrok, door de bevolking verlaten waren.

Daar de colonnecommandant uit ondervinding wist, dat hij voortdurend omgeven was door onzichtbare vijanden, die den troep uit hunne schuilhoeken gadesloegen en niet uit het oog verloren, zorgde hij er voor, dat er geen oogenblik van weifeling voorkwam en zoo brutaal en vastbesloten mogelijk werd opgetreden, alsof de colonne de meest beweegbare en de sterkste was van geheel Atjeh. Voorts werd het mogelijke gedaan, om de feitelijke onmacht te verbergen en een aanvalend optreden des vijands te voorkomen, want als dit geschiedde en de vijandelijke benden talrijk waren, zou de toestand hachelijk kunnen worden.

Reeds den eersten dag werd een gewapend Atjeher, die de colonne bespionneerde en vluchtte, toen hij ontdekt werd, neergeschoten en een tweede gewapende gearresteerd. Deze laatste maakte dadelijk de achterdocht van den officier gaande door zijn weinig Atjehsche uiterlijk en den vreemden tongval, waarmede hij de taal der streken sprak; bij nader onderzoek viel hij door de mand en beweerde een in 1900 gedroste dwangarbeider te zijn, SI AMIN geheeten. Later bleek, dat hij een bij

de vijandelijke benden berucht geworden strijder was, die door zijne dapperheid bij hen zeer in aanzien stond.

Zeer laat in den avond van den 17<sup>en</sup> bereikte de weinig bewegelijke troep de werkelijk goed gezinde kampong Masèng, waar den volgenden dag voor de eerste maal sedert den 6<sup>en</sup> December een rustdag gehouden werd, om de voetwonden te verzorgen en eenigszins op verhaal te komen.

Den 19<sup>en</sup> werd onze sterkte te Lho Kroet bereikt, waar de 5<sup>o</sup> divisie Marechaussée in garnizoen was, en waar de kameraadschappelijke ontvangst, als naar gewoonte, buitengewoon hartelijk was.

Den 20<sup>sten</sup> en 21<sup>sten</sup> December werd hier weder rustdag gehouden en den 22<sup>sten</sup> geëmbarkeerd op het recherche-vaartuig „Glatik”, dat de colonne dien dag te Oleh-leh bracht.

Als eene bijzonderheid zij nog vermeld, dat wat de troep ook te doorstaan had, hoe de moeilijkheden op dien gedenkwaardigen marsch zich ook opstapelden en hoe pijnlijk de troep zich ook voortsleepte, geen klacht gehoord werd, de goede harmonie en kameraadschap, trots allen tegenspoed, bewaard bleef en geen enkel stuk van de uitrusting, zelfs niet het kleinste, verloren ging.

De waardeering hunner lofwaardige houding vonden allen in de ondervolgende commandementsorder.

#### MILITAIR COMMANDO

VAN

ATJEH EN ONDERHOORIGHEDEN.

KOETA RADJA, 6 Januari 1903.

N<sup>o</sup> 1.

#### COMMANDEMENTSORDER.

Het is mij een zeer aangename taak namens Zijne Excellentie den Civielen en Militairen Gouverneur Hare tevredenheid te beuigen aan de Marechaussée Colonne onder bevel van den 1<sup>ste</sup> Luitenant J. J. BURGER en in het bijzonder aan dien officier en aan den Sergeant, Brigade-commandant TERBEEST, N<sup>o</sup> 36998, voor de groote geestkracht door allen betoond in de uiterst moeilijke omstandigheden, waarin zij gedurende den marsch van *Tangsé* naar de Westkust door het inslaan van een verkeerd pad hebben verkeerd.

De Militaire Commandant:

SCHUEER.

Moge door het bovenstaande aan den lezer andermaal het bewijs gegeven zijn van den moed, de volharding, de geestkracht, de krijgstuicht en den kameraadschappelijken trouw onzer dappere wapenbroeders van het Indische Leger.

A. S. H. BOOMS.

gep. Lt. Kolonel O.I. Leger, Ridder M.W.O.

Den Haag, 1903.

## Een Fransch oordeel over den invloed der nieuwere vuurwapenen op de tactiek.

Conséquences tactiques des progrès de l'armement par le Général  
H. LANGLOIS, Membre du conseil  
supérieur de la guerre.

Het is niet meer dan natuurlijk, dat elke oorlog, welke gevoerd is, eene gereede aanleiding geeft om nauwgezet te onderzoeken, in hoeverre de beginselen, neergelegd in de tactische voorschriften, welke tot dusverre in de verschillende legers van kracht waren, door de in dien oorlog opgedane ervaringen bevestigd zijn geworden, dan wel op grond daarvan wijziging of aanvulling behoeven.

Hij, die in den strijd het onderspit gedolven heeft en daardoor zijne minderheid op de meest gevoelige wijze ervaren moest, zoekt niet alleen het wapen, waarmede hij den strijd voerde — zijn leger — kwalitatief en quantitatief te verbeteren, doch tracht tevens door aanvulling van de tekortkomingen, welke bij de hanteering van dat wapen aan het licht getreden zijn, een waarborg te vinden voor gunstiger kansen in de toekomst.

Doch ook hij, die als overwinnaar uit het strijdperk getreden is, heeft gelegenheid te over gehad om de bruikbaarheid van zijn oorlogswerktuig aan de eischen der practijk te toetsen; de grootte der door hem geleden verliezen, de uiterste krachtsinspanning, welke somwijlen tot het behalen van de zege, gevorderd is geworden, de wetenschap, dat de uitslag van den strijd vaak langen tijd twijfelachtig was, de kansen op de overwinning meermalen hachelijk stonden, zijn — of kunnen, althans voor den niet door het succes verblinde —, even zoovele aanwijzingen zijn om door verbetering der tactische voorschriften begane fouten in den vervolge te vermijden.

En eindelijk zij, die aan den strijd geen deel namen, die schijnbaar onverschillig den afloop afwachten, ook zij zullen meermalen de hand in eigen boezem gestoken hebben, als zij met verbazing aanschouwden, hoe tot dusverre als beproefd geldende beginselen de aanraking der werkelijkheid niet konden doorstaan. Ook voor hen ligt daarin een spoorslag om onverwijd te verbeteren, wat onvolkomen gebleken is,



opdat wanneer de noodlottige ure eenmaal voor hen gekomen mocht zijn, het zich spiegelen aan anderer voorbeeld tot heil der eigen wapenen gestrekt moge hebben.

Nu is het echter, waar zoo vele en zoo velerlei factoren op den uitslag inwerken, vaak uiterst moeilijk om het juiste verband tusschen oorzaak en gevolg te leggen, en niet genoeg kan dan ook aanbevolen worden om ten deze met de uiterste voorzichtigheid te werk te gaan, en voor alles, om niet onder den indruk van het oogenblik, d. i. overijld te handelen. Het is toch, de geschiedenis toont het op bijna elke bladzijde aan, voldoende gebleken, dat er een zekere tijd noodig is om aan de onderscheidene, persoonlijke ervaringen hun sterk subjectief en daardoor vaak zeer toevallig karakter te ontnemen, en alzoo de zekerheid te erlangen, dat de indruk, welken men van den loop der gebeurtenissen verkregen heeft, voldoende objectief is, om van het bijzondere tot het algemeene te mogen besluiten.<sup>1)</sup> Verzuimt men dezen regel in toepassing te brengen, dan zal niet zelden blijken, dat men bij het ontwerpen van hervormingen den blik binnen te enge grenzen beperkt en daardoor misgetast heeft.

Wie denkt hierbij niet onwillekeurig aan de wijze, waarop het Oostenrijksche leger in 1866 geboet heeft voor de overijlde en elken vasten grondslag missende gevolgtrekkingen, welke het uit de in 1859 opgedane oorlogservaring gemaakt had, toen met volslagen miskenning van de hooge waarde van het (toenmaals) moderne geweervuur, de *stoottactiek*, als de alleen tot het doel leidende beschouwd werd. Maar wie denkt ook niet aan de slagvelden in Elzas-Lotharingen in 1870, toen het zelfde leger, dat de oorlogen van 1864 en 1866 glansrijk gestreden had, onder het vuur van den tegenstander het juiste begrip der tegenover het infanterievuur vereischte aanvalsvormen moest leeren<sup>2)</sup>; van een tegenstander, die zelf, ten gevolge van het zich blind staren op de z.g. Algerijnsche tactiek, het begrip van het wezen der oorlogvoering, welke in Europa toegepast moest worden, ten eenen male verloren had.

Waar de krijgsgeschiedenis zelf ons aldus zoo herhaaldelijk leert, hoe gevaarlijk het is hare ware lessen te verwarren met hetgeen, oppervlakkig beschouwd, uit het verloop der door haar geschetste gebeurtenissen zou kunnen worden afgeleid, kan behoedzaam, nuchter, onpartijdig oordeelen niet genoeg worden aanbevolen en kan tevens niet genoeg gewaardeerd worden, wanneer mannen van erkende bekwaamheid en van groote ervaring ons de vruchten hunner studie op dit gebied ter overweging aanbieden.

Daaronder verdient zeer zeker onze volle aandacht het werk van

<sup>1)</sup> Men denke hierbij aan de schijnbaar paradoxale en toch dikwijls zoo juiste uitspraak van BRANDT: „Rien de plus faux qu'un fait.”

<sup>2)</sup> Die deutsche Taktik war halb Feuer- und halb Stosstaktik. „Taktische Probleme” von Generalmajor REISNER FRHR. v. LICHTENSTERN. (Jahrb., 1903, April.)

den Generaal LANGLOIS, waarvan wij den titel hierboven afschreven en waarvan wij ons voorstellen hieronder een overzicht te geven.

Wanneer men sommige, in den laatsten tijd verschenen militaire studiën <sup>1)</sup> leest, heeft het den schijn, alsof op het gebied der oorlogvoering tusschen het verleden en de toekomst een zoo groot, zoo principieel verschil zal bestaan, dat niet alleen in de vormen, waarin de troepen zich op het gevechtsterrein zullen bewegen of waarin zij den aanval zullen uitvoeren, alsmede in de door hen toegepaste vuurtactiek wijzigingen van beteekenis behooren te worden aangebracht, doch dat de beginselen, waartoe de bestudeering der veldtochten van de groote legeraanvoerders van alle tijden, ten aanzien van het wezen van den slag, geleid heeft, ten eenen male onbruikbaar zijn geworden. Erkende men tot dusverre de groote beteekenis van NAPOLEON'S stelling: „A la guerre, les hommes ne sont rien; c'est un homme qui est tout”, de militaire schrijvers, waarop zooveen gedoeld werd, beoogen niet meer of minder dan aan het oppercommando de leiding van den slag te ontnemen; zij loochenen de mogelijkheid, dat de opperbevelhebber de beslissing zou kunnen verkrijgen door het gezamenlijk in werking brengen van alle materieele en moreele krachten, waarover hij beschikt, en dragen op den tirailleur, d. w. z. den voor elke gemoedsaandoening toegankelijkken, afzonderlijken soldaat, de beslissing over in den slag, waarin honderduizenden om de overwinning worstelen, en die wellicht beslissen zal over de vrijheid van een volk en de toekomst van een ras. <sup>2)</sup>

En welke zijn de redenen, die tot dezen even onverwachten, als in zijne gevolgen zoo beteekenisvollen ommekeer zouden nopen?

Zij liggen niet in de persoonlijke eigenschappen van de strijders, die vrijwel de zelfde gebleven zijn, noch in de organisatie der legers, die geene verandering van beteekenis onderging, noch kunnen zij gelegen zijn in de voornaamste verbeteringen, welke de wapening der strijders onderging — invoering van rookzwak buskruit, van geweren van ver-

<sup>1)</sup> O. a. wordt hier vermoedelijk gedoeld op een artikel van den Generaal DE NÉGRIER over de leeringen, welke uit den Boerenoorlog getrokken kunnen worden. Daarin verklaart deze zich een bepaald tegenstander van den beslissenden aanval met de tot op dat oogenblik teruggehouden krachten. Hij wil in een groot aantal colonnes marcheeren en, met het oog op de bezwaren aan een frontaanval verbonden, de beslissing voornamelijk zoeken te verkrijgen door eene omvatting, die uit de diepte door den aanmarsch voorbereid wordt. De doorvoering van den strijd ligt z. i. uitsluitend in handen der tirailleurliniën, vordert een uiterst zorgvuldig gebruik maken van het terrein en eischt eene doelmatige opleiding van den soldaat tot individueel strijder, omdat van diens waarde ten slotte de uitkomst afhangt.

<sup>2)</sup> In verband hiermede laten wij aan het slot van dit artikel eenige beschouwingen volgen, welke in uittreksel ontleend zijn aan: „Die Macht der Vorstellung im Kriege und ihre Bedeutung für die Friedens-Ausbildung” van den bekenden militair-psycholoog Generaal REISNER FRHR. v. LICHTENSTERN.

kleind kaliber en van snelvuurgeschut —, die niet alleen reeds eenige jaren oud zijn, maar welker invloed reeds in een aantal, door de ervaring bekrachtigde, practische gevolgtrekkingen is vastgelegd. Neen, de reden, die tot dezen omkeer zou moeten aanleiding geven, ligt volgens den Generaal LANGLOIS in het weder opduiken van de noodlottige theorie, die in Frankrijk reeds in 1868 verkondigd en tot schade van dat Rijk in practijk gebracht werd, n.l. dat elke verbetering in de vuurwapenen aangebracht — en met name het groote vermogen der nieuwere wapenen — den aanval moeilijker maakt en daarentegen aan de verdediging belangrijke, geheel onverwachte voordeelen belooft. En de aanleiding tot het weder op den voorgrond treden dezer theorie was de oorlog in Zuid-Afrika.

Het is dus wel van belang bij dezen laatsten een oogenblik stil te staan, ten einde na te gaan of de daar voorgevallen gebeurtenissen dergelijke gevolgtrekkingen wettigen, en al mogen alle elementen voor eene juiste waardeering nog niet in zoo groote mate van volledigheid aanwezig zijn, dat men tot een definitief oordeel in elk opzicht gerechtigd zou zijn, de thans voorhanden documenten veroorloven toch reeds zekere gevolgtrekkingen, zonder overdrijving of overijling, te maken.

Daarbij moet men er zich echter voor wachten, de leeringen, welke het Engelsche legerbestuur uit den oorlog getrokken heeft, onveranderd over te nemen. Niets is toch natuurlijker, dan dat de bloedige verliezen, die de Engelschen geleden hebben, ten gevolge van het feit dat zij, ook in tactisch opzicht, onvoldoende voor den oorlog voorbereid waren, hen er toe geleid hebben niet alleen *hunne* oorspronkelijke tactiek te veroordeelen, maar ook die, welke voortvloeit uit de ervaring van vroegere oorlogen, hoewel *zij* deze nimmer toepasten. Niets is meer verklaarbaar, dan dat onder de abnormale omstandigheden, waarin het Engelsche leger verkeerde, men er toe gekomen is de middelen, die na lange maanden leidden tot de vernietiging van een tienmaal zwakkeren, zich vrijwel passief gedragenden tegenstander, te beschouwen als *het* middel, dat ook in den grooten oorlog tegen een meer actieven vijand met voordeel zou kunnen toegepast worden. „Mais ce n'est pas au cours même d'une campagne qu'on peut parvenir à corriger le manque de préparation d'un corps d'officiers, à établir les liens tactiques nécessaires et à fonder une doctrine commune: il y faut du temps, de la réflexion et du travail, et il n'y a pas de raison pour que les Anglais, partis d'une fausse conception de la guerre, soient arrivés, à la fin de la campagne, à détenir la vérité”.

Bovendien houde men wel in het oog, dat noch de wederzijdsche toestand der oorlogvoerenden, noch de aard van het operatietooneel, noch de effectieven, die daarop opraden, overeenkomen met hetgeen deze factoren in een Europeeschen oorlog zouden zijn; dit feit alleen reeds is oorzaak, dat de gevolgtrekkingen, die men uit den Zuid-Afrikaanschen oorlog maken kan, noodzakelijk beperkt zijn en niet zonder gevaar tot algemeen geldende regels uitgebreid mogen worden.



Tot soortgelijke uitspraak omtrent de oorzaak der Engelsche nederlagen, komt de Generaal H. BONNAL in: „La récente guerre sud-africaine et ses enseignements”: „Les critiques adressées aux généraux et aux „troupes de l'armée anglaise visent, non leur défaut de bravoure, mais „bien leur insuffisance tactique. Jusqu'à l'arrivée de Lord ROBERTS au „Cap, les Anglais ont fait de la pure tactique linéaire à la façon des „Français de 1870, et, comme eux, ils en ont subi les conséquences „fâcheuses”.

Beschouwen wij thans in de eerste plaats de wederzijdsche strijdkrachten.

Het oordeel over de strijdmacht der Boeren luidt over het algemeen, vooral wat hunne persoonlijke eigenschappen aangaat, bijzonder gunstig. De Generaal LANGLOIS zegt daaromtrent ongeveer het volgende: Het leger der Boeren onderscheidde zich door het gemis aan organisatie, den geringen invloed der bevelvoering, de veelvuldige afwezigheid van samenwerking in hunne handelingen en het gemis van elke hoogere leiding zeer duidelijk en zeer ten nadeele van de zaak, welke zij verdedigden, van de georganiseerde Europeesche legers. Maar als de Boeren dientengevolge, als geheel beschouwd, de nadeelige eigenschappen van een militieleger vertoonden, zoo bezaten zij, als individu, niettemin voor het meerendeel uitstekende militaire eigenschappen. Geboren jagers en ruiters, gewoon zich over de uitgestrekte vlakten van hun land te bewegen en dus uitstekend met het terrein bekend, zeer vertrouwd met het gebruik van hun vuurwapen en met het uitvoeren van vluchtige versterkingen, hadden zij bovendien door hunne vroegere veldtochten tegen de Engelschen en hun voortdurenden strijd tegen de Kaffers zeer deugdelijke krijgsmanseigenschappen verworven. Bovendien vormde het onverwoestbaar geloof in de toekomst van hun ras, in de rechtvaardigheid van hunne zaak en op de hulp van hun God een band, welke in staat was voor een deel te vergoeden, wat hun aan militaire tucht ontbrak.

Hun geweer was beter dan het Engelsche; hunne artillerie, herkomstig uit de beste Europeesche fabrieken, was, wat aantal betreft, verre in de minderheid tegenover de Engelsche en werd bovendien in den regel slecht bediend en slecht gebruikt. Hiertegenover stond echter, dat de artillerie van den tegenstander, tengevolge van organisatorische fouten en van de in het Engelsche leger gebruikelijke tactiek, er nimmer in slaagde de Boerenartillerie ernstig onder handen te nemen en dientengevolge geen merkbare voordeelen op deze behaalde.

De Generaal BONNAL geeft de volgende karakterschets: „Le Boer est „dans toute la force du terme „un chasseur à cheval”, qui sait mer- „veilleusement tirer parti et de sa monture et de son fusil. Dans la „guerre de partisans, les Boers se sont montrés incomparable; mais, „au cours des opérations réglées du début de la guerre, ils n'ont su „que défendre des positions naturellement très fortes sans jamais pas-

„ser à la contre-attaque, lorsque la supériorité de leur feu avait livré en quelque sorte l'adversaire à leur merci. Enfin, les Boers, individualistes à l'excès, sans discipline et dépourvus de toute capacité manœuvrière, n'ont jamais pu parer à une attaque enveloppante, laquelle a toujours été pour eux le signal d'une retraite désordonnée”.

Niet minder gunstig luidt het oordeel van den Generaal von LICHTENSTERN, in zijne reeds aangehaalde „Taktische Probleme”: „Die Burenschützen haben uns in der Vertheidigung ein interessantes und lehrreiches Beispiel individuellen Kampfverfahrens gegeben. Sie waren keine Soldaten und es hat ihnen an Disziplin und an vielem anderen Wichtigen und Unerlässlichen recht sehr gefehlt. Sie waren nur Bürger und Jäger. Als solche aber hatten sie die Vorzüge ihrer Mängel: frei von körperlicher und seelischer Starrheit, haben sie sich in Bezug auf natürliche Entfaltung einfach menschlichen Könnens im Kampfe allen europäischen kastenmässigen Heeren weit überlegen gezeigt...”

De Engelsche troepen wekten door hunne houding de bewondering op van hen, die hunne inschepping naar Zuid-Afrika bijwoonden; toch droegen zij, zoowel door hunne organisatie als door hunne voorbereiding tot den oorlog, de kiemen van zwakte in zich. Terwijl zij zich gedurende bijna eene eeuw niet met Europeesche troepen gemeten hadden, waren zij daarentegen zeer ervaren in koloniale expedities tegen wilde of half-wilde volken, ten gevolge waarvan het Engelsche leger alle goede, doch tevens alle slechte eigenschappen bezat, welke de practijk der koloniale oorlogen noodwendig met zich brengt, die onvoldoende zijn als voorbereiding voor de eischen van den modernen oorlog, zooals het Fransche leger in 1870 reeds zoo smartelijk ervaren had. De tactische voorbereiding der troepen was hoogst onvoldoende en kon door hunne overigens uitstekende hoedanigheden niet goed gemaakt worden.

Bovendien had zich ten gevolge van de eigenaardige organisatie van het Engelsche leger, waarbij zelfs de verschillende bataljons een volkomen onafhankelijk bestaan voeren, in elk wapen en ook in de onderdeelen van elk wapen, een zeer sterke particularistische geest ontwikkeld, waardoor elke band van wapenbroederschap ontbrak en men althans in het eerste gedeelte van den veldtocht van eene tactiek der drie wapens niet kon spreken.

Ten aanzien van de aanvoering der Engelsche troepen zegt de Oberst a. D. K. von BRAUN in zijne „Taktische Eindrücke während des süd-afrikanischen Krieges in Natal 1899—1900”: „auf der anderen Seite, den Engländern, Menschen, die in unser sehr ernst betriebenes militärisches Handwerk einen Teil ihrer Vorliebe für irgend einen Sport legten, ohne aber merkwürdigerweise gerade diesen ernstesten Sport mit ihrer sonstigen Sportgewissenhaftigkeit zu betreiben, gleichzeitig aber einer bereits überlebten Taktik und einer geradezu beleidigenden Unwissenheit in den Details der Kriegsgeschichte huldigten, Unterhal-

tungen über ihren Soldatenberuf im allgemeinen als unfein aus ihren Unterhaltungen im Kamaradenkreise oder in Gesellschaften verbannen".

De gebreken, welke het Engelsche leger aankleefden, traden niet eerst in den oorlog aan het licht; zij waren voor dien reeds opgemerkt. In zijne critiek, ter gelegenheid der manoeuvres in 1899 uitgesproken, had de Generaal Sir REDVERS BULLER reeds gewezen op de onvoldoende voorbereiding van den aanval, het uit de hand geraken der troepen, het gemis aan eenheid van handelen en de volkomen onwetendheid, waarin elk wapen omtrent de tactiek der zusterwapens verkeerde. Ten aanzien van de infanterie en de cavalerie merkte hij nog op, dat zij wèl de reglementaire vormen konden uitvoeren, maar dat zij deze niet aan de afwisselende phasen van den strijd wisten aan te passen.

Ten opzichte van de oorlogvoering onderscheidt de Zuid-Afrikaansche oorlog zich voornamelijk hierdoor, dat aan weërszijden ontbreekt de duidelijk uitgesproken wil om in den kortst mogelijken tijd met den tegenstander af te rekenen, door de snelle en algeheele vernietiging zijner strijdkrachten, een streven, dat overal elders het kenmerk van den modernen oorlog is.

Aan Engelsche zijde kan wellicht eene verklaring voor dit feit hierin gevonden worden, dat de oorlog begonnen werd in de vaste overtuiging, dat de verovering der Republieken, welke voor hen meer den inzet van den strijd vormde, dan de vernietiging der Boeren-strijdkrachten, vroeg of laat moest volgen en het daarom de voorkeur verdiende spaarzaam te zijn met het verbruik der zeer moeilijk aan te vullen strijdkrachten.

Aan de zijde der Boeren hebben zoowel hun temperament, als hunne godsdienstige overtuiging, maar niet minder hunne politieke en militaire organisatie hun belet in het eerste gedeelte van den oorlog, toen zij wellicht beslissende voordeelen hadden kunnen behalen, hunne strikt defensieve houding op te geven. Eerst na de capitulatie van Paardeberg, nadat tot den partijgangersoorlog besloten was, trad bij hunne operatiën het offensieve element meer op den voorgrond.

Niet alleen is het karakter der oorlogvoering bij uitstek onschuldig, ook de verschillende gevechten kenmerken zich om de zelfde redenen door hun betrekkelijk weinig ernstigen aard. Zoo bedroegen bijv. de Engelsche verliezen bij Colenso 5 à 6% van het geheele effectief, terwijl bijv. in den Fransch-Duitschen oorlog de verliezen der Duitschers bij Wörth 11%, die van het Garde- en het Saksische korps bij St. Privat 19% van het geheele effectief beliepen.

Dit kenmerk van traagheid, dat deze geheele oorlog draagt, hebben sommigen vermeend te moeten toeschrijven aan de geweldige uitwerking van de moderne vuurwapenen, en aan de depressie, welke ten gevolge daarvan op elke ontmoeting volgen moet. De Generaal LANGLOIS zoekt echter de oorzaak daarvan uitsluitend in het feit, dat geen van beide



tegenstanders eene snelle beslissing wenschte, noch de daartoe noodige middelen wilde gebruiken. <sup>1)</sup>

De hoofdmomenten van den slag, zooals men zich dezen denkt, op grond van de ervaring der laatste veldtochten en van de toepassing der leerstellingen omtrent den modernen oorlog, stemmen geheel overeen met de opvolgende perioden van elken menschelijken strijd — individueel of collectief, materieel of moreel, militair of economisch —; zij zijn: de *inleiding*, het voeling nemen, waarin men tastend en zoekend gegevens omtrent sterkte en bedoelingen tracht te verkrijgen; de *voorbereiding*, gevecht in front, waarin men den tegenstander tot het grootst mogelijke verbruik van krachten dwingt, dus hem uitput; eindelijk de *beslissing*, beslissende aanval, waarin de sterkste of de stoutmoedigste, het oogenblik daartoe gekomen achtende, den vijand den doodelijken slag tracht toe te brengen, die over den afloop van den strijd beslissen en hem de overwinning verzekeren moet.

Deze drie momenten gaan, als het ware, onmerkbaar in elkander over en zijn, naar gelang der omstandigheden, uiterst verschillend van duur. Verkeert een der tegenstanders, bij den ander vergeleken, in bijzonder gunstige verhoudingen, dan zal hij een of meer dezer momenten kunnen verkorten, er wellicht één geheel kunnen overslaan en trachten de onmiddellijke beslissing door eene plotselinge krachtsuiting te verkrijgen. Dit zijn echter uitzonderingen; als regel zal het tussehen tegenstanders, welker materieele en moreele krachten niet al te zeer van elkander verschillen, noodig zijn, dat de een den ander de stellige overtuiging van zijn absolute meerderheid geeft, en zal het even noodzakelijk als voorzichtig zijn, daaraan alle krachten te besteden, waarover op dat oogenblik nog beschikt kan worden. Dit is trouwens ten allen tijde zoo geweest en het zou te recht verwondering baren, wanneer eene verbetering in de vuurwapenen, d.i. een zuiver materieele vooruitgang, in staat was eene algeheele wijziging te brengen in de moreele voorwaarden, die van de beide tegenstanders een overwinnaar en een overwonnene maken.

Toch is het deze theorie, die voor korten tijd ontwikkeld is, zonder nochtans in eenig ander historisch feit steun te vinden, dan in de ervaringen van den Zuid-Afrikaanschen oorlog. Uit de onbetwistbare, voor elkeen duidelijke nederlagen der Engelschen, heeft men vermeend te mogen afleiden, dat het voortaan onmogelijk zou zijn de beslissing door den aanval te zoeken, en dus eene omwenteling in de taktiek noodzakelijk was.

Zijn nu evenwel deze nederlagen het gevolg geweest van de onverwachte uitwerking van de nieuwere vuurwapenen of vonden zij haar oor-

<sup>1)</sup> Das eigene Menschenleben versinnbildlichte für sie (die Boern) und den Staat ein kostbares Material, welches möglichst unversehrt bleiben musste, folglich unter allen Verhältnissen vor der Gegenwirkung des Feindes zu schützen war. (K. von BRAUN. t. a. p.)

zaak in verkeerde begrippen omtrent het wezen van den strijd, in onvoldoende tactische voorbereiding en in gemis aan eenheid van handelen. De Generaal LANGLOIS aarzelt niet, als zijne meening, te verklaren, dat de nederlagen der Engelschen geen reden tot verbazing behoeven te geven, dat zij uitsluitend het gevolg zijn geweest van de begane fouten <sup>1)</sup> en dat zij zelfs meermalen in catastrophen zouden zijn overgegaan, als men een meer actieven tegenstander tegenover zich gehad had. <sup>2)</sup>

Om dit aan te toonen, is het noodig zich eene voorstelling te maken van het verloop van den strijd, zooals deze gevoerd werd door Engelsche troepen tegen eene stelling, welke zij door de Boeren bezet wisten.

De strijd vangt aan, zonder dat omtrent den vijand iets bekend is, noch het beloop zijner stelling, noch zijne sterkte, noch de verdeeling zijner troepen. Hiervan heeft men ten onrechte de Engelsche cavalerie een verwijt gemaakt, die, naar men zegt, nooit bruikbare, hoogstens negatieve berichten gaf. Behalve dat de cavalerie bezwaarlijk meer kan geven dan de bevelvoering haar vraagt, mag men niet vergeten, dat een voldoende aantal z.g. negatieve berichten den commandant toch aanwijzingen geeft, waarvan de waarde niet onderschat moet worden en, ten bewijze hiervan, vestigt de Generaal LANGLOIS de aandacht op de gevolgtrekkingen, die NAPOLEON in 1806 wist te maken uit de negatieve uitkomsten, welke de verkenning van MURAT in de vlakte van Leipzig opleverde.

En op welke wijze wordt nu onder deze omstandigheden de strijd begonnen? Wordt er, tot het verkrijgen van de voeling met den vijand, gebruik gemaakt van detachementen of voorhoeden om over het geheele front van den vijand te tasten, hem te verkennen, te binden en daardoor gelegenheid te verkrijgen om gedekt die maatregelen te nemen, welke de toestand vereischt? Volstrekt niet. Groote colonnes begeven zich, zooals bij Magersfontein en bij Colenso binnen het werkzaam vuurbereik der Boeren, waarvan men toch weet, dat zij zich in eene verdedigende stelling bevinden. En alsof de onzekerheid, waarin men omtrent den tegenstander verkeert, nog niet groot genoeg is, vermeerdert men deze nog opzettelijk door den nacht voor de onderneming te bestemmen, zooals bij Stormberg en bij Magersfontein.

<sup>1)</sup> „Die einzige Erklärung, welche ich mir als Zuschauer gemacht habe, kann vielleicht darin zu suchen sein, dasz die Boern, die pro Mann über eine unbeschränkte Zahl von Patronen verfügten und diese bereits auf Ziele verwendeten, die oft weit über 1000 M. lagen, eine Zone von Zufallstreffern schufen, die gerade bei solchen englischen Scheibenbildern (wo sich Schützenlinie hinter Schützenlinie folgten) wahrscheinlich einzelne Stellen derselben nicht allein ausgiebig trafen, sondern alle Schützenlinien mit einer Zone von schwirrenden und pfeifenden Kugeln umhüllten, so dasz schlieszlich die moralische Kraft innerhalb derselben zusammenbrach“. (K. VON BRAUN. t. a. p.)

<sup>2)</sup> „Die Boern, als berittene Schützen, hätten dutzende Male die Engländer verfolgen können, falls eine Ader offensiven Blutes in ihnen gewesen wäre; diese war aber nicht vorhanden....“ (K. VON BRAUN. t. a. p.)

Door de verkenning van den vijand en de voorbereiding van den strijd weg te laten, neemt de onderneming dus aanstonds het karakter van den aanval — de slotacte — aan, met dien verstande evenwel, dat de hiertoe noodzakelijke factoren: vuuroverwicht en overmacht in de aanvalszone niet voorhanden zijn. Wat te verwachten was, gebeurt dan ook: de aanvallen worden met groote verliezen afgewezen, omdat daarbij geen der voorwaarden vervuld is, welke tot het slagen noodig zijn. Alle vruchteloze aanvallen der Engelschen lijden aan de zelfde fouten: onvoldoende voorbereiding door vuur, miskenning van het noodzakelijk verband tusschen artillerie en infanterie, versnippering van krachten over het geheele front, gemis aan leiding.

De Boeren, daarentegen, wachten in van nature sterke stellingen, die in front nog kunstmatig versterkt zijn, gedekt den aanval af, dien zij ten gevolge van het ruime uitzicht uit hunne stellingen tijdig kunnen onderkennen. Hiertoe draagt bovendien bij het aan elken aanval voorafgaand bombardement, dat geen de minste schade doet, omdat de Boeren, niet te gelijker tijd door de infanterie bedreigd wordende, geen enkele reden hebben zich bloot te geven en dus door de voorafgaande beschieting geen schade lijden. Ten onrechte heeft men dan ook aan de artillerie verweten, dat zij niet trof.

Door het gemis aan voorbereiding van den stormaanval zijn de Boeren, moreel en materieel, nog volkomen ongeschokt op het oogenblik, dat deze wordt ondernomen, zoodat zij op de korte afstanden van hunne uitstekende eigenschappen als schutter gebruik kunnen maken tegenover de rechtstreeksche, ongedekte aanvallen in massa van hunne tegenstanders. Met dit halve succes, het afslaan van den aanval, stellen zij zich echter tevreden; noch op het gevechtveld, noch in de oorlogvoering gaan zij tot een vastbesloten offensief over. Dat offensief optreden was hun trouwens om meerdere redenen niet mogelijk, bijv. door het gebonden zijn aan hunne paarden, het gemis aan een stootwapen, maar bovenal omdat daartoe vereischt worden orde, samenhang, organisch verband, die men alleen in een reeds in vreedetijd bestaand leger aantreft.

Uit de door de Boeren gevolgde tactiek is slechts ééne gevolgtrekking te maken, n.l. deze, dat het lijdelijk defensief niet tot de overwinning kan leiden en dat hij, die tijdelijk van dezen vorm gebruik moet maken, den vijand slechts kan ophouden, doch tot het offensief moet overgaan om eene beslissende uitkomst te verkrijgen.

Zowel in de wijze van oorlogvoeren, als in de tactiek, werden door LORD ROBERTS wijzigingen van beteekenis gebracht. De operatiën hadden eene strategische gedachte tot grondslag; zij geschieden met een bepaald doel, waarvan eene bepaalde verdeeling der troepen het gevolg was.

De gewijzigde tactische beginselen werden in hoofdzaak beheerscht door de wanverhouding, welke tusschen de wederzijdsche strijdkrachten bestond, en door de wetenschap, dat de tegenstander, ten gevolge van zijne



numerieke minderheid en ook om den *geheelen* duur van den weerstand te verlengen, niet gezind was in het gevecht tot het uiterste stand te houden.

Niettegenstaande door de bereden troepen een, zij het niet voorbeeldige, toch voor de omstandigheden voldoende veiligheidsdienst verricht werd, is er van de inleiding van den strijd door eene voorhoede geen sprake. Deze draagt in het algemeen het volgende karakter. Twee liniën liggen op  $\pm 2000$  M. van elkander verwijderd; de Boeren, aan de eene zijde, wachten in hunne loopgraven den aanval af, de Engelschen, aan de andere zijde, zijn vast besloten de beslissing met het minst mogelijk aantal verliezen te verkrijgen en beginnen met eene afwachtende houding aan te nemen. De z.g. *war cloud* is dan ook volstrekt geen nieuw verschijnsel, aan het moderne gevecht eigen, maar het duidelijk bewijs, eenerzijds van de onwetendheid, waarin de bevelvoering door het gemis van het voorhoedegevecht omtrent den tegenstander verkeert, anderzijds van het gemis aan activiteit van de Engelsche troepen.

Het gevecht werd ingeleid door de artillerie, die met die der Boeren een strijd aanging, waarin, zooals zooeven aangegeven werd, geen beslissende uitkomsten verkregen werden. Terwijl de vijand vervolgens door een deel der troepen (de *contending-line*) in front werd bezig gehouden, werd door de cavalerie en de bereden infanterie eene omvatting over zeer grooten afstand uitgevoerd, wat, met het oog op het onbewegelijk karakter van den strijd aan de zijde der Boeren, zonder groot gevaar voor de in front verblijvende troepen kon geschieden.

Wanneer tegen het vallen van den avond de omvattende aanval de flank der Boeren bereikt had, was dit feit alleen reeds voor de laatsten voldoende om hunne stellingen op te geven, niettegenstaande de *contending-line* nog minstens 800 M. verwijderd was en zij geen poging om nader te komen gewaagd had.

De tactiek, welke de Engelschen in het begin van den oorlog gevolgd hebben en welke voor hen zoo groote nadeelen gehad heeft, kan, als volgt, worden gekarakteriseerd:

- 1°. gemis aan een behoorlijk georganiseerden veiligheidsdienst;
- 2°. het niet bezigen van eene voorhoede;
- 3°. het volslagen ontbreken, zelfs van een zweem van manoeuvreeren in het gevecht;
- 4°. het niet voorbereiden van den aanval;
- 5°. het over het geheele front onmiddellijk overgaan tot het moment van de beslissing;
- 6°. het aanzetten van meerdere, niet georganiseerde en, door het gemis aan samenwerking tusschen infanterie en artillerie, slecht ondersteunde aanvallen, die niet ten einde toe worden doorgezet.

Zij, die op grond van de niet geslaagde aanvallen der Engelschen hebben verkondigd, dat het ondernemen van een goed voorbereiden en georganiseerden aanval onmogelijk zou zijn, hebben dan ook vergeten, dat deze volgen moet op een langdurigen strijd, waarin men zich het

vuuroverwicht verzekerd heeft; zij hebben voorbereiding en beslissing dooreengeward en in het moment der beslissing handelingen en middelen afgekeurd, waarvan het gebruik inderdaad tijdens de voorbereiding niet gerechtvaardigd zou zijn.

Ten aanzien van de door Lord ROBERTS ingevoerde aanvalsmethode onthoudt de Generaal LANGLOIS zich van critiek, met het oog op den zeer bijzonderen toestand, waarin zijne troepen zich bevonden tegenover een in aantal zeer ondergeschikten, in het defensief vastgekleusterden vijand, wiens eenige activiteit bestond in het uitbreiden zijner vleugels, zonder ooit eene poging tot een rechtstreeksch offensief te wagen. Hij is intusschen overtuigd, dat deze methode onvermijdelijk zou mislukken tegenover een vijand, die wist te manoeuvreren, die aan de poging tot omvatting door het dekken zijner vleugels door detachementen zou weten weerstand te bieden en van de verzwakking in front, die het gevolg der omvattende beweging moet zijn, gebruik zou weten te maken, om met behulp zijner reserven het vijandelijk centrum te doorbreken. En daarbij is hij van oordeel, dat de gevolgtrekkingen, welke men uit deze methode ten aanzien van de onaantastbaarheid van het front en de noodzakelijkheid van den omvattenden aanval gemaakt heeft, niet gegrond en overdreven zijn.

Dit wil volstrekt niet zeggen, dat er uit den Zuid-Afrikaanschen oorlog geen leeringen zouden te trekken zijn. Zoo wordt bijv. het verkrijgen van voeling met en daardoor het verkennen van den vijand ongetwijfeld moeilijker, naarmate beide tegenstanders beter tot den strijd toegerust zijn en voornamelijk naarmate de vuurwapenen meer volmaakt worden. Er is dus alle reden om aan dit onderdeel van den strijd bijzondere aandacht te wijden en na te gaan of de verbeterde wapening ons niet juist de middelen verschaft, om deze handeling met meer kans op goeden uitslag te ondernemen.

Ten aanzien van de voorbereiding, was men zich reeds sedert verscheidene jaren bewust geworden, dat de verhoogde uitwerking der vuurwapenen ingrijpende wijzigingen in het gebruik van het vuur en in de aanvalsvormen, noodig maakte, en men was op grond daarvan langzamerhand gekomen tot minder kwetsbare vormen, een beter gebruik van het terrein en eene krachtiger ondersteuning der voorwaartsche beweging door vuur. De Zuid-Afrikaansche oorlog heeft het nut hiervan afdoende aangetoond en ook gewezen op de noodzakelijkheid om in den soldaat initiatief en zelfstandig handelen aan te kweeken, omdat deze eigenschappen des te noodiger zijn, naarmate hij minder in een gesloten verband optreedt en hij dus meer aan zichzelf overgelaten is.

Maar tevens is uit dezen oorlog overtuigend gebleken, hoe noodzakelijk het is den offensieven geest aan te kweeken, omdat alleen de voortdurende samenwerking, in dezen zin, van allen over het geheele front het mogelijk maakt den tegenstander uit te putten — wat door de betere bewapening met minder krachten en grootere zekerheid dan tot dusverre kan geschieden —, waarna de bevelvoering door het in

werking brengen der reserven het offensief vermogen der verschillende eenheden kan verhoogen of verminderen, naarmate van de taak, welke daaraan door haar toegewezen wordt.

Ook is duidelijk aan het licht getreden, dat het groote duel, waarmede sommigen meenden, dat de gevechten in de toekomst zouden aanvangen, even gevaarlijk als overbodig is en dat die strijd, wel verre van een *opvolgend* gebruik der verschillende wapensoorten te eischen, om den gewenschten uitslag te bereiken, dringend behoefte heeft aan de voortdurende samenwerking der onderscheidene wapens.

Trouwens ook dit begrip is niet nieuw. Reeds in het Exercitie-reglement voor de Deutsche veldartillerie van 10 Augustus 1899 vond men, ten aanzien van den aanval op bevestigde veldstellingen, den volgende regel gesteld, die door de practijk van den oorlog in Zuid-Afrika zoo ten volle gesanctionneerd is:

„Men moet intusschen bedenken, dat hoeveelheden munitie, welke tegen niet of slechts zwak bezette veldstellingen verschoten worden, geen loonende uitwerking kunnen hebben. Dit is vooral te vreezen bij eene, ook voor den verdediger merkbare scheiding van den strijd in eene afzonderlijke, langdurige artilleristische voorbereiding en een daarop volgende infanterie-aanval. De werking der artillerie tegen de steunpunten zal het grootst zijn, wanneer de eigen infanterie door voorzichtig terrein te winnen den verdediger tot het bezetten zijner liniën en tot het vertoonen van zijne troepen dwingt. Daarom is het eene hoofdtak der bevelvoering, de meer en meer toenemende ontwikkeling van infanterie in overeenstemming te brengen met de bescherming, welke het vuur der veldartillerie verleent.”

Blijft alzoo nog de beslissing. Alleen reeds het feit, dat het organisme, hetwelk men tracht te vernietigen, meer volmaakt en beter georganiseerd is, maakt het waarschijnlijk, dat de beslissing nimmer verkregen kan worden door versnippering van krachten, doch dat het meer dan ooit noodzakelijk is, de krachten, die haar te weeg zullen moeten brengen, volgens ééne leidende gedachte, in onderling verband en op één punt samenloopende aan te wenden. Daarom kan alleen de opperbevelhebber het oogenblik, den aard en den vorm voor den beslissenden aanval voorschrijven, daarvoor al die krachten bestemmende, welke hij tot op dat oogenblik in reserve heeft kunnen houden. En de verbetering der bewapening moet ook hem het middel verschaffen, om op den vijand een zoo ontzaglijk vuuroverwicht te verkrijgen, dat men de vruchten daarvan nog slechts behoeft te plukken.

(Wordt vervolgd).



## Vi coactus.

---

„Pour certaines personnes  
la conscience est un corset,  
qui se resserre où s'élargit  
à volonté.”

JEAN LISEROL.

Den 15<sup>en</sup> Juni 1901 heeft de Staatscommissie — benoemd bij Kon. Besluit van 21 Oct. 1898, N<sup>o</sup>. 15 — haar eindrapport ingediend.

Sedert dien tijd heeft de Tweede Kamer telken jare in haar Voorloopig Verslag over de Indische Begrooting gevraagd: „of de M. v. K. kon mededeelen, welke maatregelen Z.E. voornemens is te nemen, naar aanleiding van dat rapport”.

In Oct. 1901 antwoordde de toenmalige M. v. K.: „dat bedoeld rapport in het begin der maand Juli 1901 aan het O.-I. legerbestuur was toegezonden om advies, omtrent de in dat Staatsstuk opgenomen voorstellen. Z.E. meende niet vooruit te moeten loopen op dat advies”.

In Oct. 1902 werd door den tegenwoordigen M. v. K. gemeld: dat het O.-I. legerbestuur zich heeft vereenigd met de bezwaren, die de *kleinste* meerderheid van de bewuste Staatscommissie had vastgesteld, aangaande eene fusie der Ned. en Kol. officierskorpsen. En aan deze vermelding voegde Z.E. toe: „dat zoolang het O.-I. legerbestuur geen *nader* advies had kenbaar gemaakt, hij zich zou *onthouden* van *elke* uitspraak betreffende hetgeen *naar zijne meening* zou zijn te doen, naar aanleiding van dat rapport”.

Dat nader advies van het O.-I. legerbestuur is tot op den dag van heden (1903) *nog niet* verschenen.

Deze *moeilijk* te verklaren vertraging wekt te meer bevreemding:

- 1<sup>o</sup>. omdat het hier in hoofdzaak eene quaestie geldt, die reeds sedert het jaar 1836 bij het O.-I. legerbestuur aan de orde is gesteld (zie het R. d. S. <sup>1)</sup>, Hoofdstuk I, Bijlage A, blz. 3, alinea 1);
- 2<sup>o</sup>. omdat, reeds sedert tal en tal van jaren, het bestaande *incomplete* aan officieren in onze *drie* legers, geheel *onhoudbare toestanden* veroorzaakt <sup>2)</sup> en dus een *spoedig* advies hoogst urgent is;

---

<sup>1)</sup> R. d. S. = Rapport der Staatscommissie.

<sup>2)</sup> Bij het Ned. leger mankeerden op 1 Juli 1902 (zie *Quo Vadis*, blz. 3) 168 officieren en natuurlijk waren daaronder *nog niet* begrepen de nieuw te be-

- 3°. omdat de sub 2°. bedoelde *ongunstige* toestanden in de toekomst zeer aanmerkelijk zullen *vermeerderen*; en wel: *a.* door de uitbreiding van het Ned. leger met *één* divisie-staf en voorloopig met *drie* regimenten infanterie; *b.* door de oprichting der nieuw te formeeren landweerdistricten (ten getale van 48); *c.* door de werking der laatstelijk aangenomen Ned. pensioenwet, waardoor vele officieren, vroeger dan tot dusverre, uit dat leger treden; *d.* door de gebleken *moeilijker* aanvulling van het aantal cadetten voor *alle* legers, waardoor o.a. in 1902, zelfs 64 *beschikbaar gestelde* cadetplaatsen *onvervuld* moesten blijven (zie Mil. Spect. 1902, blz. 693); enz.
- 4°. omdat het bewuste R. d. S. van af het jaar 1901 — ten opzichte van verschillende geschilpunten — reeds grootendeels werd toegelicht en beoordeeld door: *a.* *De(n) Mil. Gids* van 1901 (zie blz. 352); *b.* *Het Ind. Mil. Tijdschrift* van 1902 (zie Deel I, N°. 4); *c.* *De(n) Mil. Spect.* van 1902 (zie blzn. 91 en 687); *d.* *De Java-Bode* (zie 28 April, 1 en 2 Mei 1902); *e.* De brochure *Quo Vadis* van 1902; enz. enz. Deze talrijke nieuwe gegevens moesten de bestudeering en beoordeeling van bedoeld Staatsstuk zeer aanzienlijk vergemakkelijken;
- 5°. omdat de M. v. K. reeds nu te verstaan heeft gegeven, dat Z.E. de zoo *dringende* verbeteringen, die het O.-I. officierskorps vordert (zie hierboven), eerst zal aanbrengen na de ontvangst van het *nader* in te dienen advies van het O.-I. legerbestuur; enz.

Niettegenstaande dat alles, is tot dusverre *niet* gebleken, dat het O.-I. legerbestuur gevolg heeft gegeven aan de, in Juli 1901, toegezonden ministeriële lastgeving.

Zal men dan mogen dulden, dat omtrent dit zoo gewichtig onderwerp — waarbij het *Staats-* en vooral het O.-I. *legerbelang* zoo nauw is betrokken — worde gehandeld, zooals in 1878 plaats vond ten aanzien

noemen officieren voor *drie* regimenten infanterie en *acht en veertig* landweerdistricten.

Sedert het jaar 1896 telt het W.-I. leger *niet één* W.-I. officier meer. Het Ned. leger moet in dat kader voorzien.

In het tijdvak 1898—1902 bestond bij het *actief optredende* O.-I. leger een gemiddeld *incompleet* van 228,8 O.-I. officieren (zie *Quo Vadis*, kolom 9, blz. 5); terwijl voor de completeering van het *geheele* O.-I. officierskorps, gemiddeld 263,38 O.-I. officieren zouden benoodigd zijn geweest (zie *Quo Vadis*, blz. 15, bovenaan). Onder deze onvervulde O.-I. officiersplaatsen zijn niet eens medegerekend o.m. het *groot* aantal officieren: *a.* dat wegens *ziekte* geen dienst kon doen; *b.* dat *binnenlandsch verlof* genoot; *c.* dat, jaarlijks gedurende 3 à 4 maanden, *geheel vrij van dienst* werd gesteld, om te *Batavia* — waarheen zij (met hunne gezinnen) uit alle oorden van den Archipel, op Rijkskosten, worden vervoerd en onderhouden — zich te kunnen voorbereiden voor het examen voor de Hoogere Krijgsschool en voor de Pyrotechnische inrichting, enz.

van het O.-I. advies, gevraagd omtrent de ingediende voorstellen betreffende de staatsrechtelijke verhouding der beide legers (zie *Mil. Spect.* 1902, blz. 688)?

Aangezien er in den loop van 1902 andermaal op werd gewezen, dat — volgens de Kol. Verslagen — in het tijdvak 1898-1902 bij het *actief* O.-I. leger (een leger, dat steeds *in slag- en strijdvaardigen toestand moet worden gehouden*) tusschen de 130 en 194 officiersplaatsen niet aangevuld konden worden, en — volgens de *geldende* formatie — het totaal aantal *mankeerende* O.-I. off<sup>n</sup>., bij dat *actief* leger, tusschen de 197 en 259 bedroeg (zie *Quo Vadis*, de kolommen 6 en 9, blz. 5), hebben de leden der Tweede Kamer aan de hiervoren gemelde vraag (zie blz. 708) eene tweede toegevoegd, en wel van dezen inhoud: „of geen bijzondere maatregelen genomen zullen moeten worden om in het dreigend tekort aan off<sup>n</sup>. te voorzien (zie Voorl. Verslag 1902, betreffende de begrooting van Ned.-Indië, blz. 27)?”

Op deze tweede vraag gaf de M. v. K. de volgende toelichting:

„Blijkens den jongst ontvangen sterktestaat van het Ind. leger, bestond er op 1 Juli dezes jaars (1902) bij het Wapen der *Infanterie* een *over*-compleet van 39 off<sup>n</sup>. Wel was dit een gevolg van de aanwezigheid van 46 van het leger *hier te lande* gedetacheerde off<sup>n</sup>., die *geleidelijk herwaarts terugkeeren* <sup>1)</sup>, maar *inmiddels* <sup>2)</sup> werden h. t. l. 45 cadets en 16 onder-off<sup>n</sup>. van den hoofdcursus te *Kampen* benoemd tot 2<sup>de</sup> luitenant der infanterie (zie Gedr. stukken, blz. 57).”

Deze, door den M. v. K. in cijfers gemelde gegevens, wijken sterk af van die, welke uit de Kol. Verslagen voortvloeien. Zulks moge blijken uit het volgende:

De hier bedoelde sterktestaat van 1 Juli 1902 — eene opgave, die (behalve door de afdeling C. van het Dept. v. Kol.) door *niemand* kan worden gecontroleerd — schijnt aan te geven, dat op dien datum het *in*compleet slechts bedroeg 46—39 = 7 O.-I. off<sup>n</sup>. der *infanterie*. Wordt — hoewel n. o. m. ten *onrechte* — bij dit *in*compleet van 7, rekening gehouden met de 61 off<sup>n</sup>., bedoeld aan het slot van noot 2

<sup>1)</sup> Men vergeet hieraan toe te voegen: „en die geleidelijk weder door andere Ned. off<sup>n</sup>. worden vervangen”.

<sup>2)</sup> Het woord „*inmiddels*” klinkt hier eenigszins vreemd. Van de 45 tweede-luitenants — die bij K. B. van 22 Juli 1902 tot officier zijn benoemd — was er één, die (door overplaatsing bij het leger h. t. l.) *niet* naar O.-I. is vertrokken; terwijl de *eerste* der overige off<sup>n</sup>., eerst in het *laatste* kwartaal van 1902 het officiers-*in*compleet in Insulinde heeft helpen *vermindere*n. Ook onder de 16 luitenants — bij K. B. van 17 September 1902 benoemd — bevond er zich *én*, die (wegens nadere indeeling bij het Ned. leger) *niet* naar O.-I. is afgereisd, terwijl de overigen, *nog later* dan de op 22 Juli benoemden (zelfs eerst in 1903), bij het *actief* O.-I. leger definitief zijn ingedeeld.

Kunnen dan deze 45 + 16 = 61 nieuw aangestelde 2<sup>de</sup> luitenants wel worden beschouwd, als te hebben behoord tot het aantal, waarvan de sterktestaat van 1 Juli 1902 melding maakt?



hiervoren, dan verandert het bovengemeld *incompleet* in een *overcompleet* van  $61 - 7 = 54$  O.-I. off<sup>n</sup>. der *infanterie*.

Slaan wij echter een blik in de officieele Kol. Verslagen van 1898—1902, dan vinden wij — omtrent de sterkte aan O.-I. off<sup>n</sup>. der *infanterie* — daarin vermeld <sup>1)</sup>: dat het *incompleet* op 1 Januari van ieder dezer jaren — na aftrek der gedetacheerde Ned. off<sup>n</sup>. — bedroeg 179, 178, 192, 174 en 120, of gemiddeld per jaar 168,6 O.-I. off<sup>n</sup>. der *infanterie* (vergelijk de *geldende* formatiestaten met de *aanwezige* sterktestaten van die jaren, voor zooverre deze betreffen het Wapen der Infanterie).

Tusschen de gegevens, die door den M. v. K. zijn verstrekt (een *overcompleet* van 54), en die, welke uit de genoemde Kol. Verslagen voortvloeien (een gemiddeld jaarlijks *incompleet* van 168,6), bestaat dus een verschil van  $54 + 168 =$  ruim 222 officieren.

Zonder aan de juistheid van de, door den M. v. K., opgegeven cijfers ook in het minst te twijfelen, vreezen wij toch, dat de *gunstiger* toestand van het O.-I. officierskorps, dien de sterktestaat van 1 Juli 1902 schijnt aan te geven, van *geen blijvenden aard* zal blijken te zijn.

Dit ons vermoeden grondt zich niet alleen op de hierboven opgegeven cijfers, maar vooral ook op die, welke in Bijlage A van het Kol. Verslag van 1903 zijn kenbaar gemaakt.

Uit Bijlage A, Staat 1, blzn. 2 en 3, blijkt: dat reeds op ultimo 1902 — dus slechts zes maanden na 1 Juli 1902 — bij het *actief* O.-I. leger (wederom na aftrek der Ned. gedetacheerde off<sup>n</sup>.) 84 O.-I. off<sup>n</sup>. van het Wapen der *Infanterie* mankeerden.

Vloeit uit al het voorgaande niet voort, dat het advies van het O.-I. legerbestuur *niet langer kan*, noch *mag* worden verschoven?

*Quis non flet* (wie zou niet weenen), althans niet diep zijn teleurgesteld, wanneer men ziet, dat de behartiging van dergelijke *gewichtige* Staats- en legerbelangen — die reeds 67 jaren op de O.-I. agenda staan — op zoo stelselmatige wijze mogen worden vertraagd en daardoor, tot op dit oogenblik, nog niet tot eene *definitieve* oplossing *konden* komen?

Zou de Ned. Regeering verantwoord zijn, zoo zij de te nemen beslissing omtrent het uitgebracht R. d. S. — m. a. w. de zoo *dringende* maatregelen ter verbetering van *alle* onze officierskorpsen — zou uitstellen, tot dat ten opzichte van het O.-I. legerbestuur werd bewaarheid, het: „*Deliberante Senatu, peribit Saguntum* [terwijl de Senaat (het O.-I. legerbestuur) delibereert, gaat *Saguntum* (de O.-I. Kolonie) verloren]?”

Dat er in werkelijkheid voor eene zoodanige uitkomst *gevaar* bestaat, is duidelijk op te maken uit hetgeen zoo herhaaldelijk in *tal* van persorganen wordt aangetroffen. Om zich hiervan te overtuigen, behoeft

<sup>1)</sup> Onder die sterkte zijn tevens begrepen, niet alleen de O.-I. off<sup>n</sup>. der *infanterie*, die op marsch waren ter bereiking hunner bestemming en dus *nog niet* bij het *actief* O.-I. leger waren ingedeeld, maar ook de nieuw aangestelde 2<sup>de</sup> luitenanten der *infanterie*, die reeds *dienstdoende* zijn geplaatst bij het *actief* O.-I. leger.

men slechts op te slaan de zeer enkele, doch sterk sprekende aanhalingen, die wij uit zoodanige geschriften hebben overgenomen in *De(n) Mil. Spect.* van 1902, op blz. 128, alinea 5, e. v.; alsmede op blz. 702, e. v.

Het daar vermelde toont n. o. m. daghelder aan: dat hetgeen èn in *Cuba*, èn op de *Philippijnen*, enz. is voorgevallen, voor ons Rijk in het geheel niet is uitgesloten.

Mag de Regeering dan nog langer dralen met de verbetering der hiervoren bedoelde geheel *onhoudbare* en steeds *verergerende* toestanden van *alle* onze legers?

#### FACTA LOQUUNTUR (FEITEN SPREKEN).

„Al lag de waarheid in het graf,  
„Al wat haar drukt, dat moet er af.”

VONDEL.

„Une parfaite sincérité, une probité absolue  
„sont la règle invariable de l'histoire: „Dieu  
„n'a pas besoin de nos mensonges.””

LEO XIII.

Stellingen zijn alleen dan als *juist* of als *aanneembaar* te beschouwen, wanneer zij steunen op *voorbeelden*, die de ondervinding (de geschiedenis) heeft aangegeven, of wel, zoo zij berusten op *argumenten*, die logisch en onwederlegbaar zijn.

Wij zullen trachten na te gaan, in hoeverre de geopperde stellingen — die moesten dienen om de samensmelting der Ned. en Koloniale officierskaders tot een enkel officierskorps te ontraden — aan die eischen voldoen.

Door de antagonist van een zoodanig stelsel, wordt als *axioma* vooropgezet:

1°. „dat het onmogelijk is, om off<sup>n</sup>. te kweeken, die te gelijk geschikt zijn voor de diensten in het Moederland en in de Koloniën.”

Twee gewezen Ned. off<sup>n</sup>. hebben die stelling verdedigd, niettegenstaande *het door henzelf gegeven voorbeeld* juist het *omgekeerde* bewijs levert. Die beide off<sup>n</sup>. zijn, plm. twee jaar na hunne benoeming tot Ned. officier, bij het O.-I. leger overgeplaatst. Bij dien overgang, waren zij dus *niet vooraf* voor den Kolonialen dienst *onderlegd* geworden.

De eerste dezer off<sup>n</sup>. verdedigde in *De(n) Mil. Spect.* van 1895 (zie blz. 696) de hierboven vermelde stelling. Hij telde toen 13 officiersdienstjaren, doch onder deze waren *nog geen volle vijf jaren*, die *actief* bij het O.-I. leger waren doorgebracht. Toch achtte men hem toen reeds een zoo *volmaakt* en een zoo *doorkneed* O.-I. officier, dat aan hem de militaire vorming werd toevertrouwd der O.-I. aspirant-off<sup>n</sup>. aan de Kon. Mil. Academie (zie *Alg. Handbld.* van 23 Nov. 1895 en *Mil. Spect.* van 1899, blz. 136).

De tweede officier had — na zijne overplaatsing bij het O.-I. leger —

nog geen vier jaar bij dat leger actief dienst gedaan, toen hij zelfs werd aangewezen om op te treden aan het O.-I. Dept. van Oorlog (zie *Mil. Spect.* 1899, blz. 137). Niettegenstaande dit — in zijn eigen persoon — zoo sprekend tegenbewijs, verdedigde hij toch deze, zoo apodictisch gewite, stelling sub. 1°. Ten bewijze echter hoe zwak deze persoonlijke meening was, en hoe weinig diep zij wortelde, moeten wij hieraan toevoegen, dat onmiddellijk na dit z.g. betoog te hebben geleverd, die redenaar eene verklaring liet volgen, waardoor, n. o. m., zijn geheel voorafgaand betoog ineens stortte; te weten: „Wat betreft de van het Ned. bij het Ind. leger gedetacheerde offn. — verklaarde hij — zoo onderschrijf ik ten volle het oordeel, dat velen hunner, zich na korten tijd, daar geheel op hunne plaats bevinden en uitstekende diensten bewijzen. Over het algemeen hebben deze offn. zich in het Ind. leger een zeer gunstige reputatie verworven, en groot is het aantal hunner, die zich ook op het oorlogsveld wisten te onderscheiden” (zie Verslag Krijgswetenschap 1898—'99, blz. 167).

Wat blijft er nu nog over van stelling sub. 1°, geachte lezers?

Een juister en radicaler oordeel zou men over deze zoo voorname stelling kunnen vellen en verkrijgen, niet alleen door de O.-I. krijgsgeschiedenis te raadplegen, maar ook door aan den M. v. O. het verzoek te richten, te doen nagaan en op te geven: hoe de Ned. offn., die in de laatste plm. 25 jaren in O.-I. gedetacheerd zijn geweest, over het algemeen door hunne O.-I. chefs zijn beoordeeld geworden.

Wij twifelen er niet aan, of de uitslag van dit onderzoek zal — op zeer weinig uitzonderingen na — buitengewoon gunstig luiden. Wij gronden dit vermoeden hoofdzakelijk op de volgende motieven:

a. omdat de condtijlsten van Ned. offn., die door O.-I. chefs werden ingevuld, en die wij onder de oogen kregen (als kapitein, waarnemend bataljons-commandant in Indië, en later gedurende vijf achtereenvolgende jaren, als hoofdofficier in Nederland), bijna alle, uiterst waardeerende of bijzonder gunstige beoordeelingen inhielden; en

b. omdat, zoo het waar is: dat niet voor den O.-I. dienst vooraf onderlegde offn. onmogelijk kunnen beantwoorden aan de verplichtingen, die de O.-I. dienst vordert, het dan bijzondere bevreemding moet wekken, dat de Ind. Regeering zoo onnoemelijk langen tijd heeft gedoogd, dat zulke z.g. onbruikbare offn. voor den O.-I. dienst (plm. 100 per jaar) bij dat leger werden en aldoor bleven ingedeeld. <sup>1)</sup>

Eene volgende bewering van anti-fusianen luidt:

<sup>1)</sup> Het O.-I. legerbestuur heeft voortdurend aanvragen gedaan om gedetacheerde Ned. offn. Deze verzoeken werden zelfs allens zoo talrijk, dat de M. v. O. verplicht was, aan zijn ambtgenoot van Koloniën kenbaar te maken, dat, in de toekomst, geen meerdere Ned. offn. voor den O.-I. dienst zouden kunnen worden afgestaan, dan een door dien Minister opgegeven rond getal (zie *Mil. Spect.* 1898, blz. 396).



2°. „dat voor de hoogere rangen in het O.-I. leger worden vereischt: off<sup>n</sup>., die hun geheele carrière, of althans verreweg het grootste gedeelte daarvan, in dienst van dat leger volbrengen.”

Deze stelling is, n. o. m., geheel in strijd met hetgeen de O.-I. krijgsgeschiedenis heeft aangetoond (zie *Gerlach, de Stuers, Cruijplants*, e.d.g.).

Er zijn tijden geweest, waarin Ned. en zelfs Belgische hoofd- en opperoff<sup>n</sup>. bij het O.-I. leger werden ingedeeld. Dat waren off<sup>n</sup>., die nooit te voren in de tropen waren geweest; nimmer vooraf voor den Kol. dienst waren opgeleid; niet de minste kennis hadden, noch van de land-, noch van de volkenkunde dier gewesten en ook de Oostersche talen van die volken niet machtig waren. Toch hebben die off<sup>n</sup>. over het algemeen getoond — althans de O.-I. Krijggsgeschiedenis geeft dit aan —, dat zij aldaar buitengewoon goed voldeden; vooral wat betreft de eischen voor de aan- en bevelvoering dier troepen. Bovendien getuigt de geschiedenis omtrent hen, dat het beleid (die machtige militaire eigenschap en deugd) van de meesten hunner, veel sterker uitblonk, dan dat van hunne collega's, die hunne geheele carrière, althans het grootste gedeelte daarvan, in dienst van het O.-I. leger hadden doorgebracht (zie enkele voorbeelden aangehaald in het Verslag Krijgswetenschap 1898—99, blz. 443).

Toont al hetgeen hier voorafgaat niet duidelijk aan, dat zij, die nog van het bestaan eener specifiek O.-I. tactiek gewagen, in dwaling verkeerden (zie hieromtrent, hetgeen de tegenwoordige Majoor van het O.-I. leger K. VAN DER MAATEN in zijn werk „*De Indische oorlogen*” schreef, en ook het vermelde in het *Ind. Mil. Tijdschrift* 1896, Deel II, blz. 211, en van 1897, Deel I, blzn. 461 en 446; als ook de *Mil. Spect.* van 1898, blz. 387)?

Volgt uit een en ander dan ook niet duidelijk, dat, door de toepassing van het fusiestelsel, de weerkracht van het O.-I. leger niet kan verminderen?

Ter bestrijding van de hier geopperde 2<sup>de</sup> stelling, stelden wij reeds in *De(n) Mil. Spect.* van 1899 op blz. 440 onderaan de volgende vragen:

„Is het optreden van den specifiek en uitsluitend in Indië gevormden eersten en tweeden commandant der Eerste Atjehsche-expeditie, zoo schitterend geweest (zie *Tijdschrift voor Ned.-Indië* van Mei 1895, verkort weergegeven in *De(n) Mil. Spect.* van 1896, blz. 56)?”

„Bevestigt de wijze, waarop het eerste gedeelte der Lombok-expeditie (tot 25 Aug.) is geleid, de juistheid van de sub. 2°. geuite stelling?”

„Heeft de Flores-expeditie een gelukkiger verloop gehad?”

„Hoeveel bevelhebbers van de Tweede Atjeh-expeditie hebben — wat hun optreden aangaat — in Indië volkomen instemming gevonden?”

Wanneer men daarenboven kennis neemt van, en eenig geloof kan en mag hechten aan de berichten, die voortdurend uit *Insulinde* aankomen, betreffende de hoogere aanvoering van het Ind. leger, dan vraagt men zich af: hoe het mogelijk is geweest, stelling sub 2°. als onwederlegbaar te doen doorgaan?

Zoo meldt o. m. het *Bat. Nieuwsblad* van 4 Oct. 1902, in het opstel „*Onze levende strijdmiddelen*” (wij haalden dit reeds aan in *Quo Vadis*):

„Toen een nieuw militair commandant voor *Ambon* noodig was, achtte de Chef der Infanterie *geen* der luitenant-kolonels geschikt voor die betrekking . . . .”

„Een jaar geleden moest *Moeara Tambesi (Djambi)* een postcommandant hebben, die tevens met civiele bestuursaangelegenheden belast kon worden. Bij de infanterie werd lang *te vergeefs* gezocht, en ten laatste had de Generale Staf bij te springen . . . .”

„De telegrammen, in den laatsten tijd door den Gouverneur van *Atjeh* aan de Regeering gezonden, *verhelen niet*, dat die opperofficier alles behalve tevreden is, over het *beleid* en de *voortvarendheid* van eenige commandanten van zelfstandige colonnes . . . .” enz.

In de *Java-Bode* van 22 Dec. 1902, komt in het opstel: „*Onze levende strijdkrachten*” het volgende voor:

„Wij gelooven *de openbare meening weer te geven* door neer te schrijven, dat in ons leger (het O.-I.) *weinige personen zullen worden gevonden*, die *in de leiding* van een aanstaanden oorlog *zelfs ook maar eenig vertrouwen stellen* . . . .”

„Het *aanvoeren* van- en *manoeuvreeren* met troepenmassa's van eene sterkte, als in een oorlog tegen den B.V. (buitenlandschen vijand) zullen optreden, *waait niemand aan*; en daar onze *troepenbevelhebbers nimmer de gelegenheid hebben zich te oefenen*, zullen *veler handen* in de toekomst *verkeerd staan* . . . .”

„Onze *hoogere offn.* zijn *bijna allen* aan een bureau gekluisterd en, zolang die toestand wordt bestendigd, *zal men nimmer mogen rekenen op troepenaanvoerders* . . . .”

„Onze staf- en intendance-offn. zijn, over het algemeen, goede bureau-mannen, doch *wij aarzelen niet te beweren*, dat ook zij in hunne taak, bij een oorlog tegen een *niet-inlandschen vijand, ernstig zullen te kort schieten*.”

Het *Soerabajasche Handbld.* van 29 Januari 1903 vermeldt o.m.:

„Van het *leiden* en *aanvoeren* van eenigszins groote troepenafdeelingen, hebben onze hoofdoffn., over het algemeen, *nog weinig kaas gegeten*. Doch *waar zouden zij dit ook moeten leeren?* . . . . enz.”

In het *Ind. Mil. Tijdschrift* van 1896, Deel II, blz. 211, kunnen onze belangstellende lezers — zelfs *leeken* op militair gebied — een zeer begrijpelijk en duidelijk sprekend voorbeeld vinden (de Schrijver voegt er zelfs bij, dat hij dit voorbeeld met *menig ander* zou kunnen aanvullen), waaruit blijkt, op welke *minder practische* wijze meermalen in O.-I. wordt geopereerd (zie ook *Mil. Spect.* 1898, blz. 386).

Bewijzen al deze verklaringen — die klaarblijkelijk door Ind. offn. zijn geschreven of geïnspireerd — niet duidelijk: dat stelling sub 2° op minder vasten bodem rust?

Al het voorgaande geeft ons aanleiding de vraag uit *Quo Vadis* te herhalen:

„Zou — op grond van hetgeen de O.-I. Krijgsgeschiedenis aangeeft — de invoering van het officiersfusiestelsel in dien toestand *geen verbetering brengen?*”

Immers de off<sup>n</sup>. van dat stelsel zullen dan: *a. allen* voor den O.-I. dienst *vooraf* zijn onderlegd; de Ned. off<sup>n</sup>. zullen dus aldaar nog *beter* en *vollediger* voldoen dan tot nu toe; *b. allen* de gelegenheid vinden, om hetgeen nu in O.-I. *niet kan worden beoefend* — zooals hierboven is opgegeven — in Nederland op *ruimere* schaal en op *gemakkelijker* wijze zich eigen te maken. Daarenboven zal een fusiestelsel het groote voordeel opleveren: *c. dat met een zeer aanmerkelijk geringer aantal off<sup>n</sup>.*, alle onze officierskorpsen *compleet* zullen kunnen worden gehouden (wij zullen dit hieronder nader aantonen); om die reden ook, moeten: *d. de Rijksuitgaven belangrijk verminderen*; en eindelijk *e. zal de keuze* voor de aanwijzing van off<sup>n</sup>. — die in O.-I. of elders voor *zeer bijzondere* functiën in aanmerking moeten komen, of aan wie *moeilijke* opdrachten moeten worden toevertrouwd — *veel grooter* zijn, dan in het tegenwoordige *gescheiden* stelsel.

Vele tegenstanders van het fusiestelsel hebben de meening verkondigd:

3°. „*dat de persoonlijke belangen der O.-I. off<sup>n</sup>.*, door de *samensmelting van onze officierskorpsen*, zullen worden benadeeld.”

Deze stelling is, n. o. m., *moelijk* vol te houden. Zoodra de fusie *geheel zal zijn doorgevoerd*, zal er, van dat oogenblik af, *geen enkel specifiek O.-I. officier* meer bestaan. Alle off<sup>n</sup>. die dan in de Koloniën zijn ingedeeld, verkeerden in *de zelfde* positie als de *tegenwoordige Ned. off<sup>n</sup>.*, die in onze buitenbezittingen zijn gedetacheerd, d.w.z. zij *zijn en blijven* deel uitmaken van het *eenig en alleen nog bestaande* officierskorps, n.l. het *Nederlandsche*. Van benadeeling van *specifiek O.-I. off<sup>n</sup>.* kan dus *geen sprake* wezen, omdat dergelijke off<sup>n</sup>. dan *niet meer* aanwezig zijn.

Ook gedurende het *overgangstijdperk* — van de *gescheiden* naar de *fusieformatie* — kunnen de O.-I. off<sup>n</sup>. *geen persoonlijk nadeel* onder vinden, omdat in het fusieontwerp zeer uitdrukkelijk is bepaald:

*a. dat geen* reeds *dienend* officier — van welk leger ook — *gedwongen kan worden*, tot bedoeld stelsel toe te treden; en met nadruk is hieraan toegevoegd:

*b. dat ieder* officier, die *niet* tot het bewuste stelsel *vrijwillig* is overgegaan, ook in de toekomst *alle* rechten en voordeelen *behoudt*, die aan hem — bij zijne benoeming tot officier — in uitzicht zijn gegeven.

Hoe kan dan nog worden beweerd: dat de fusie de persoonlijke belangen van off<sup>n</sup>. — van welk leger ook — zal schaden?

Nog voeren de antagonististen der samensmelting aan:

4°. *dat door het fusiestelsel het aantal adspiranten-officier zal verminderen.*”

Reeds op blz. 709, punt 3<sup>d</sup> hiervoren, hebben wij er op gewezen, dat



in de laatste jaren de toeloop van adspiranten-officier naar onze onderwijsinrichtingen, *progressief* en *schrikbarend* is afgenomen (zie *Mil. Spect.* 1902, blz. 693).

De Regeering schreef deze omstandigheid hoofdzakelijk toe — voor zooverre zulks het Ned. leger betreft — aan: *a.* de *slechte* bezoldiging; *b.* de *geringe* vooruitzichten; en *c.* de *onvoldoende* pensioenen der Ned. off<sup>n</sup>.

In de *eerste* plaats moeten wij er hier op wijzen en *vooraf* doen opmerken: dat ieder adspirant-fusie-officier zich *van te voren* en *geheel vrijwillig* verbindt, om — ná zijne benoeming tot officier — zoowel in Nederland als in de Koloniën te dienen (zie brochure 1895, op blz. 13, punt 5). Dus *niet gedwongen* — zooals menig anti-fusionist beweert en daaruit *afleidt*, dat de dienstneming daardoor zal *vermindere*n — maar *geheel vrijwillig* (evenals in het Marinestelsel) aanvaardt deze *fusie-officier* den eisch, om ook in de tropen diensten te presteeren. Men doet *het eergevoel, de goede trouw* en *het plichtsbesef* van een officier *geweld* aan, door te onderstellen (zooals onze tegenstanders doen en wat wij reeds meer dan eens vroeger hebben weersproken), dat *dan* de diensten, in de Koloniën bewezen, met *minder ijver* en met *geringer toewijding* zullen verricht worden.

De motieven, die ons verder hebben geleid tot het vermoeden, dat de stelling bedoeld sub 4<sup>o</sup>. *nooit* bewaarheid zal *kunnen* worden, zijn de volgende:

In de *tweede* plaats vermeenen wij, dat zoodra de Ned. officierstratemenenten, vooral die in de lagere rangen, zullen zijn *verbeterd* — waartoe de Regeering zich heeft bereid verklaard — dit een *gunstigen* invloed zal hebben op de neiging tot het in dienst treden van adspiranten-officier.

In de *derde* plaats zijn wij overtuigd, dat de *veel voordeeliger* promotie-kansen, die — door de *meerdere wisseling* van off<sup>n</sup>. (zie bij het fusie-marinestelsel) — het natuurlijk gevolg moeten zijn van een fusiestelsel, ten gevolge zullen hebben, dat een *grooter aantal* adspiranten zich zal aanmelden.

Het nog bestaande verschil in promotie tusschen het Ned. en het O.-I. officierskorps is hoofdzakelijk daaraan toe te schrijven, dat bij laatstgenoemd leger een zoo ontzaglijk groot aantal off<sup>n</sup>. *mankeert*, welk *incompleet* — *bijna zonder uitzondering* — den *luitnantsrang* betreft (zie de grafische voorstelling A I, in het R. d. S.). Daardoor worden *alle hogere rangen* in dat leger *veel eerder* verkregen, dan het geval zou zijn bij een *compleet luitnantskorps*.

In verband met de door ons aangevoerde gronden, zijn wij overtuigd *niet te overdrijven*, wanneer wij hier de voorspelling doen, dat, ná eene eventueele invoering van ons stelsel, en zoodra het leger h. t. l. met *drie volle* regimenten en *acht en veertig* landweerdistricten zal zijn uitgebreid, de bevorderingskans in zoodanig officiers-fusiekorps *even gunstig* (zoo niet *veel beter*) zal zijn, als die van het *tegenwoordige* O.-I. officierskorps. Dit volgt mede uit de omstandigheid: dat, in de nieuwe organisatie van het leger h. t. l., de *verhouding* tusschen het

aantal *luitenants* (twee in plaats van drie per compagnie) en het aantal off<sup>n</sup>. in de *hoogere* rangen *veel gunstiger* wordt.

In de *vierde* plaats zullen ook de *hoogere* pensioenen, die op *veel jeugdiger* leeftijd in het fusiëstelsel kunnen worden *verkrege*n, een prikkel te meer worden voor de aanmelding van adspiranten.<sup>1)</sup>

In de *vijfde* plaats vermeenen wij, dat de *veel kortere* tijd, gedurende welken in het fusiëstelsel een officier achtereenvolgens aan de nadeelige invloeden van het tropische klimaat zal zijn blootgesteld,<sup>2)</sup> meer adspiranten zal verlokken om dienst te nemen. Daarbij komt, dat *vele ouders* van adspiranten er nu tegen op zien, aan hunne zoons de vereischte toestemming tot in dienst treding bij het O.-I. leger te verleenen, omdat deze alsdan hunnen *geheelen dienstitijd* in de verzengende luchtstreken moeten doorbrengen. Dit bezwaar zal natuurlijk *vermindere*n bij de wetenschap, dat, in het nieuwe stelsel, dit verblijf *slechts hoogstens een derde* van hun geheelen dienstitijd zal duren.

In de *zesde* plaats, zou — zoo onverhoopt de invoering van het fusiëstelsel dit *noodzakelijk eische* (zie Mil. Spect. 1902, blz. 694, alinea 5) — de opkomst van adspiranten-cadet kunnen worden bevorderd, door de *bijdragen*, die voor de opleiding dier titularissen moeten worden afgedragen, geleidelijk te *vermindere*n en — zoo dit urgent bleek te zijn — ze zelfs geheel *af te schaffe*n.

In de *zevende* plaats zou ook de toename van het aantal adspiranten-officier *grootere* kunnen worden, door (in eenige vakken) de eischen voor eene plaatsing als cadet en later voor de benoeming tot officier, *minder hoog* te stellen. Wij doen dit voorstel (alhoewel wij, naar aanleiding van het aangevoerde in De(n) Mil. Spect. 1902, blz. 117, § 1, vermeenen dat zulks onnoodig zal zijn) op grond van het vermelde in Hoofdstuk I, Bijlage D, blz. 16, artikel 1, regel 13, van het R. d. S.

Zijn wij goed ingelicht, dan stelt men in *niet één* Rijk zulke *hooge* wetenschappelijke eischen voor eene plaatsing als cadet, en *nergens* is de *minimum*-studietijd, voor eene benoeming tot 2<sup>de</sup> luitenant *zoo lang*, als in Nederland (*twee* jaren aan de Cadettenschool en daarna *drie* jaren aan de Kon. Mil. Academie).

Toont al het vorenstaande niet duidelijk aan, dat de stelling sub 4<sup>o</sup>. *onaanmemelijk* moet worden geacht?

<sup>1)</sup> Voor *ieder* in de tropen gepresteerd dienstjaar wordt *f 75* uitbetaald (volgens het R. d. S., van den kapiteinsrang af, nog aanzienlijk *meer*). Dit had reeds *nu* het gevolg, dat meermalen *Ned. off<sup>n</sup>.*, die in de Koloniën hadden gediend, een *hooger* pensioen verkregen, dan hunne O.-I. ranggenooten, die hunnen *geheelen dienstitijd* in de tropen hadden doorgebracht.

<sup>2)</sup> De O.-I. off<sup>n</sup>. verblijven *minstens tien* achtereenvolgende jaren in de tropen, vóór zij *recht* verkrijgen op *hoogstens één* jaar verlof. De subalterne *fusie*-off<sup>n</sup>. daarentegen zullen, na *hoogstens vijf* jaren, de hoofd- en opperoff<sup>n</sup>., na *hoogstens drie* jaren in de Koloniën te hebben vertoefd, *voor langen tijd* weder bij het leger h. t. l. worden ingedeeld.

Onder de hoofdredenen, waarom het fusiestelsel wordt bestreden, behoort ook nog dit argument:

5°. „dat de vereeniging van alle onze officierskaders tot één enkel officierskorps, de Rijksuitgaven zal doen stijgen”.

Het zal ons niet moeilijk vallen, om ook deze stelling — zelfs met door de Regeering verstrekte gegevens — te wederleggen. Gaan wij daartoe de navolgende toestanden na.

#### A. TOESTAND VAN HET O.-I. OFFICERSKORPS GEDURENDE DE JAREN 1898 T/M 1902.

Om den toestand van het O.-I. officierskorps *zuiver* en *duidelijk* te kunnen schetsen, is het noodig zijne sterkte op zichzelf te beschouwen; dus *zonder* de Ned. off<sup>n</sup>., die toen bij dat leger waren gedetacheerd.

De *sterktestaten*, opgenomen in de Kol. Verslagen van 1898 t/m 1902, geven aan: dat bij het leger in O.-I. waren ingedeeld gemiddeld 1284 off<sup>n</sup>. Echter bevonden zich onder dit aantal gemiddeld 76 Ned. off<sup>n</sup>., die in O.-I. waren gedetacheerd. Het aantal bij het O.-I. leger ingedeelde O.-I. off<sup>n</sup>. bedroeg alzoo gemiddeld:

$$1284 - 76 = 1208 \text{ officieren.}$$

In dat zelfde tijdvak vorderden *de geldende formatiestaten*, dat het leger in O.-I. moest worden geëncadreerd door gemiddeld 1436,8 O.-I. officieren.

Naar laatstgenoemden *eisch*, bestond er dus, gedurende bedoeld tijdvak, een gemiddeld *incompleet* van:

$$1436,8 - 1208 = 228,8 \text{ O.-I. officieren.}$$

Aangezien evenwel *iedere uitbreiding* van het aantal O.-I. off<sup>n</sup>., in Indië, ook het aantal O.-I. *verlofgangers* moet doen *toenemen*, zal men hier — om het O.-I. officierskorps in Indië volgens de *geldende formatie* compleet *te houden* — niet kunnen volstaan, met dat officierskorps met gemiddeld 228,8 O.-I. off<sup>n</sup>. uit te breiden, maar zal dat aantal moeten bedragen gemiddeld  $228,8 + x$  *verlofgangers*.

Uit de Kol. Verslagen blijkt nog: dat het geheele O.-I. officierspersoneel bestond uit gemiddeld 1208 bij dat leger ingedeelde  $+ 272,8$  *boven de formatie* gevoerde O.-I. off<sup>n</sup>., of te zamen uit gemiddeld 1480,8 O.-I. off<sup>n</sup>.; en verder, dat onder laatst vermeld getal begrepen waren gemiddeld 194,4 *verlofgangers*.

Met deze gegevens kan men de hiervoren genoemde  $x$  *verlofgangers* in cijfers overbrengen en wel door de vergelijking:

$$1480,8 \text{ (waaronder } 194,4 \text{ verlofgangers): } 228,8 + x \text{ verlofgangers} = 194,4 : x; \text{ waaruit}$$

$$x = 34,58 \text{ verlofgangers.}$$

Om dus het O.-I. officierskorps van 1898 t/m 1902 compleet *te houden*, had bedoeld korps met gemiddeld:

$$228,8 + 34,58 = \mathbf{263,38} \text{ O.-I. off<sup>n</sup>. moeten zijn vermeerderd.}$$



In den *normalen* (voltalligen) toestand zou dus het O.-I. officierskorps hebben geteld, gemiddeld:

$$1480,8 + 263,38 = \mathbf{1744,18} \text{ O.-I. officieren.}$$

B. TOESTAND VAN HET W.-I. EN VAN HET NED. OFFICIERSKORPS  
OP 1 JULI 1902.

Sedert het jaar 1896, telt het W.-I. leger *niet één* W.-I. officier meer. Het Ned. officierskorps moet in dat kader voorzien.

Het *in*completeet aan Ned. off<sup>n</sup>. bedroeg op 1 Juli 1902 — volgens de opgave van den M. v. O. — 168 off<sup>n</sup>. (zie Gedr. stukken, Staatsbegr. Hoofdstuk VIII, voor het dienstjaar 1903, N<sup>o</sup> 4).

Daar de gemiddeld 76 Ned. off<sup>n</sup>., die tusschen de jaren 1898 en 1902 in O.-I. waren gedetacheerd, onder Toestand A (zie hierboven) *niet* in rekening zijn gebracht, zoo moeten zij nu in de sterkte van het Ned. leger worden opgenomen. Hierdoor zal het genoemd *in*completeet aan Ned. off<sup>n</sup>. *verminderen* tot gemiddeld:

$$168 - 76 = \mathbf{92} \text{ officieren.}$$

Uit de Toestanden A en B, hiervoren, blijkt dus, dat gedurende het *gescheiden*-officierskader-stelsel van 1898 t/m 1902 het gemiddeld *in*completeet aan officieren bedroeg:

$$263,38 \text{ O.-I.} + 92 \text{ Ned. off}^n. = \mathbf{355,38} \text{ officieren.}$$

Wij zullen nu den invloed aangeven, dien de invoering van het *fusie*-stelsel zal te weeg brengen.

C. TOESTAND VAN HET OFFICIERSPERSONEEL IN INDIË EN IN NEDERLAND  
NÁ DE INVOERING VAN HET FUSIESTELSEL.

In Toestand A (zie hiervoren) is, uit de Kol. Verslagen van 1898—1902, aangetoond, dat, niettegenstaande bij het toenmalig O.-I. officierskorps gemiddeld 263,38 O.-I. off<sup>n</sup>. *mankeerden*, dat officierskorps gemiddeld 1480,8 off<sup>n</sup>. sterk was. Onder dit laatste getal waren begrepen, gemiddeld 272,8 O.-I. off<sup>n</sup>., die *boven de formatie* zijn gevoerd en in een *fusiestelsel niet meer kunnen voorkomen*.

Tevens geven de hier vermelde Kol. Verslagen aan, dat het O.-I. leger in dat tijdvak door gemiddeld 1436,8 O.-I. off<sup>n</sup>. moest worden geëncadreerd. Dit aantal geldt ook voor het *fusiestelsel*.

Tusschen de jaren 1898—1902 telde dus het O.-I. officierskorps gemiddeld:

$$1480,8 - 1436,8 = \mathbf{44} \text{ O.-I. off}^n. \text{ meer,}$$

dan de *geldende* formatie van die jaren vorderde; m.a.w. in dat tijdsverloop zou — bij de invoering van het *fusiestelsel* — het bestaande aantal O.-I. off<sup>n</sup>. niet alleen het in Indië benoodigde aantal off<sup>n</sup>. hebben kunnen leveren, maar zelfs gemiddeld 44 O.-I. off<sup>n</sup>. zouden dan het in Nederland *mankeerende* aantal off<sup>n</sup>. gedeeltelijk hebben kunnen *aanvullen*, waardoor het Ned. officiers*in*completeet zou zijn *gedaald* tot gemiddeld:

$$92 - 44 = \mathbf{48} \text{ officieren.}$$

Wanneer het vorenstaande wordt geresumeerd, dan blijkt er:  
 dat om *alle* onze officierskorpsen in een *normalen* (completen) toestand te brengen, in het *tegenwoordig gescheiden-officierskader-stelsel*:  
 het O.-I. officierskorps met gemiddeld..... 263,38 off<sup>n</sup>., en  
 het Ned. officierskorps met gemiddeld..... 92,— off<sup>n</sup>., of  
 te zamen met gemiddeld..... **355,38** off<sup>n</sup>.

zal moeten *vermeerderen*.

In het *fusiestelsel* daarentegen, zullen *alle* onze *tegenwoordige* officierskorpsen kunnen worden *gecompleteerd*, wanneer slechts **48** off<sup>n</sup>. het Ned. officierskorps *aanvullen*. Een verschil dus van gemiddeld:  
 $355,38 - 48 = \mathbf{307,38}$  officieren *minder* in het *fusiestelsel*.

Wie durft er nu nog aan twifelen — geachte lezers —, dat het *fusiestelsel* tot zeer aanzienlijke *Rijksbezuinigingen* zal moeten leiden?

Wellicht zal een vriendelijke vriend opstaan, om ons te verwijzen naar het R. d. S. In dat Staatsstuk — dat door de *kleinste meerderheid* van bedoelde Commissie is *vastgesteld* — is in cijfers *uitgemaakt*, dat *haar* voltallig voorgesteld *fusiestelsel* f 141.500.— *meer* zal kosten, dan (let wel op het volgende, geachte lezer) de uitgaven, die tegenwoordig worden besteed voor het *gescheiden* stelsel, waarbij gemiddeld (zooals wij hiervoren hebben aangetoond) 355,38 off<sup>n</sup>. *mankeeren*.

Dit *verrassend* resultaat heeft de Staatscommissie kunnen verkrijgen, door bij hare berekeningen volgenderwijze te werk te gaan:

1°. *vele* van hare berekeningen steunen, of op *niet-officieele* gegevens (zie o.a. Mil. Spect. 1902, blz. 150, § 7), of op cijfers door *haar* vermeld, die echter *minder juist* uit de Kol. Verslagen waren overgenomen (zie Mil. Spect. 1902, blz. 145, alinea 5, v. o.); en *meermalen* moesten zelfs onnoodige, *geheel willekeurige* getallen als grondslag van berekening dienen (zie Mil. Spect. 1902, blz. 168, punt 5);

2°. *tal* van uitgaven, die in het *gescheiden* stelsel voorkomen, zijn door de Staatscommissie *niet opgenomen* (zie Mil. Spect. 1902, blz. 155, alinea 5; blz. 163, laatste alinea, enz.);

3°. *meerdere* artikelen van haar schema werden — hoewel de daarin tot dusverre vastgestelde bedragen in alle opzichten meer dan voldoende blijken te zijn — *onnodig verhoogd* (zie Mil. Spect. 1902, blz. 135, § 27); zelfs heeft de Staatscommissie uitgaven voorgesteld, waarmede men in het *fusiestelsel* *geen raad* zal weten (zie Mil. Spect. 1902, blz. 131, § 22; vooral de laatste alinea op blz. 132);

4°. *tal* en *tal* van *nieuwe* uitgaven zijn door de Staatscommissie *uitgedacht*, die — zoo zij werkelijk als *billijk* en *gewettigd* kunnen worden beschouwd — *veeleer* en *uitsluitend* in een *gescheiden*, dan in een *fusiestelsel* tehuis behooren (zie Mil. Spect. 1902, blz. 168, punt 6); in ieder geval zal de *mogelijkheid*, om een *fusiestelsel* in te voeren, *niet afhankelijk zijn* van de al of niet overname van deze door haar gestelde voorwaarden, enz., enz. .... En de Staatscommissie eindigt (zooals wij hierboven reeds hebben aangeteekend) met:

5°. het op deze wijze verkregen geraamde bedrag voor haar *geheel voltallig fusiestelsel* te vergelijken met de uitgaven, die tegenwoordig worden uitgegeven voor de *gescheiden* officierskorpse, waarbij gemiddeld 355,38 off<sup>n</sup>. *mankeeren*.

De conclusiën, die uit deze *vijf* punten moeten worden getrokken, zullen wij gaarne aan het oordeel van onze belangstellende lezers zelf overlaten, die dan tevens kunnen uitmaken, of de laatst vermelde stelling al dan niet als *juist* kan worden beschouwd.

Nu de hoofdargumenten en de voornaamste bezwaren zijn vermeld, die de antagonististen van het fusiestelsel aanvoeren om dat stelsel te verwerpen, zullen wij — ook om ons te bekorten — daarop niet verder ingaan; vertrouwend, dat onze geachte lezers in het vorenstaande voldoende stof zullen vinden, om te beoordeelen, of zij zich met *onze* wederleggingen kunnen vereenigen, en dus, of wij *recht* hadden boven dit Hoofdstuk te plaatsen: „*Facta loquuntur*”, of wel „*Ubi rerum testimonia adsuunt, non opus verbis*” (waar feiten spreken, zijn woorden onnoodig).

#### DE OORZAKEN VAN DEN TEGENSTAND.

„*Ce qu'il y a de plus difficile au monde,  
c'est d'aimer le bien que font nos ennemis.*”

G. TOURNADE.

„*Une réforme est toujours une utopie,  
aux yeux de tous ceux dont elle trouble les habitudes.*”

CASIMIR PÉRIER.

Het moet bijzondere bevreemding wekken, dat in een leger — zooals het O.-I. — waar zoo aanhoudend wordt geklaagd over de *onhoudbare* toestanden van dat officierskader en over het *gemis* aan gelegenheid om zich te kunnen *oefenen*, enz. (zie o. a. blz. 715, hiervoren), dat in zoodanig leger nog een zoo betrekkelijk groot aantal off<sup>n</sup>. wordt gevonden, dat zich verzet tegen alle mogelijke voorstellen, welke inkomen, om in dien toestand verbetering te brengen.

De redenen, die daartoe aanleiding geven, kunnen alleen worden verklaard, uit de motto's die boven dit Hoofdstuk zijn geplaatst. De *geschiedenis* leert ons, dat ingrijpende maatregelen van eenige betekenis ten opzichte van O.-I., *nooit* zijn tot stand gekomen, dan na *ernstig verzet*, na *breed uitgemeten bedenkingen*.

Nog zeer onlangs heeft het *Algemeen Handelsblad* er op gewezen (zie het opstel „*De argumenten des behouds*,” derde avondblad van 6 Juli 1903; en het opstel „*Eenzijdige adviezen*,” derde avondblad van 17 Juli 1903), waarbij in één adem werden behandeld: de opiumpacht, de duitenplaag, de slachtpacht, de spoorwegaanleg, de pandhuispacht, e.d.g.



Niettegenstaande de *hevigste tegenkanting* tegen die maatregelen, in O.-I. ondervonden, is het gevoelen der pessimisten in *hooge mate* beschaamd.

Genoemd blad trekt er de volgende les uit:

„Dat men iets, wat in theorie algemeen erkend wordt goed te zijn, „niet licht achterwege moet laten op grond der bedenkingen van hen, „die, zich aanmeldende als mannen van de practijk, in werkelijkheid „niet anders zijn dan menschen, die zich niet kunnen voorstellen, dat „wat eenmaal bestaat, nog voor verbetering vatbaar zou zijn: oer-„conservatieven.

„Dezulken zijn er in ons land steeds minder, maar in Indië is het „ras, vreezen wij, nog ruim vertegenwoordigd.”

Ook de door ons aanbevolen maatregel der fusie van de officierskorpsen ondervindt hevig verzet.

Met het oog op de *geschiedenis* koesteren wij echter de verwachting, dat de door het *Handelsblad* bedoelde „oer-conservatieven” ten slotte door de tegenpartij zullen worden overvleugeld, en dat alsdan, evenals ten opzichte van de hierboven genoemde maatregelen, zal blijken, dat de uitkomst *gunstiger* zal zijn, dan zelfs wij hebben durven verwachten.

Het laatste woord over de samensmelting der officierskorpsen is nog niet gesproken, want de Staten-Generaal hebben hun oordeel er nog niet over geveld.

Aan den goeden uitslag twijfelen wij intusschen niet. *Eigenbelang* staat, van *onze* zijde, geheel buiten de quaestie: wij schrijven enkel en alleen, om het *algemeen* belang te dienen.

De Schrijver *S.* in *De(n) Mil. Spectator* van 1901 (zie blz. 899 tot 902), wiens hoogst belangrijk opstel over: „Cavalerie tegen den inlandschen vijand. Een kritiek, door J. G. BOON, 1<sup>ste</sup> Luitenant der O.-I. Cavalerie” de lezing overwaard is, schreef over de *fusie*:

„Bekrompenheid en vooroordeel, vrees van benadeeld te worden of de „mindere te zullen zijn, kortom kleine belangen zwaaiden in het kamp „van den tegenstander den scepter en deden de groote zaak, in dienst „waarvan wij allen moeten staan, n.l. het welzijn van Nederland, op den „achtergrond geraken. Toch zal de toekomst leeren, dat de overwinning „is aan hen, die zich boven de sfeer van het alledaagsche wisten te „verheffen. Geheel die verbitterde strijd door partijdigen en betrokkenen „gevoerd tegen den buiten de zaak staanden Schrijver der brochure, . . . „kan niet verhinderen, dat de zaak, door hem . . . verdedigd, ten slotte „zal zegevieren, want zij is rationeel en hare oplossing in den door „hem aangegeven zin ligt zóó voor de hand, dat de loop der tijden ze „vanzelve brengen zal.

„De ontwikkeling van het denkbeeld kan tegengewerkt en daarmede „de verwezenlijking in de practijk wat verschoven worden, maar baan-„breken zal het zich. Onmachtig tegenover de logische ontwikkeling der

„toestanden en de wording der dingen, zal het verzet ineenzinken; daar „houden wij ons van overtuigd.”

Daarom vragen wij aan Regeering en aan Volksvertegenwoordigers: Helpt mede om die verwachting te verwezenlijken!

Wij doen deze bescheiden vraag, omdat wij, vi coactus (door nood gedrongen), ons tot het schrijven van dit opstel gevoelden.

Augustus 1903.

DE SCHRIJVER DER BROCHURE.

Ter aankondiging ontvangen.

---

De Adenoïde-vegetaties in de neuskeelholte bij schoolkinderen door Prof. GULJE. *Amsterdam*, 1903. F. VAN ROSSEN. Prijs f 0.20.

Geslachtsziekten. Naar: „Hygiënische Vlugschriften”, uitgegeven door de redactie van het Tijdschrift: „Deutsche Praxis”, vrij gevolgd door Dr. H. PINKHOF. *Amsterdam*, 1903. F. VAN ROSSEN. Prijs f 0.20.

Reis- en Verblijfkosten. Bepalingen nopens de toekenning van reis- en verblijfkosten wegens reizen voor 's Rijks dienst. Uitvoeringsbepalingen en toelichting, benevens bijlagen en modellen door P. DE VRIES, Eerste-Luitenant-Kwartiermeester, werkzaam bij het Departement van Oorlog. 's *Hertogenbosch*, 1903. C. N. TEULINGS.

---

**V R A G E N B U S .**

---

Is, nu in de formatie der compagnie bij de Infanterie zullen worden opgenomen 2 luitenants en 1 sergeant, geschikt om te velde de plaats van een luitenant te vervullen, en men er over denkt den sergeant-majoor-administrateur onder de non-combattanten te rangschikken, het oogenblik wellicht gekomen om de compagnie in te deelen in 3 pelotons en de sectiën en escouades te laten vervallen?

Ook met het oog op de oprichting der nieuwe regimenten komt het oogenblik daartoe thans juist gekozen voor.

X.



## Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

### DENEMARKEN.

Gedurende het jaar 1902 steeg het aantal schutters, leden van *schiet-vereeningingen*, van 29,277 tot 32,652; het getal betalende leden niet-schutters van 12,837 tot 14,565. Het aantal afgegeven schoten bedroeg 3,457,649 tegen 3,149,880 in 1901. Verder traden 8,344 turners toe. De regeering verstrekt tegenwoordig het oude REMINGTONgeweer voor 12½ Kr. (vroeger 46 Kr.) (Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 83.)

Het nieuwe veldgeschut (zie Mil. Spect. Juni l.l.) heeft een kaliber van 7.5 cM., komt in algemeenen zin overeen met het in Zweden en Zwitserland aangenomen stelsel en is voorzien van eenvoudige schilden. (Jahrb., Aug., 1903.)

### DUITSCHLAND.

*Nieuw verschenen*: Entwicklung der Verschlüsse für Kanonen unter besonderer Berücksichtigung der neuesten Verschlüsse System EHRHARDT von R. WILLE. Berlin, 1903. (1 B 2885—3.) Prijs f 2.60.

Studien zur Kriegsgeschichte und Taktik. II: Das Abbrechen von Gefechten. Berlin, 1903. (1 C 3615—2.) Prijs f 10.40.

Der Preussische Train. Zur Erinnerung seines fünfzigjährigen Bestehens 1853 — 21 April — 1903 von H. von BERGEN. Berlin, 1903. Prijs f 0.65.

Taktische Wanderungen über die Schlachtfelder um Metz 1870 von LIEBACH. 2<sup>te</sup> Aufl. Berlin, 1903. Prijs Mk. 3.—.

### ENGELAND.

Voor de „Pom-poms” zullen voor ieder Cavie. regiment, jaarlijks, en voor de school voor de Bereden-infanterie, voor iederen driemaandelijken cursus, 300 granaten en 300 manoeuvre-kardoezen als *oefenings-munitie* beschikbaar gesteld worden. (Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 81.)

Op grond van ervaringen, opgedaan gedurende den Z.-Afr. oorlog wordt in het Britsche leger tegenwoordig groote waarde gehecht aan het *snel op- en afzitten*. Volgens LORD ROBERTS heeft de Bereden-infanterie de meeste verliezen geleden gedurende deze bewegingen. Bij een Yeomanry-regiment zijn reeds bijzondere prijzen daarvoor uitgelooft. (Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 81.)

Volgens Army and Navy Gazette, N<sup>o</sup>. 2265, is de invoering van *het nieuwe dienstgeweer* een voldongen feit.

Het Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 85, verwijzende naar N<sup>o</sup>. 82, geeft een kort overzicht van dit wapen, dat alle fouten van het LEE-ENFIELD-geweer vermijdende, toch alle daaraan verbonden voordeelen behouden heeft. De Army and Navy Gazette, N<sup>o</sup>. 2269, spreekt echter minder gunstig hierover.

In aansluiting met de opgaven in de Mei-afl. l.l. geeft de Aug.-afl. van de Jahrb., 1903, over de *nieuwe legerindeeling* in 6 legerkorpsen nog het volgende: 1 Mei l.l. was het aantal troepeneenheden van het 4<sup>e</sup> legerkorps: 13 reg<sup>tn</sup>. geregelde Cavie., 4 reg<sup>tn</sup>. Yeomanry, 84 veld- en 12 rijdende batterijen, 4 comp<sup>n</sup>. garnizoensartillerie, 70 bataljons geregelde Infanterie, 11 militie- en 9 vrijwilligers-bataljons. De Cavie. en Artie. zijn voltallig, de Infanterie nog niet.

Dezelfde afl. vermeldt, dat eene brigade van 3 zware batterijen voor het veldleger (garnizoensartillerie) geformeerd zal worden.

#### FRANKRIJK.

Bij Grenoble, Chambéry en Briançon hebben, onder leiding van den Generaal DE FERRON, *oefeningen* in den *etappedienst* plaats gehad, waaraan 81 off<sup>n</sup>. hebben deelgenomen. (Mil. Woch., 1903, N<sup>o</sup>. 79.)

In de „Umschau” geeft de Jahrb., 1903, Aug., een uitgebreid artikel over den *2-jarigen dienstdienst*, de *legersterkte* en de ontwerp-bevorderingswet van RAIBERTIS.

Aan la France mil., N<sup>o</sup>. 5834, ontleent het Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 87, nadere aanvullingen voor de beschrijving van de *nieuwe uniformen*, waarvan N<sup>o</sup>. 75 van het Mil. Woch. reeds een overzicht had gegeven.

*Nieuw verschenen*: L'artillerie à l'exposition universelle de 1900 par CUREY et PESSEAUD. Paris—Nancy, 1903. Prijs f 4,15. (1 B 2815—11.)

Revolvers et pistolets automatiques récents, par LELEU. Paris—Nancy, 1903. Prijs f 1,90. (1 B 2044—27.)

Organisation du matériel d'artillerie par GIRARDON. 2<sup>e</sup> ed. Paris—Nancy. (1 B 2762—5.) Prijs f 5,50.

#### ITALIË.

Naast de centrale schietschool wordt te Parma eene *school* opgericht tot vorming van *gymnastiek-onderwijzers* met 2 cursussen per jaar. (Rev. mil., 1903, Aug.)

Bij elke batterij van de regimenten veldartillerie zullen 2 verkenners opgeleid worden. Zij moeten bijzonder bedreven zijn in het terreinrijden, de terreinleer, het lezen van kaarten, en de formaties der verschillende wapens kennen. (Jahrb., Aug. 1903.)

#### OOSTENRIJK-HONGARIJE.

Eene *bescherming voor vizierkorrels* is uitgevonden door den kapitein ED. BERGER van het Oost.-Hong. leger.

Deze beschermer bestaat uit een breeden, sterken, metalen, cilindrisch gebogen band, welke de korrel omvat en van boven eene opening vrijlaat. Verschuiving en beschadiging worden hierdoor voorkomen, terwijl verder als voordeelen genoemd kunnen worden, dat de korrel niet schittert, de beschermer gemakkelijk is aan te brengen, altijd op het geweer kan blijven en eenzijdige verlichting van de korrel voorkomt. (Mil. Woch., 1903, N<sup>o</sup>. 80.)

Een denkbeeld van de *uitwerking van den 8 mM. patroon* op het menschelijk lichaam is o.a. verkregen bij den zelfmoord van een soldaat te Lemberg. Deze gebruikte, bij gebrek aan eene scherpe patroon, een daarop gelijkend stuk ijzer in eene van eene dubbele kruitlading voorziene losse patroon. De kogel drong in het midden van de kin naar binnen, sloeg 4 snijtanden uit de onderkaak, ging door de punt van de tong en de achterste neusholte, drong in de voorste hersenen en trad daar de schedel uit.

De verwonde bleef aanvankelijk *bij kennis*; alleen belette de belediging der tong hem het spreken; hij geraakte daarna buiten kennis, doch stierf pas *eene week* later. (Mil. Woch., 1903, N<sup>o</sup>. 80.)

De „*Instruktion für die Einrichtung und Verwendung besonderer Kampfmittel*”, in September l.l. verstrekt aan het leger, is door het M. v. O. ook uitgereikt aan de K. u. K. landweer. (Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 82.)

In aansluiting met Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 76, geeft het Mil. Woch., N<sup>o</sup>. 84, eene beschrijving van de monitor „Szamos”, behoorende tot de vaartuigen der Donau-flottille.

*Nieuw verschenen*: Grundzüge des Sanitätsdienstes in vorderster Linie bei den drei Hauptwaffen von A. HANSENBLAS. Wien, 1903. Prijs f 1.30.

Drei Monographien aus dem Gebiete des Feld-Sanitätsdienstes von K. CRON. Wien, 1902. (1 A 1379—10.) Prijs f 1.45.

Feld-Sanitäts-Dienst und Gefechtslehre (Taktik) in Wechselbeziehung von C. VON LÜTZENDORF. Wien, 1902. (1 A 1379—11.) Prijs f 3.15.

Beispiel eines gewaltsamen Fluszüberganges. Für Truppen- und Generalstabs-Offiziere von KR. Wien, 1902. (1 B 3076—2.) Prijs f 1.10.

#### RUSLAND.

Een *tweede spoorwegbataljon* is *opgericht* in het Oussouri-gebied, vormende met het reeds bestaande, eene nieuwe brigade: spoorwegbrigade van de Oussouri. Staf: 1 Generaal-majoor, 4 officieren, 1 officier van gezondheid, 1 aalmoezenier en 6 minderen.

De twee bataljons bestaan uit 4 compagnieën van normale oorlogsterkte; elk bataljon bestaat alzoo uit: 25 off<sup>n</sup>, 5 beambten, 67 non-combattanten, 1045 combattanten. Verder 81 trekpaarden en 4 rijpaarden.

Bij mobilisatie vormt elk bataljon 2 exploitatie-compagnieën en 2 bouwcompagnieën. (Rev. mil., 1903, Aug.)

De Rev. mil., 1903 van Aug. vermeldt de *oprichting* van eene *cadet-tenschool* voor den *adel*, ten doel hebbende den weinig gefortuneerden adel in staat te stellen eene behoorlijke opvoeding te geven aan jonge-



lieden, bestemd voor de militaire loopbaan, en hen voor te bereiden voor de Jonkerscholen.

De zelfde afl. geeft een overzicht van de *nieuwe organisatie* van den *veterinairdienst*.

De Mittheilungen, Heft 7, geeft in het kort den inhoud weer van een artikel in de Russki Invalid, N°. 45 over *de uitrusting* van de Russische veldtroepen *met pioniergereedschap*.

#### SERVIË.

Nadat in den loop van dit jaar nieuw zijn opgericht een houwitser-regiment, eene tweede rijdende batterij en eene bergbatterij, *bestaat de artillerie* uit:

4 Regt<sup>n</sup>. veldart. à 3 afd., elk van 3 batterijen, d. i. 36 batt.  
 1 " " van 2 afd., " " 3 " " 6 "

maakt: 42 batterijen veldartillerie;

2 Rijdende batterijen; 1 Regt. bergartie van 2 afd. resp. à 4 en 3 batterijen, (7 batterijen);

1 houwitserregt. van 2 afd., waarvan de eene uit 3 houwitser-, de andere uit 2 houwitser- en 1 mortier-batterij bestaat (6 batterijen).

Te zamen alzoo 57 batterijen. (Mil. Woch., 1903, N°. 79.)

#### SPANJE.

Een zeker aantal *artillerie-luitenants* zullen volgens eene circulaire van 26 Mei l.l. gedurende 14 dagen *gedetacheerd* worden bij de *luchtscheepvaart-school* te Guadalajara, ten einde hen te gewennen aan eene verkenning van het terrein van uit den ballon captif. (Rev. mil., 1903, Aug.)

#### ZWEDEN.

In de Raswjeedtschik, N°. 660, komt het volgende bericht voor:

„Zweedsche couranten vermelden, dat de speciale militaire commissie, belast met het organiseeren van de landweer, zooeven haar arbeid voltooid heeft. Overeenkomstig het door haar vastgestelde plan zal Zweden in 156 landweerdistricten verdeeld worden, die ieder bij mobilisatie 2000 man moeten leveren. Het grootste deel der landweer zal uit infanterie bestaan, maar langs de kusten en de Russische grenzen zullen detachementen gevormd worden, waaraan cavalerie, rijwielcommando's en bergartillerie zijn toegevoegd. De landweerdetachementen zullen staan deels onder het commando van actieve officieren, deels onder het commando van jachttopzieners en leeraren, die eene militaire opleiding hebben genoten. De landweer zal voorloopig met REMINGTONgeweren van 8 mM. kaliber bewapend worden, doch spoedig van een magazijngeveer van kleiner kaliber worden voorzien. Eens in de 4 jaar zal eene mobilisatie-oefening worden gehouden. De regeering heeft het voornemen de nieuwe organisatie van de landweer binnen 4 jaar in te voeren.

